

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

8

динара

БРОЈ

1431

1.6.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XL

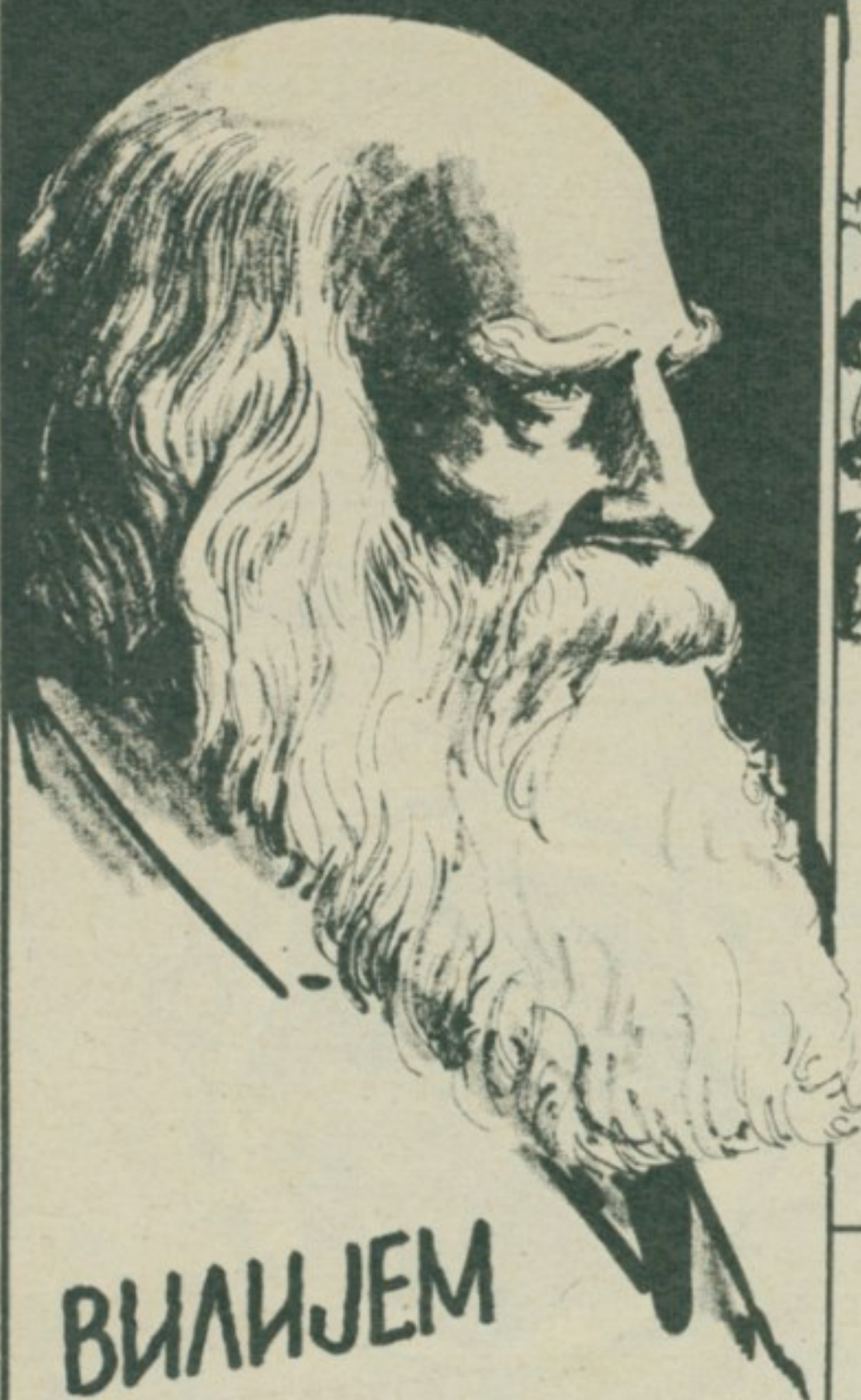
КОМПЛЕТАН
СТРИП
РИП
КИРБИ

М

Ripley

Веровати или не!

ВИЛИЈЕМ КАЛИН БРАЈЕНТ

(1794-1878)

ВЕЛИКИ НОВИНСКИ ИЗДАВАЦ,
СВАКОДНЕВНО БИ ПРЕ ОДЛАСКА
НА ПОСАО ДИЗАО ТЕГОВЕ,
ПЕШАЧИО ПЕТ КИЛОМЕТАРА
И ТРЧЕКИ СЕ ПЕЊАО НА
ДЕСЕТИ СПРАТ - И
ТО КАД ЈЕ ИМАО
80 ГОДИНА.

Поворке кола

ЗА ВРЕМЕ НАСЕЉАВАЊА ДИВЉЕГ ЗАПАДА - И
ПОРЕД СВИХ ФИЛМОВА И РОМАНА
- ИНДИЈАНЦИ СУ ВЕОМА РЕТКО
НАПАДАЛИ.

КУЛТИВИСАНИ ПИРИНАЧ

ПОМИЊЕ СЕ ПРВИ
ПУТ У КИНИ 2800.
ГОДИНЕ
ПРЕ
НАШЕ
ЕРЕ.

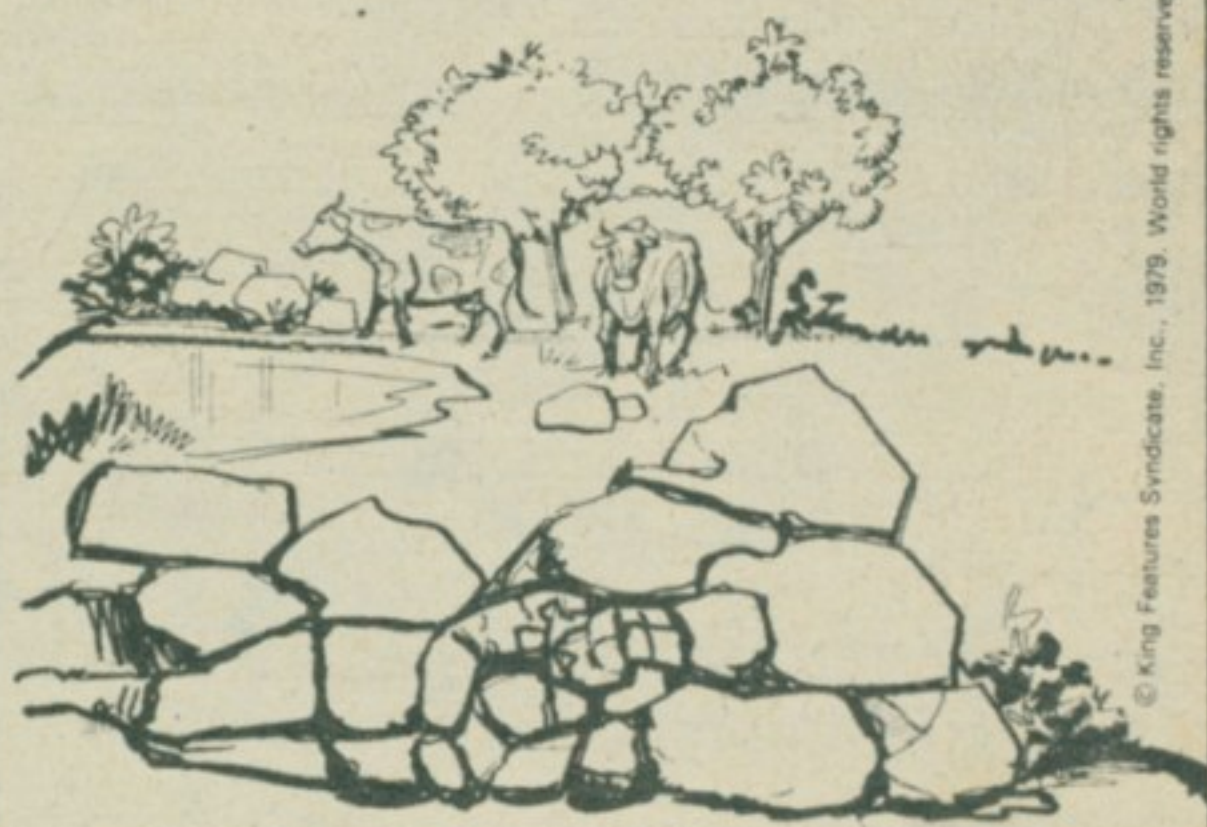
КАМЕН-РИБА

ИМА ПРИ ОСНОВИ ЛЕЖНОГ
ПЕРАЈА ЖЛЕЗДУ КОЈА
ПОД ПРИТИСКОМ
ИЗБАЦУЈЕ
СМРТОНОСНИ ОТРОВ.

ВИКТОР ДЗАРНОВСКИ

ИЗ ДЕБНИЈА (САД)
ИЗГУБИО ЈЕ У ПРОЛЕКЕ
1977. ТРИ НОВЧАНИЦЕ
ОД ПО ЈЕДНОГ ДОЛАРА
И ЈЕДНУ ОД ПЕТ
НА ЛИВАДИ ГДЕ
СУ ПАСЛИ КОЊИ
И КОЈА ЈЕ КОШЕНА
УЗ ПОМОК
ТРАКТОРА - И НАШАО
ИХ ПОСЛЕ ГОДИНУ
ДАНА У УПОТРЕБЉИВОМ
СТАЊУ.

Можете

ЛИ ДА НА ОВОЈ СЛИЦИ НАЂЕТЕ
СКРИВЕНОГ
ЧОВЕКА.

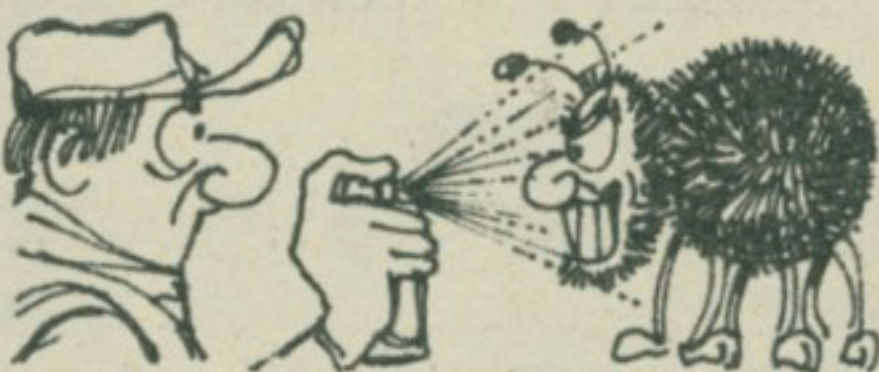
ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● највећа медуза је Cyanea arctica која живи у хладним морима. Њен пречник достиже и до 240 сантиметара, а пипци јој могу бити дугачки и 60 ме-

тара. Такве медузе су тешке и по читаву тону. Насупрот овим циновским медузама, постоје врсте које су тако сићушне да се не могу видети голим оком.

● научници су утврдили да је за последњих двадесет година две стотине врста инсеката ште

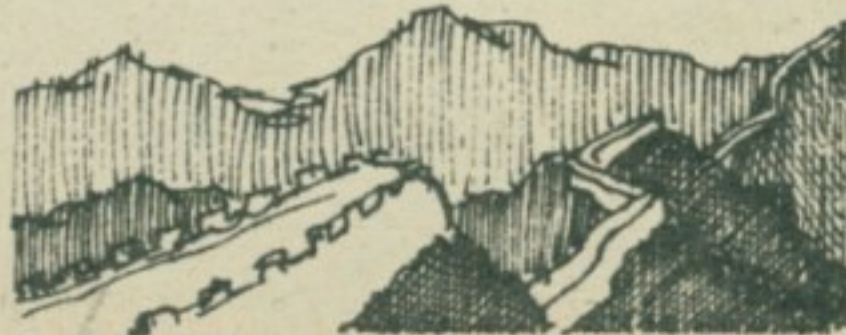

точина постало отпорно на разне инсектициде које човек користи да би од њих заштитио пољопривредне усеве.

● амерички боксер Боб Фицс нонс у периоду од 1891-1905. био је светски шампион у три категорије: средњој (1891-1897), тешкој (1897-1899) и полутешкој (1903-1905).

● израчунато је да је за подизање Кинеског зида употребљено две стотине милиона кубних метара грађевинског материјала.

● установљено је да неке бебе почињу да сисају палац још док се налазе у мајчиној утроби.

● у језеру Тунг Тинг, које се налази у кинеској провинцији Хунан, живи мали кит плавичасте боје с леђне и сјајнобеле с трбушне стране. Дугачак је само нешто више од два метра и ретко је тежи од сто педесет килограма. Кинески рибари никада не узнемиравају ову жи-

вотињу јер, према легенди, у киту се налази дух принцезе која се некада давно утопила у овом језеру.

● управа зоолошког врта у Атланти (САД) испред кавеза двадесетогодишњег гориле Вилија наместила је телевизор како би му олакшала заточеништво. Ме-

ђутим, лопов је украо телевизор и Вили је наједном постао раздражљив и напрасит. Зато су неки посетиоци одмах одлучили да му поклоне нови телевизор не би ли му повратили добро расположење.

● телефон који пише појавиће се ускоро у продаји у Француској. Овај апарат биће од велике користи гљувонемим особама јер је у стању да све поруке рети-струје на малом екрану.

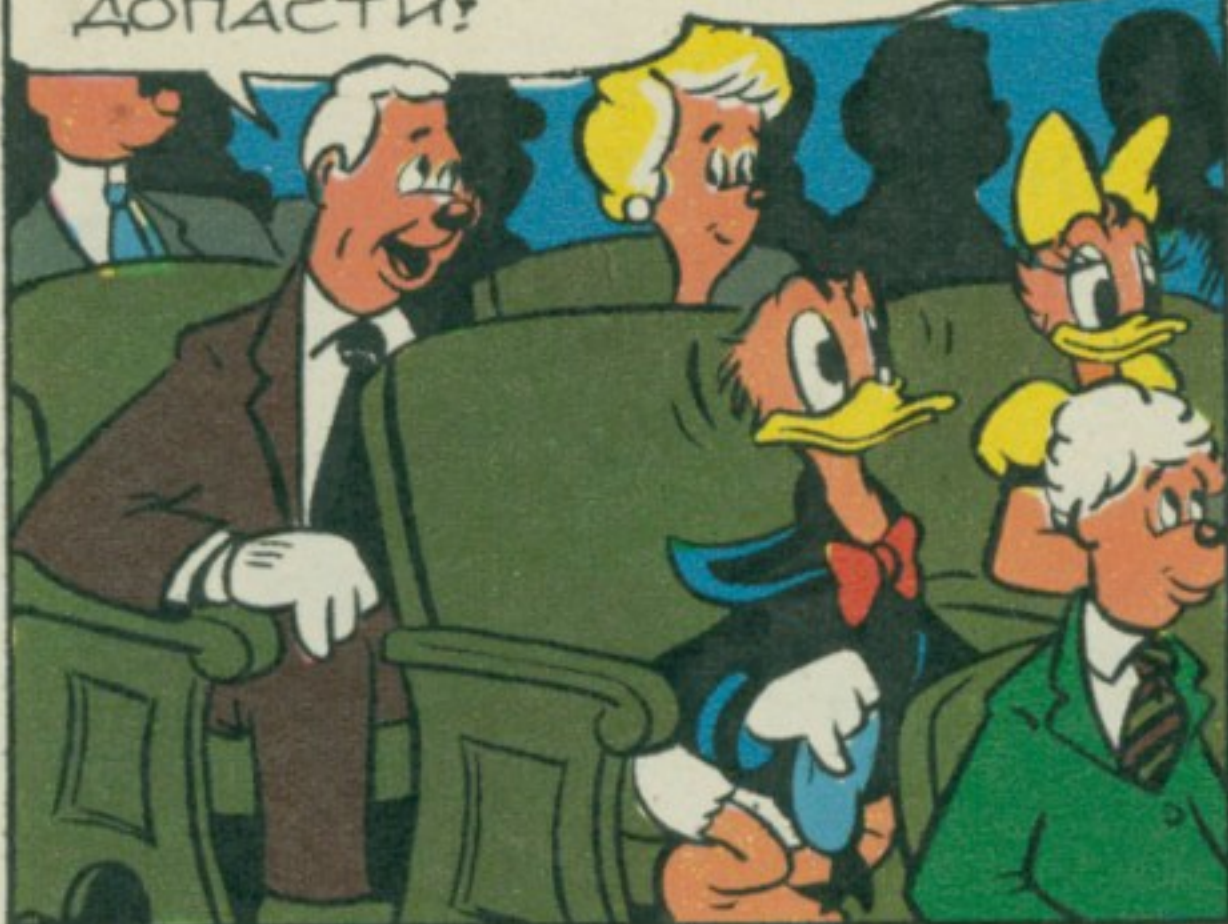

● педесет трогодишња Енглескиња Ширли Ревенскрофт недавно је у чамцу дугачком свега девет метара сама прешла Атлантски океан.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ОХ... ПОЧИЊЕ ФИЛМ! СЈА-
ЈАН ЈЕ! ЧЕКАЈТЕ САМО
ДОК ГА ВИДИТЕ! СИГУРАН
САМ ДА ЋЕ СЕ СВИМА
ДОПАСТИ!

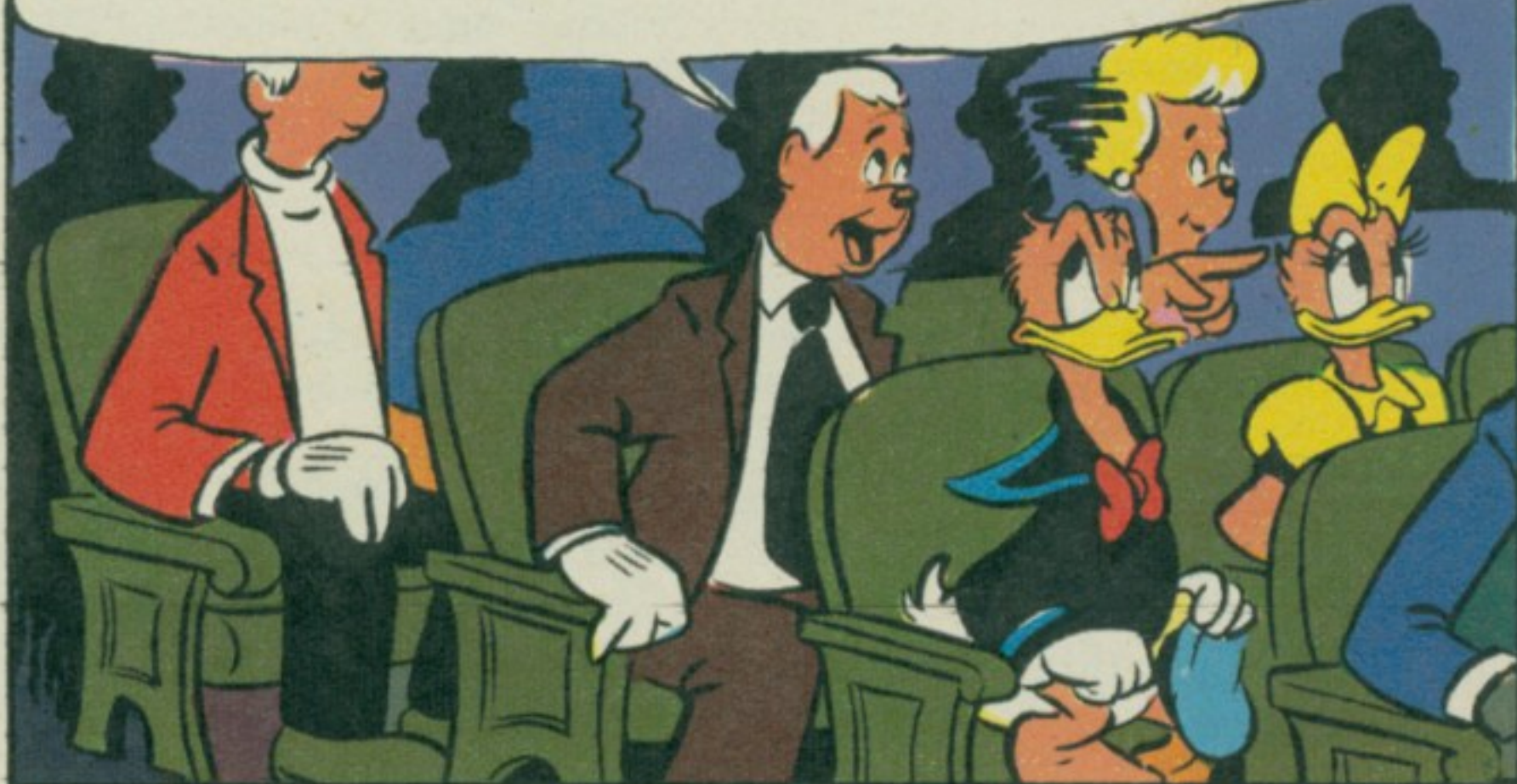
У ПОЧЕТКУ, САМО ПРВИХ ДЕСЕТ
МИНУТА, МАЛО ЈЕ РАЗВУЧЕН...
АЛ' ЧИМ СЕ ОН УКРЋА У ВОЗ
ПОСТАЈЕ УЗБУДЉИВО!

ДОСАД САМ ФИЛМ
ДВАПУТ ГЛЕД'О...
СТРАШАН ЈЕ!

САД ЋЕ НАЈБОЉА СЦЕНА... САМО
ГЛЕДАЈТЕ ШТА ЋЕ СЕ ДОГОДИТИ
КАД ДАСА ОТВОРИ ВРАТА...
ПАЗИТЕ...

БУДИТЕ ЛУБАЗНИ ПА УМУКНИТЕ!
МИ ФИЛМ НИСМО РАНИЈЕ
ГЛЕДАЛИ... И ВИ НАМ КВАРИТЕ
ЗАДОВОЉСТВО!

ОХ... ИЗВИНИТЕ... СТВАРНО МИ ЈЕ КРИ-
ВО! УОПШТЕ НИСАМ БИО СВЕСТАН
ОНОГА ШТО ЧИНИМ! САД СХВАТАМ ДА
САМ НЕУВИЂАВАН И ДОСАДАН И ДА
ИМА ЛУДИ КОЈИ ВОЛЕ ДА УТИШИМ
ПРАТЕ ФИЛМ! НЕЋУ
ВИШЕ!

ХУ! РУКНОГ
ЛИ СНА!

Copyright © 1979
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

СЕЋАЊА
СТАРИХ
РАТНИКА

ОКРШАЈ КОД КОКАРЦЕ

ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ ДА ЋЕ ДЕО НАШЕ КОМОРЕ
УСПЕТИ ДА СЕ ПОВУЧЕ. ИЗНЕНАДА, ИЗ
ВРБАНА ЈЕ ИЗБИЛА БУГАРСКА КОЊИЦА
И ЈУРНУЛА ДА ЈОЈ ПРЕСЕЧЕ ПУТ.

То није била артиљеријска паљба, него пакао. Велики плато на брду Кокарца подрхтавао је од експлозија, а ровови у којима се још од јутра оду пирао Други пук — полако су нестајали! После сваке серије непријатељских граната бусење траве, измешано са деловима тела несрећних бранилаца, летело је на све стране. Гранате које се не би сручиле на плато, прелетале су преко њега и плуштале по нашим рововима у позадини.

Бугарска артиљерија је тукла, а њена пешадија наваљивала уз брдо не би ли се докопала платоа... једанпут, онда опет, и опет. Падали су као сноплје, ватра проређених редова бранилаца их је просто косила, али преживели нису одустајали од жеље да се домогну циља.

Руски генерал Зајончовски нервозно је шетао испред шатора. Није ишло како је замислио. Знао је за стратегијску важност тог брда, али против страховитог налета Бугара није могао ништа да учини. Под команду му је стављена Прва српска добровољачка дивизија, формирана у Русији од Срба, Хрвата, Босанаца, Херцеговаца, Славонаца и Војвођана, ту је затим био и његов 47. корпус, па делови Источне групе румунске Треће армије, али тога дана све је било узалуд.

ОДБРАНА НИЈЕ ИЗДРЖАЛА

Кокарца је брдо високо којих стотину метара у Добруди у Румунији, јужно од делте Дунава, и доминира равничарском околином. У плановима ратних операција немачког фелдмаршала Макензена заузимао је важно место. Наиме, Централне силе замислиле су да нападну Румунију главним снагама из Трансилваније, а помоћним да упадну у Добруду из Бугарске. Терет упада требало је да поднесу Бугари, односно њихова Трећа армија. После битке код Добрича и Теке Дересија и Макензеновог напредовања, Кокарца је за генерала Зајончовског била бити или не бити.

Руски командант је поставио фронт у дужини од десетак и више километара, прошарао га рововима, распоредио снаге... средина, бокови резервне трупе... тактички беспрекорно

обавио посао. Највише се уздао у Прву српску добровољачку дивизију. Од четири њена пука, Други је упокојао на самом платоу, Трећи и Четврти доста лево и десно иза подножја, Први оставио у резерви Другом.

Па, ипак, линија одбрамбеног фронта се уздрмала, а Кокарца пала. Остаци готово масакрираног Другог пука повлачили су се низ другу страну брда у нереду. Неко је трчао, неко пуцао идући натрашке, док су тешко рањени падали и пузећи покушавали да се спасу. Они који нису успели да се извуку на време, дочекивали су Бугаре и хватали се са њима за гуцу.

СУСРЕТ У КУКУРУЗИШТУ

Бугари су надирали у буљугима. Изненада, кроз једно кукурузиште у подножју брда на део коморе Добровољачке дивизије налетео је двадесет четворо-

годишњи Милан Алвировић. Припадао је митраљеској чети Првог пука и командовао водом од четири митраљесца. Важио је за изузетног стрелца и смелог човека. Из родног Босанског Петровца регрутован је у Босанскохерцеговачки батаљон Јегера, елитну трупу под директном надлежношћу бечког кора. Међутим, када је почео први светски рат, утекао је Русима и пријавио се за добровољца српске војске.

Сав зајатурен од трчања, Алвировић је застао као упокопан и запрепашћено гледао у наредника смушеног израза који је седео на коњу, док је уплашена животиња поигравала под њим.

— Је си ли луд, зашто се не повлачиш?! — дрекнуо је на њега.

— Нико ми ништа није рекао, стојим и чекам наређење!... — збуњено је промуцао наредник.

Алвировићу паде мрак на очи. Бугари само што нису ту, поклаће коморције, десетак кола пуних муниције и ратне опреме пашће им у руке, свуда о-

Милан Алвировић данас

М

коло ври као у лонцу, а овај човек стоји и чека наређење! Пошао је корак-два напред и цикнуо:

— Повлачи се сместа, чујеш ли!... Овим друмом до села, тамо се наши прикупљају! Брзо!

УМРЕТИ ЗА ДРУГОГ

Иако је имао исти чин као Алвировић, наредник-коморција послушно је принео шаку капи у знак поздрава, промрмљао нешто као „Разумем, господине!“ и пожурио са запрегом и војницима.

— И ми ћемо у село, пешке кроз кукурузиште! — одрезао је Алвировић кратко и похитао напред.

Једва да је митраљески вод прешао двеста метара, кад се јави поднаредник. Онако висок и штркљаст,

имао је добар преглед околине.

— Господине наредниче, бугарска коњица... погледајте! Пресећи ће оном коморцији пут! Готов је!

Алвировић се штречну. Из удаљеног врбака неочекивано је избио педесетак бугарских коњаника и на челу са официром јурнуло да одсече повлачење делу коморе. Целом воду било је јасно да ће Бугари сатрти људе и докопати се вредног плена. Алвировић је реаговао муњевито. Коњи под Бугарима су брзи, али су наши меци бржи, севнуло му је кроз главу. Наредио је да се оспе паљба из митраљеза.

Митраљесци којима се поносио схватили су да ће изгинути ако се Бугари распу и ступе на њих из разних праваца, али нису марили за животе. Ко је могао дозволити да коморције буду избодене бајонетима и комора падне непријатељу у руке!

Иако је растојање било велико, Алвировићеви борци су одмах смакли неколико бугарских коњаника. Остали су застали. Шта је то сад, питали су се. Ипак, брзо су се прибрали и окренули према нападачима. Дочекала их је брза митраљеска паљба. Поново су застали. И тада су потребили: уместо да опколе добровољачке митраљесце, вратили су се у врбак. За то време део коморе већ је био одмакао и докопао се прве позадинске линије.

Алвировић је одахнуо. Никад није био ближи смрти. Животи људи његовог вода били су до малочас изгубљени, а сад... Полако је устао и са борцима кренуо према селу.

*

* *

„Због овог окршаја добио сам Орден Карађорђевог звезде са мачевима“, каже скромно некадашњи наредник, а потом активни официр све до 1950. године када је пензионисан у чину мајора ЈНА. „Исто вече после оног догађаја зове мене командант пука Стојан Поповић, похвали и обећа орден. Он мени тако, а ја њему кратко. Велим: — Вршио сам војничку дужност и. а. то је све“.

Милан Алвировић је носилац више одликовања из првог светског рата — румунских, руских, енглеских. Окршај који је описао збио се у склопу такозваног боја код Кокарце. По Војној енциклопедији трајао је само два дана — 18. и 19. септембра 1916. године. И Кокарца је пала 18. септембра у 11 часова, а повраћена следећег дана.

М. Тодоровић

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

Старац се грчевито држао за гране поред уске шумске стазе. Хладно и лепљиво блато већ му је досезало до грла, а ногама никако да дотакне чврсто дно. Лагано је тонуо и с ужасом очекивао тренутак у којем ће му руке попустити под тежином тела...

Када је те априлске вечери ове године кренуо бициклом ка својој кући која се налазила изван Хелефорса, једног сеопета на југу Шведске, Аксел Моландер није ни на тренутак помислио да би можда било боље да се клони уске шумске стазице — познавао је сваки корак тог пута.

Старац се преварио само у једном — у те предвечерње сате издужене сенке поигравале су се свим на шта су падале. Вероватно због тога није ни видео жилу неког корена која му се нашла пред точковима.

ПРСТИ СУ УТРНУЛИ

Ударац га је збацио с бицикла и он се нашао на земљи недалеко од стазе. Расквашено земљиште ипак је ублажило пад. Када је покушао да устане, схватио је да му ноге пропадају у блато.

Тада још није ни слутео у ка-

У ЖИВОМ БЛАТУ

квој се опасности налази. Много више бринуло га је стање његовог бицикла. Тек када је још једном покушао да се подигне, старац је увидео да је у невољи. Тонуо је...

Зграбио је бодљикаве гране оближњег грма и покушао да се тако извуче, али је убрзо схватио да неће дуго моћи да се држи спасоносног шибља.

Почео је да дозива у помоћ. Из све гушће таме око њега није стижао никакав одговор. Није му се, уосталом, ни надао. Мало је људи у ово доба могао да очекује овде.

Блато му је сада допирало до струка, а руке су све теже подносили терет тела које је муљ још вукао на доле. Грло му се стезало од страха, леденог и тешког као блато у које је тонуо. Кроз главу му је пролетела језива мисао да га снага лагано напушта.

Покушао је још једном да позове у помоћ, али викање га је замарало. Знао је да га још једино те гране одржавају на површини.

Прсти су му трнули. У једном тренутку рука му је склизнула наниже. Чвршће је стегао шаку, решен да не попусти све док буде имао снаге...

НЕКИ ЧУДНИ ЈАУЦИ

Сат касније, из блата су провиривали још само врат и глава

КАД СУ СЕЉАНИ ПОДИГЛИ ЛАМПЕ, ВИДЕЛИ СУ ДА ИЗ ЦРНОГ МУЉА ПРОВИРУЈУ НЕЧИЈА ГЛАВА И УЗДИГНУТА РУКА...

Аксела Моландера. Ако се до тада још и надао да ће неко, ипак, набасати на њега, сада више није имао времена да чека на то. Морао је да виче — то му је била последња шанса.

Шумару Торборгу Енгу учинило се да чује неке слабашне узвике. Иако је већ сео за сто и почео да вечера, нешто је наслућивао у тим удаљеним јауцима.

— Нека животиња је у невољи — помислио је и с фењером кренуо да извиди околину. Тражио је око пола сата, али од рањене животиње нигде није било ни трага. Више се чак нису чули ни јауци. Аксел је баш тада престао да дозива у помоћ, јер је покушавао да сачува снагу.

Торборг се спремао да легне када је други пут чуо дозивање. Сада више није било сумње — био је то људски глас. На брзину се обукао и изјурио напоље, али ни овога пута ништа није нашао. Одлучио је да се спусти у село и затражи помоћ добровољаца.

Кроз пола сата пред шумском кућицом зауставило се неколико возила. Опремљени конопцима и лампама и предвођени Торборгом, људи су почели да чешљају предео у близини.

Негде око поноћи, тргао их је један узбуђени мушки глас:

— Нечији бицикл! — викао је човек.

Чим су мало више подигли своје лампе, угледали су главу и руку које су провиривале из црног бла-тишта.

Ни када су га конопцима извукли из лепљиве мочваре која је могла да му постане гроб, Аксел Молан-

дер није проговорио ни речи. Полу онесвешћеног, одвезли су га у болницу у оближњем Линдесберју.

Доктори су убрзо утврдили да њиховом изненадном пацијенту треба само неколико сати сна. Чим се следећег дана пробудио, отпустили су га кући. Старац је имао много среће — није чак навукао ни кијавицу.

М. И.

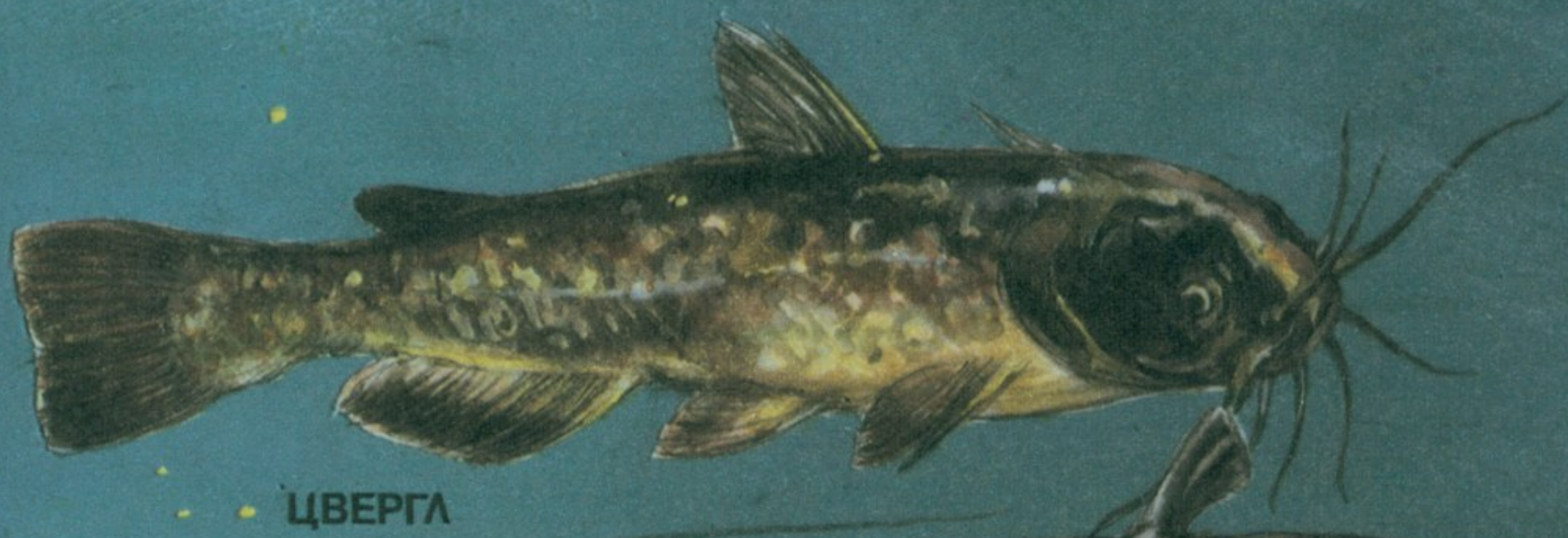
У ПОТРАЗИ ЗА ФАЛСИФИКАТИМА

Америчка компанија „Леви Штраус“, прва светска фабрика фармерки, већ неколико година покушава заштитити своје производе. Суочена је са великим тешкоћама, јер многе земље Далеког истока праве квалитетне фармерке по њиховом узору. Ови лажни „левиси“ преплавили су и европско тржиште, па је „Леви Штраус“ организовао мрежу тајних агената у целом свету. Они контролишу продају по радњама и бутицима и локалне власти извештавају о недозвољеној производњи фармерки по узору ове фирме. Али, када агенти открију мрежу лажних фабриканата „левиса“, на пример, у Турској, ови исти произвођачи веома брзо преносе робу у Италију где покривају 50% продаје.

БУЦОВ

ЦВЕРГА

СОМ

МАНИЋ

Илустровао: Ненад Мирковић

РАЗБОЈНИК СА 700 ЗУБА

ГРГЕЧ

ШТУКА

СМУЋ

РАЗБОЈНИК са 700 ЗУБА

ТЕШКО ОНОЈ РИБИЦИ, РАКУ ИЛИ ЖАБИ КОЈУ ПРИВУЧЕ ТАЈАНСТВЕНО МРДАЊЕ ТАНИХ БРКОВА НА ДНУ РЕКЕ ИЛИ ЈЕЗЕРА: ПЛЕН ЗА ТРЕН НЕСТАЈЕ У ВЕЛИКИМ УСТИМА СА НЕКОЛИКО РЕДОВА КАО ШИЛО ОШТРИХ ЗУБА.

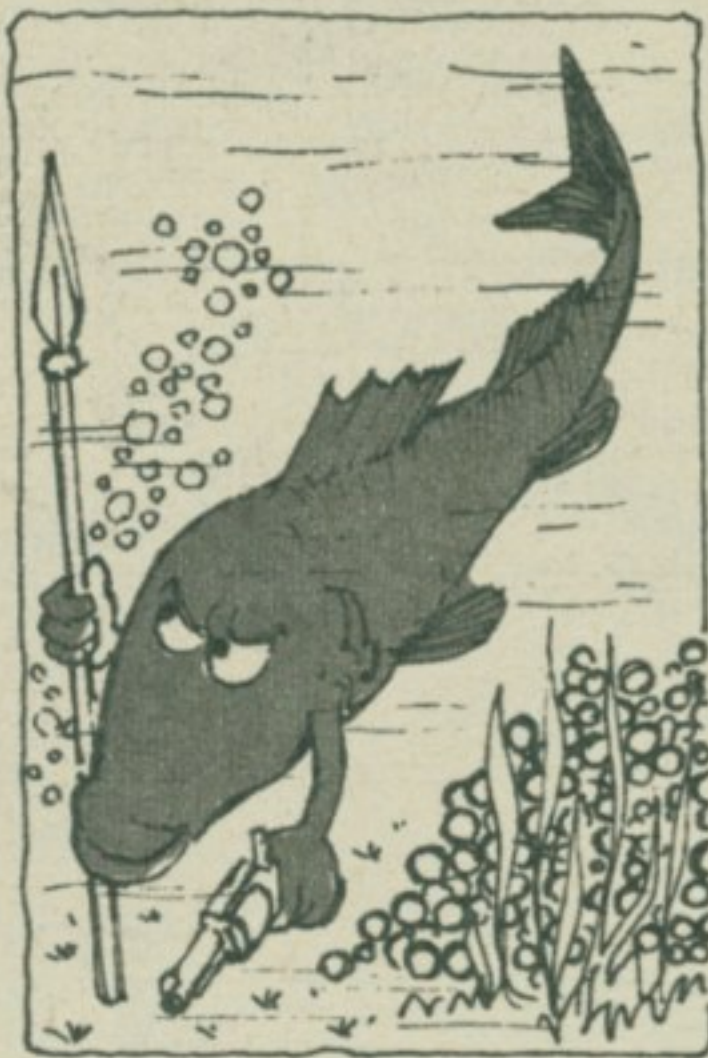
Вечита глад и ненадмашна прождрљивост — то су основне особине слатководних грабљивица. Иако се међусобно, по грађи тела, доста разликују, ове врсте су заиста „сродне“ по томе што често не бирају шта ће да прождеру. У упрошћеном грађеном пробавном тракту ових припадника кола кичмењака нађу се понекад, као храна, и сопствени млади! Због ове тако наглашене карактеристике, а и због снажног тела и укусног меса, рибе грабљивице су омиљене код спортских риболоваца.

Раширене у слатким водама широм света, па и код нас, својим начином живота грабљивице умногоме доприносе биолошкој равнотежи и природном одабирању: што су звери на копну, то су ове рибе у слатким водама.

ШТУНА — СЛАТКОВОДНА АЈКУЛА

Лако се препознаје по витком, снажном и врло издуженом телу и великом пласнатом главом. Уста овог слатководног разбојника, који често напада готово све што се миче у води, од жаба и рибица до птица и пацова, снабдевена су са око 700 врло оштрих зуба повијених уназад. Ретка је жртва која може да се спасе од смртоносног угриза штуне (*Esox lucius*). Једна штунка дневно поједе хране у износу од трећине тежине сопственог тела. Гоњена сталном глађу, ова риба често једе власите младе, као и млађ других врста. Због тога су велике штуне у рибњацима и велике штеточине: у стомаку једне штуне пронађене су чак 122 рибице! Иначе, ова грабљивица воли мирну, бистру и топлију воду, где има доста воденог растлија и — других риба. У таквим условима штунка може да живи чак 300 година и да нарасе преко метар и по. Месо јој је бело, чврсто и врло укусно.

Смујеви се мресте у пролеће, када женка полаже до 300 хиљада врло лепљивих јаја која, за разлику од других грабљивица, будно чува све док се не излегу млади.

БУЦОВ — ЗУБИ У ЖДРЕЛУ

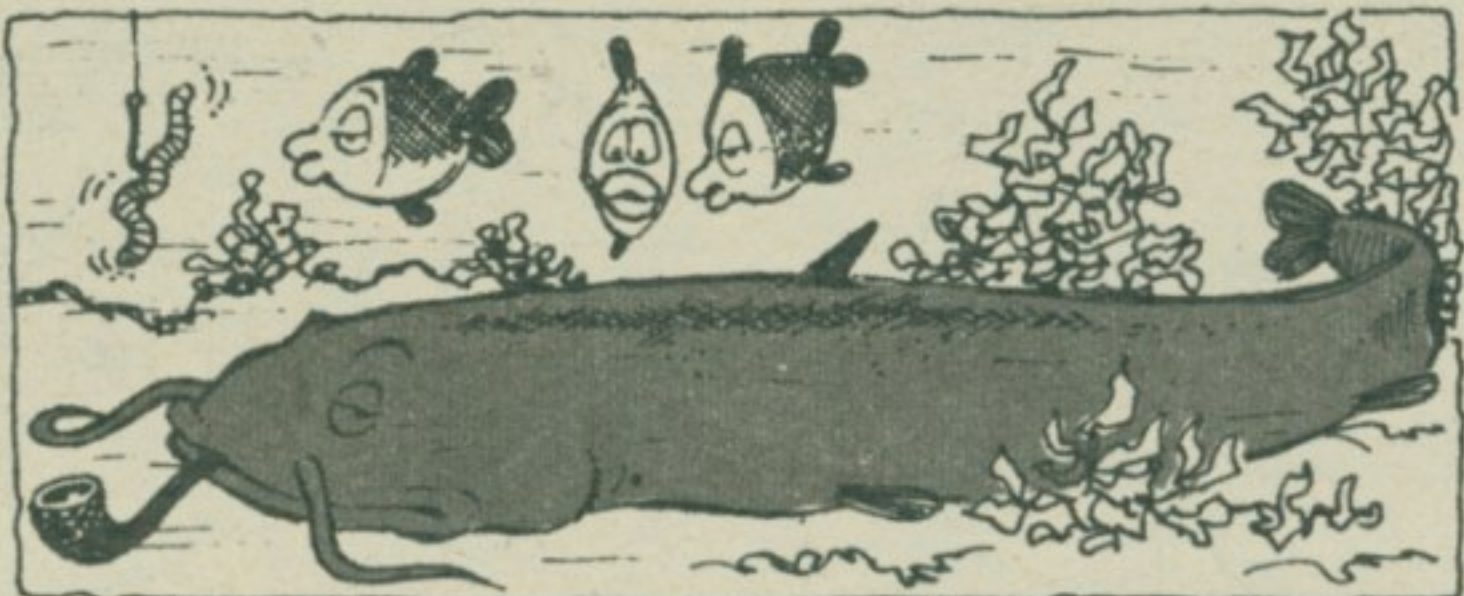
У већим рекама и језерима средње Европе, код нас и у дунавском сливу, живи буцов (*Aspius aspius*), звани још и буцр, болан и курјак. Ово последње име најбоље говори каква је буцов риба: снажна, насртљива и прождрљива. Нарасте до 70 сантиметара, достижући тежину од око 7 килограма. Међутим, у севернијим водама убрјају се међу највеће рибе из породице шарана, јер могу да буду тежке и 30 килограма.

Буцов воли бистру воду са шљунковитим дном, јаке матице и врлоге, где напада ситније рибе, жабе и остале водене животињске врсте. Два реда зуба не налазе се у устима, већ у ждрелу. Месо буцова је мекано и има доста костију.

СМУЋ — ЧУВАР СВОЈЕ ИКРЕ

У низијским водама дунавског слива распрострањен је смућ (*Lucioperca lucioperca*), поред пастрмке, сома и кечије, најукуснија слатководна риба, због чега се и гаји у рибњацима. Ова изразита грабљивица, која воли тихе и дубоке воде са песковитим или каменитим дном, расте врло брзо, хранећи се малим белим рибама, глистама и ларвама воденог цвета. Просечна величина смућа је око 50 сантиметара, а тежина око 750 грама. Међутим, понекад нарасе и преко један метар, достижући тада тежину од 20 килограма.

СОМ — ГЛУПАВИ ЦИН

Највећа слатководна риба је сом (*Silurus glanis*). Његови бројни сродници насељавају воде Африке, Азије и Америке. Код нас је чест у рекама, језерима и барама, где преко дана лежи у дубоким скровиштима да би у сумрак кренуо у лов. Напада и једе готово све: рибе, жабе, ракове, шкољке, мишове, пијавице, па чак и — пловке! Због своје изразите насртљивости, рибари сомз сматрају глумом рибом. Известан доказ за то

је и лов сома на бућкало, примитивном направом којом се бућка на површини воде и тако мами ова риба. Утврђено је да сом слатко једе чак и сапун!

Овај бркати цин без крљушти, који живи врло дуго, преко сто година, достижући чак дужину од три метра и тежину од 300 килограма, има врло квалитетно и цењено месо, због чега је заштићен законом. Гаји се и у рибњацима.

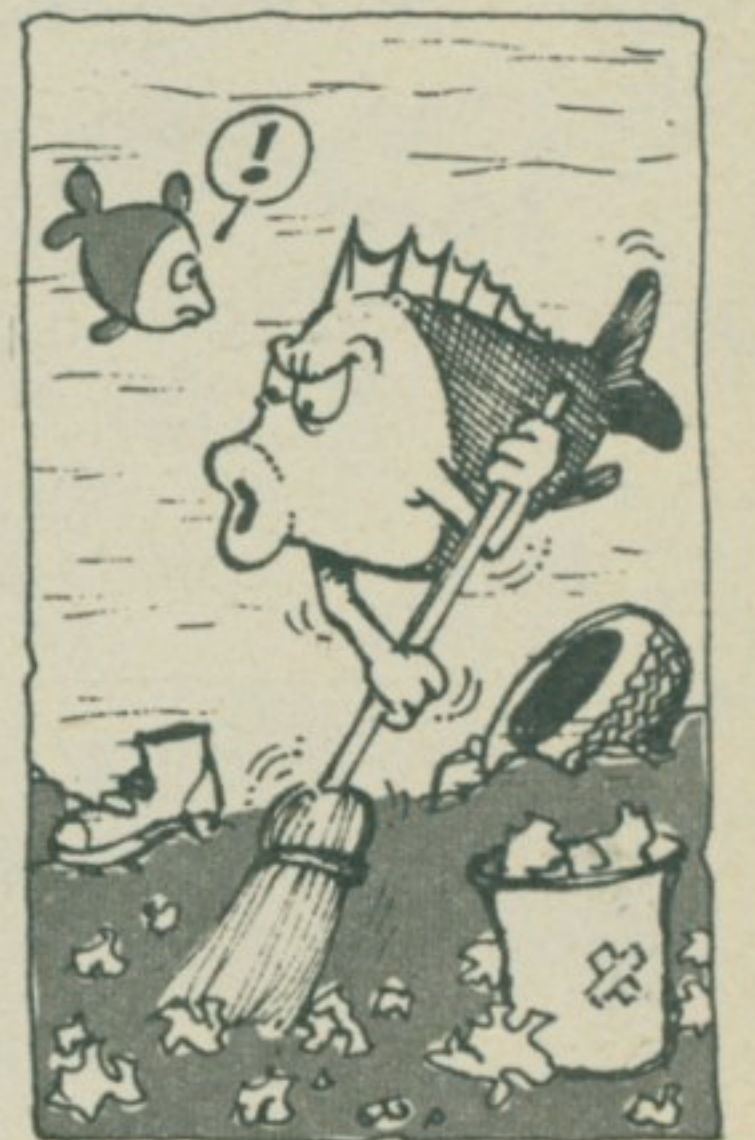
ЦВЕРГЛ — БОДЉИКАВА ПОСЛАСТИЦА

Године 1885. из слива реке Мисисипи, у Европу је пренет амерички сомић, абисинац или цвергл (*Ambloplites nebulosus*), риба неугледне по величини, али чудно од прождрљивости и могућности да се прилагоди свим врстама слатких вода. У својој правој постojбини цвергл нарасе до 1,5 килограм. Забележено је да је 1934. године, кад се први пут појавио на београдским пијацама, и код нас било оваквих примерака. Међутим, временом се ова риба дегенерисала, тако да су данас ретки примерци тежи од пола килограма. Али, то никако не значи да цвергл изумири. Напротив, како га због јаким бодљи избегава сваки други непријатељ сем човека и како једе све што може да сагледа, овај мали сродник великог сома је и врло штетан, нарочито у рибњацима. Тамо где се насели, тешко се искорењује. Дobar је за спортски риболов, као и за трпезу, јер му је месо укусно и квалитетно.

(*Lota lota*). Иако по изгледу подсећа на сома, манић није сродник овом великом непријатељу, већ је из породице бакалара. Може се наћи и у сланим водама, мада најчешће борави у слатководним језерима и рекама, где у дубини изрије рупу. У скрившту мирује цело тело манића, сем бркова: мрдајући њима, ова риба мами плен и

тешко оној рибици, раку, жаби или ларви воденог инсекта коју привуче тајанствено покретање танких бркова! Манић се муњевито сјурни на плен који за трен нестаје у великим устима са неколико редова оштрих зуба. У недостатку хране, манић се тамане и међу собом. Друже се само за време парења, када женка избацује око милион јаја. Многа од њих појешће најближа родбина. Млади се често враћају у мајчину или очеву утробу, али сада као храна. Тело манића је прекривено врло ситним крљуштима и због љигавости тешко их је држати у рукама. Ипак, његово месо се, због изванредног укуса, сматра деликатесом.

ГРГЕЧ — ЧИСТАЧ РИБЉЕГ КОРОВА

У Северној Америци, својој правој постojбини, пастрмски гргеч (*Perca fluviatilis*) достигне тежину до 8 килограма. Међутим, код нас и у Европи, где је пренет после првог светског рата, нарасе само до 2 килограма. То је риба укусног и лако пробављивог меса, али права напаст за млађ других врста риба, као и за пуноглавце, жабе, црве, ларве и сл. Због своје прождрљивости гаји се у рибњацима где успешно тамани рибљи коров. Иако нема никакве сродничке везе са пастрмком, може да оболи, као и она, од истих болести због чега је и добио име пастрмски гргеч.

(*Lota lota*). Иако по изгледу подсећа на сома, манић није сродник овом великом непријатељу, већ је из породице бакалара. Може се наћи и у сланим водама, мада најчешће борави у слатководним језерима и рекама, где у дубини изрије рупу. У скрившту мирује цело тело манића, сем бркова: мрдајући њима, ова риба мами плен и

ПИТАЈТЕ!

Ако вас интересује нешто посебно о рибама из наших вода, о томе како живе, како се лове и припремају за јело, питајте — пошаљите писмо „Политикином забавнику“. Одговорите вам познати стручњак инжењер Милош Ђонић који је уступио материјал и за овај текст о рибама-грабљивицама.

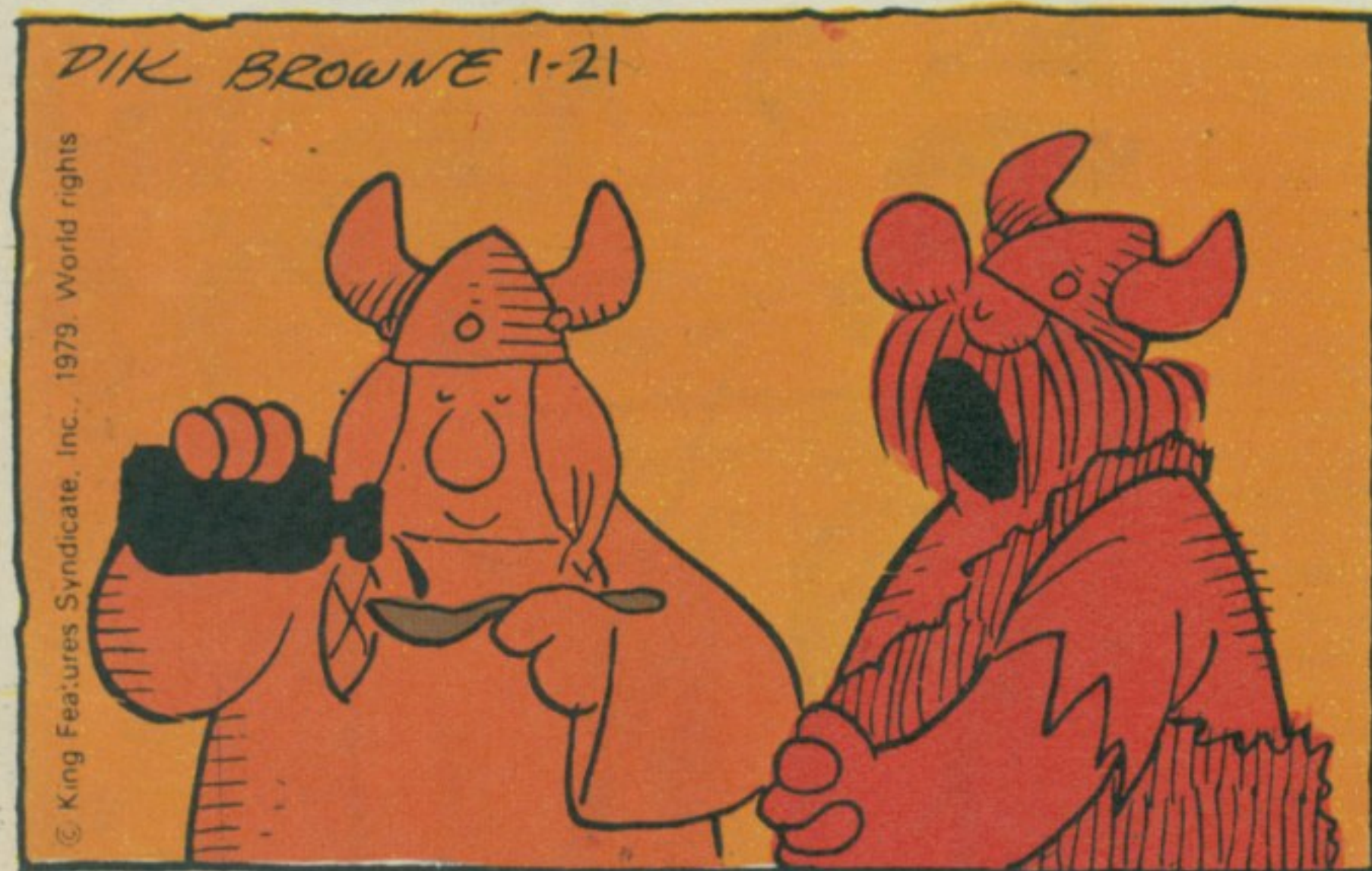

МАНИЋ — ЛОВАЦ НА БРК

Пузија, мањ, менк, млијеч, мијалац, карамура, лен, куцин, минко, вуић, паклар, пагорела, мемко, млећ, мнић, нић, кучић, цигерњача итд — све су то имена за једну рибу, најпознатију као манић

DIK
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

ОДАНА ЗАКОНУ

Ужурбани њролазници који су њоја дана њромицали једном улицом у сиромашној чеѡврѡи Париза нису ни обраћали ѡажњу на ѡродабца уѡа који се ѡуда моѡао. Један од њих ће ѡо јорко ѡожалиѡи...

Ако се неко уопште и осврнуо, вероватно је помислио како угљар вреба неку муштерију која му није платила за услугу.

Што се угљара тиче, он је био на трагу нечему много већем од ненаплаћеног рачуна. Тек предвече, угледао је човека кога је чекао. Не слутећи да га неко помно посматра, овај је мирно ушао у једну сиву кућерину каквих је у тој улици и у том крају било свуда.

Човек чађава лица, обучен у рите, баш као да је прави угљар, сачекао је да прође неколико минута, а затим неке у згради с друге стране улице дао знак руком.

За свега неколико секунди, група жандарма изашла је из свог скровишта и кренула за угљарем, право у ону зграду у којој се изгубио незнањак. Појурили су уз степенице, упали у један од бедних станова и ухапсили укућанина који се баш спремао за спавање.

ДВОБОЈ

Тек тада је угљар могао да скине своју масну капу, стргне перику и покаже право лице — оно које је у то доба многим пропалицама, лоповима и сличној братији париског подземља већ било добро познато.

Ежену Видоку, једном од најнеобичнијих полицајаца и детектива које је Француска икада имала, још једном је пошло за руком да задатак успешно обави. У рукама је имао Фосара, опасног лопова коме је светлוצаво камење, под условом да је драго, била специјалност. Да је тако, потврдио је претрес — сиротињски собичак крио је дијамантско прстено, бисерне огрлице, брошеве и 18 хиљада франака.

Већ сутрадан, читав Париз је брујао о спектакуларном хапшењу и његовом изврѡиоцу, све легендарнијем Видоку, полицајцу који је и сам једном био с оне стране закона и чврсто веровао у пословицу чију је тачност, уосталом, непрекидно доказивао: „Потребан је лопов да би се ухватио лопов“.

Фосарово хапшење одиграло се почетком 1820. године, у доба када је Видок већ зашао у четврту деценију, у тренутку када се налазио на врхунцу своје (часне) каријере.

Да ће дотле доспети син скромног пекара из сиротињског предграђа Араса тешко да је ико могао да претпостави. Дечак који је први пут побегао од куће кад му је било петнаест година и који је, касније,

живот својих родитеља и по судбини њима сличних људи описивао као „тавоарење у понизности и деградацији“, врло је рано показивао да се с таквим стањем неће помирити.

Очајни родитељи морали су да га пријаве за војску, надајући се да ће челична дисциплина мало да ублажи необузданост сина. И, млади каплар Видок борио се изузетно храбро за време пруске инвазије Француске 1792. године.

Требало је чак да му за то буде додељена медаља, али је пре одликовања бунтовник Видок успео да се посвађа и изазове на двобој свог претпостављеног, неког старијег водника. Иако је изазвани одбио да извуче мач, Видок га је у бесу ипак пробо.

Тако је почела Еженова лоповска каријера. Уместо да сачека да га изведу пред стрељачки вод, младич је побегао тамо где је најбоље могао да се сакрије — међу обичаје ситне и велике лопове, уцењиваче и убице који ће му у следећих неколико година бити једино друштво.

ЛАКОВЕРНИ КОКО

Прека нарав и оштар језик донели су му непријатеље и међу новим познаницима. Зато га је, највероватније, један од њих „откуцао“ после напада на групу бивших „другара“. Видок је тако ухапшен и одведен у затвор из кога је врло брзо успео да побегне.

Хапсили су га, а он је бежао још неколико пута све док, најзад, није озбиљно заглавио — осуђен је, а тога пута су га добро чували, на осам година тешке робије.

По изласку из затвора закупио је радњицу за препродају одела, а они који га нису добро знали могли су још и да поверују да се стара лопужа најзад примирила. Радња је, наравно, била само параван. Прави посао одвијао се под окриљем ноћи — ту је пристизала украдена роба

али и они који су били спремни да је купе.

Око 1809. године Видок је схватио да би му се она друга страна закона можда више исплатила. Понудио је своје услуге шефу париске префектуре, извесном господину Анрију кога су лопови много боље знали под надимком „Пали анђеол“.

Господин Анри је био врло расположен за сарадњу. Дотадашњи лопов је одмах добио задатак: гурнуће га у исту ћелију у којој седи Бартеlemi Лакур, алијас Коко, кога чека суђење због учествовања у једној великој пљачки сребра. Коко је био у затвору, али су тужиоцу недостајали докази.

За свега месец дана Видок је имао информације које су биле довољне да лаковерни и причљиви Коко следећих пет година на свет гледа кроз решетке.

Од тог првог успеха Видока више нико није могао да заустави. Њему припада заслуга за раскривање и хапшење великог фалсификатора Ота Ватрена. Само је Видок могао да убеди окорелог и врло траженог криминалца да ода имена четворице чланова своје банде. Чим су се они нашли тамо где је закон и желео да их види, Видок је издао налог за хапшење Ватрена.

Нико се зато није много изненадио када је 1811. године њему поверено да оснује много моћније одељење од онога које се до тада, под окриљем префектуре, борило против криминала.

И МАЛО ШПИЈУНАЖЕ

Видок је остао на овом положају све док сам није одлучио да се повуче из државне службе, како би постао први приватни детектив у Европи. О полицајцу лоповске прошлости написане су биографије, књиге и приче...

Балзак није могао много да се мучи да за „Људску комедију“ створи лик детектива Вотрена — свима

је било јасно ко му је послужио као узор. Познати писац је то, уосталом, и сам потврдио:

— Док постоје људи као што је господин Видок, посао писца не може да буде тежак. Све што му у том случају преостаје да ради јесте да измисли име, а затим само напише оно што се стварно и одиграло. У случају господина Видока, нису чак потребна ни улепшавања или додавања.

Видок није јавно одговорио на изјаву свог славног

земљака. Само је, под старе дане, потврдио да је она била сасвим тачна. Као да се никада неће заморити, пристао је да се за рачун Наполеона III позабави мало и контрашпијунажом. Када је цар 1851. године распустио скупштину и преузео власт, могао је да за то делимично захвали у услугама — бившег лопова.

Шест година касније, Видок је умро. Као човек потпуно одан реду и закону.

М. И.

ПОХОДИ НА ЕВРОПСКО ЗЛАТО

Две убедљиве победе већ су биле иза њих. Савладали су Шпанце са 98:76 и Италијане са 83:69. Чекала их је утакмица са Чехословачком, а затим са Бугарском.

— Ипак, ми смо мислили само на окршај са Совјетима. Било је одређено да са њима играмо последњег дана.

Тако почиње прича Драгана Кићановића, јунака тог европског шампионата у кошарци.

— Жарко смо желели да им се реванширамо. У Барселони, две године раније, први пут смо постали европски шампиони, али су они после тога освојили титулу првака света.

И баш тада, када је сва пажња овог младог репрезентативца (рођен је 17. августа 1954. у Чачку) била управљена на велики догађај, наишао је — неочекиван ударац.

НАСТРАДАО ЈЕ МИШИЋ

Кошарка је спорт у којем су повреде углавном — ретке. Има удараца, али они обично нису јаки. Овај је био кобан.

Тек што је почела утакмица са екипом Че-

мирко Новосел изјавио је новинарима:

— Кићановић је озбиљно повређен, а Ђосић мора да се одмори. Играћемо без њих двојице.

Остао је на клупи за резерве. Нервирао се много више него кад игра. Тријумф против Бугарске био је потпун — 105:76.

— Само сам се питао како ћу дочекати одлучујући меч са Совјетима.

ЗАБОРАВИО НА ПОВРЕДУ

Жар борбе може да збрише све друге утиске. У то се уверио Драган Кићановић, у то време југословенски репрезентативац који је већ 82 пута облачио дрес са државним грбом. Имао је довољно искуства, али...

— Речено ми је да могу да играм. Био сам радоснији него икад.

Препуна дворана „Пионир“ у Београду промко је бодрила Југословене 17. јуна 1975. На једној страни био је првак света, на другој победник претходног европског шампионата.

— Свака лопта била нам је драгоценост. Толико сам се занео да на повреду нисам ни мислио.

Ипак, доктор Кениг му је дао инјекцију пре почетка меча.

ХИТАЦ ОЗЛЕЂЕНОГ БЕКА

хословачке, догодила се незгода.

— Кренуо сам напред. Противник је покушао да ме заустави. Погодио ме је право у мишић.

Кићановић се сваког тренутка сећа врло добро.

— Најпре ме ништа није заболело. Нешто касније мишић је почео да се кочи. Нисам више могао ни да идем, а камоли да трчим.

Морао је да напусти терен. Лекар југословенске кошаркашке репрезентације др Иван Кениг саветовао га је сасвим кратко:

— Мораш да мирујеш. На мишић ћемо ти ставити лед.

Екипа је остала без Драгана Кићановића, репрезентација Чехословачке је побеђена са 84:63.

Тај дан, 12. јун 1975. године, никада није заборавио.

На следећој утакмици против Бугарске питање да ли ће да игра није се ни постављало. Селектор

Југословени су стално били у предности. Седам минута пре краја водили су са 71:63. Тада је на сцену ступио високи совјетски центар Жармухамедов и у самој завршници све се свело на 86:84. У гледалишту — делиријум. На терену борба до последњег атома снаге.

— Нико од нас није могао ни да предахне. Само смо мислили на победу.

ПОГОДАК ЗЛАТА ВРЕДАН

Сви око Кићановића били су старији. Постао је стални репрезентативац две године раније у Барселони, али је увек био, и остао самоуверен.

— Тек што сам прешао центар добио сам лопту. Испред мене свуда испружене руке. Подигао сам поглед и видео да је пут ка кошу слободан. Одлучио сам да шутирам издалека.

Лопта је у благом луку прошла кроз обруч.

— Нисам могао да поверујем очима. Био је то погодак који злата вреди.

Четири секунда пре краја, Дражен Далипагић је два слободна бацања претворио у поготке. На семафору је заувек остало забележено — домаћи: 90, гости: 84.

— Полетели смо један другом у загрљај. Међу нама се нашао и селектор Новосел.

Било је то друго југословенско славље на европским шампионатима у кошарци. Друга златна медаља, овог пута издана у Београду.

ПРИ САМОМ КРАЈУ МЕЧА СА СОВЈЕТСКОМ ЕКИПОМ, ЈУГОСЛОВЕНСКИ КОШАРКАШИ ВОДИЛИ СУ САМО СА ДВА ПОЕНА РАЗЛИКЕ. ТАДА СЕ ЛОПТЕ ДОКОПАО САМОУВЕРЕНИ КИЋАНОВИЋ.

Совјетски тренер Владимир Кондрашин одао је победницима признање, нарочито Кићановићу.

— Ваш тим је имао два изузетна аса. Кићановић и Ђосић су разбили све наше наде. Уосталом, унапред сам знао да треба да обратимо посебну пажњу на Кићановића. Он је најјаче оружје Југословена.

Високи центар италијанске репрезентације Дино Менегин је рекао:

— Кићановић је феномен.

Он је остао сасвим миран, као да је навикао да само побеђује.

Те вечери био је не са-

мо најбољи играч него и најбољи стрелац утакмице са 22 коша.

Редослед екипа финалне групе био је следећи: 1. Југославија, 2. Совјетски Савез, 3. Италија, 4. Шпанија, 5. Бугарска, 6. Чехословачка.

Далипагић је постигао 83 коша, Кићановић 82, Ђосић 70, Јеловац 63, Делибашић 58, Шолман 56, Јерков 55, Славнић 46, Капичић 44, Плећаш 42, Жижич 32 и Тврдић 24.

Овим подвигом Југословени су доказали да су најбољи у Европи и да претходни успех у Барселони није био случајан.

С. Протић

ПОСЛАНСТВА НА ЦЕТИЊУ

Стешњена непријатељем са сване стране, дуго је Црна Гора била велики ратни логор. Љути крш био је и стратиште и коначиште. О неком урбаном насељу није могло бити ни говора.

Године 1870. веће списи, Цетиње је бројало нешто више од шездесетак кућа. Изузев Манастира и Биљарде, зграде владајуће куће Петровић-Његош, све остале су још биле ниске и слабом покривене приземнице. Тек после Берлинског конгреса (1878), када је Црна Гора коначно призната као независна држава, и Цетиње почиње да се развија.

Добивши коначно независност, Њаневина Црна Гора успоставља дипломатске односе са већим бројем европских и ваневропских држава. У почетку се дипломатски послови обављају преко изасланства смештених у Дубровнику и Снадру, отуд су посланици, по потреби, долазили на цетињски двор. Уморише се, изгледа, дипломате и њихове државе одлучише да своје мисије сместе на Цетиње. Нени су под закуп узели боље приватне куће, други, богатији и моћнији, саградили нове.

Од дванаест посланстава — сва су као културно-историјски споменици под заштитом државе — својом архитектонском особеношћу издвајају се: турско, аустроугарско, руско, италијанско, француско и енглеско.

Текст: П. Милаговић
Снимио: М. Крпуљевић

КАМЕНА „ДИВИЗИЈА“ — Једно од најлепших здања на Цетињу свакако је зграда аустроугарског посланства подигнута крајем прошлог века. Велика барокна грађевина од клесаног камена са главним порталом у облику лође и три аркаде наслоњене на два стуба чини седиште аустроугарске мисије импозантним. Поред зграде подигнута је и римокатоличка црква која представља занимљиву мешавину романског и готског стила. После пада Краљевине Црне Горе (1916), аустроугарске окупационе власти је користе за потребе Војног генералног посланства. Између два светска рата овде је била смештена команда Зетске дивизије, па је и данас многи једноставно називају „Дивизија“.

ДВОРЕ Г

ПАШИНА КУЋА — Мада је невољно признала независност Црне Горе, Турска је прва земља која је добила одобрење да на Цетињу „може код једног приватног власника да купи кућу за зграду свог посланства“. И тако се, неколико година после Берлинског конгреса, у нову зграду војводе Маша Ђрбице уселила турска дипломатска мисија. Дојучерашњем ђугитом противнику, књаз Никола поклоник је и велики плац који је ускоро прерастао у диван парк. Међутим, због почетка првог балканског рата (1912) Турци су напустили Цетиње, а „Пашина кућа“, како су је звали мештани, једино зеленом бојом своје фасаде подсећа на исламску архитектуру.

НАДОМАК ВАРОШКЕ БАШТИ — Акредитовани представник руског двора на Цетињу једно време после Берлинског конгреса био је смештен у изнајмљеној кући. Ускоро је, међутим, Константин Губатсов, опуномоћени представник руског императора, од књаз Николе добио земљиште за подизање нове зграде. По пројекту Италијана Корadiniја, надомак „варошке баште“, септембра 1903. никла је изузетна касноруска барокна грађевина. Скулптуре на фасади и ентеријер обогаћен орнаментиком са стражарницом на улазу у двориште зграду руског посланства сврставају у најлепше на Цетињу.

РАДЕ ДИПЛОМАТЕ

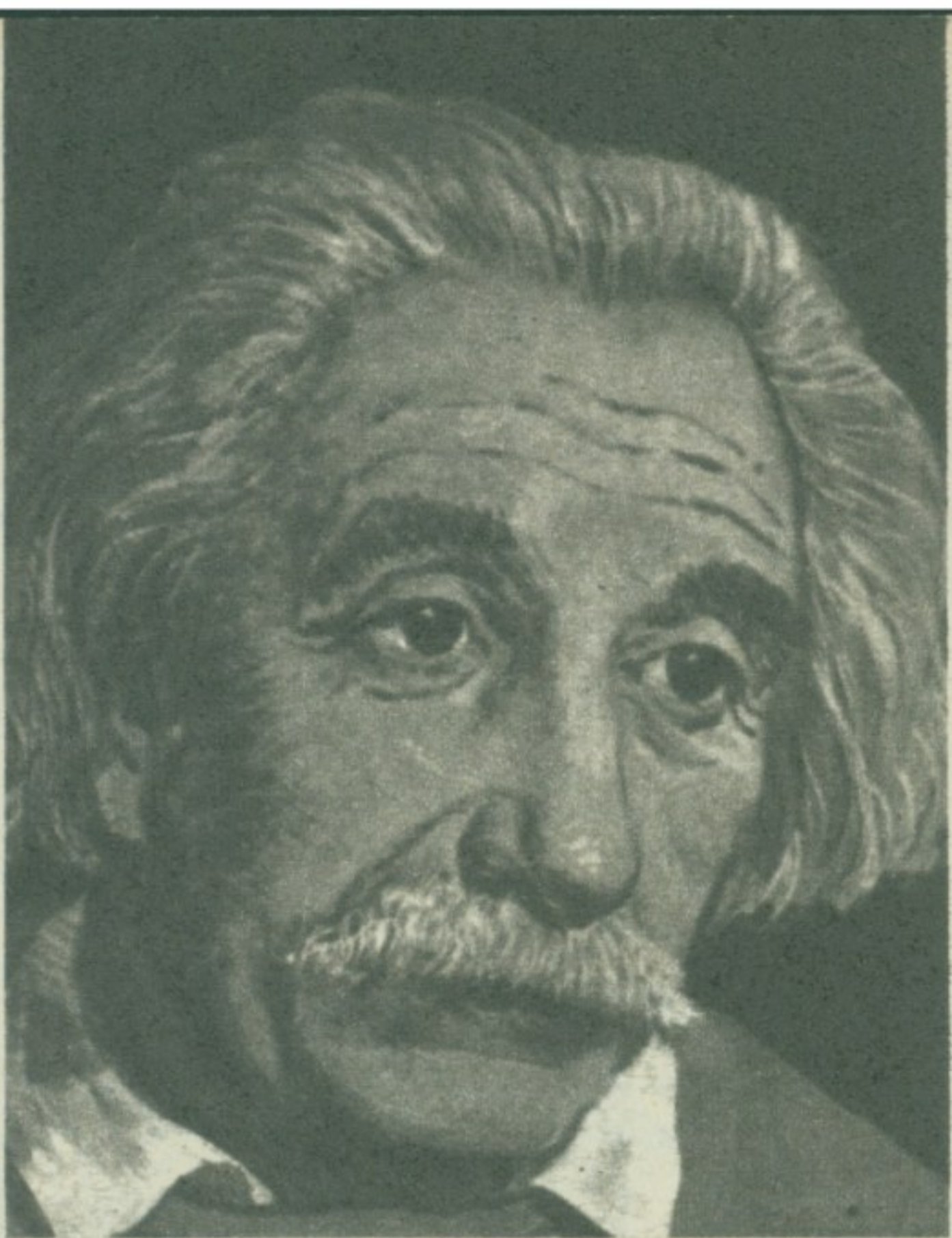

ПОСЛАНСТВО ПА АПСАНА — Проглашењем Црне Горе за краљевину (1910), и Италијани своје посланство смештају у ново здање. Италијан Корadini који је, поред зграде руске мисије, пројектовао још неколико на Цетињу, удахнуо је живот и овој грађевини. Главна и помоћна зграда, повезане зестакљеном пасарелом, чине занимљиву и са истуреним мансардним прозорима и димњацима разиграну архитектонску целину. Богато декорисан трем поткриљује главни портал. Унутрашње просторије су још богатије. Крајем 1915. Италијани су допустили здање да би у току другог светског рата његове подрумске просторије користили као затвор.

ГРЕШКА ИЛИ... — Вероватно се отправник француског посланства уморио долазећи из Дубровника на аудијенцији код црногорског владара, па је земља „галског петла“ одлучила да на Цетињу сагради сопствену зграду. И између 1908. и 1910. у црногорској престоници никле је најлепше здање. Међугим, грешком. Тако бар каже прича. Наиме, аутор овог објекта истовремено је пројектовао и зграду француског дипломатског представништва у Каиру. Пројект намењен граду на Нилу стигао је на Цетиње и обратно. Да прича није без основа, сведок је само здање са елементима раскошне оријенталне архитектуре обогаћене разнобојном керамиком.

ДА НЕ ЗАОСТАНЕ — Велика острвска сила последња је подигла нову зграду за своје посланство (1912). Претходно смештена у једној приватној кући, енглеска мисија је, вероватно да не би заостала за другим великим силама, у најужем центру града купила земљиште и зграду од немачког посланства и подигла сопствено здање. По сличности са две зграде на Цетињу претпоставља се да је дело енглеског архитекте Хартија. На мирној архитектури доминирају затворени трем и наглашени димњаци.

Када је 18. априла 1955. године у Сједињеним Америчким Државама умро Алберт Ајнштајн, свет је изгубио једног од највећих умова двадесетог века. Узрок смрти било је прскање аорте. Три дана пред смрт Ајнштајн је пребачен у болницу у Принстону, али је одбио било какву операцију. Издахнуо је у присуству двеју болничарки. Петнаест часова касније Ајнштајново тело је спаљено без икаквих погребних церемонија. Тако је умро човек који је својим теоријама изазвао научну револуцију.

Ајнштајн се увек трудио да му живот буде једноставан, али околности то нису дозвољавале. Све до шеснаесте године нимало се није издвајао од остале деце, осим што је био ћутљив и уз велики напор саопштавао мисли. И касније, када је закорачио у живот, био је шкрт на речима.

Ајнштајнова ћутљивост навела је његове учитеље да о њему донесу погрешан суд. Један је чак закључио да никада — неће бити паметан! Млади Алберт демантовао их је на најбољи начин: у шеснаестој години запрепастио је свет замишљеним експериментом који су разумели само врхунски стручњаци. Наиме, дечак је према Максвеловој теорији замислио „да је кренуо на светлосном таласу кроз васиону и једног тренутка се окренуо према светлосном извору који се кретао иза њега. На основу Максвелових једначина, он је у таквој ситуацији морао да угледа просторно осцилирајуће електромагнетско поље у миновању...“ Пошто га није видео, у мислима, разумео се, тврдио је да тако нешто не постоји! Компликовано и за највећа научна имена, али не и за шеснаестогодишњака!

У ствари, главна и најјача снага Ајнштајнових научних радова била је — оригиналност идеја. Као и у случају осцилирајућег магнетског поља око којег се „закачио“ са Максвелом, он је све прво замишљао, а тек онда „стављао на

папир“ — уз помоћ математике. Тако је, рецимо, своју чувену формулу у односима између масе и енергије створио, а да при том није користио ниједан податак било ког научника. Та формула, настала 1905. године, боље рећи визионарска претпоставка коју је тек ваљало доказати, данас је темељ процеса ослобађања атомске енергије.

НЕЗАПОСЛЕНИ ГЕНИЈЕ

После завршене гимназије у Минхену, Ајнштајна, рођеног 14. марта 1879. у Улму, у Немачкој, живот није много мазио. Мада је дипломирао на студијама политехнике у Цириху са средњом оценом 4,66 и потом штампао први научни рад, нигде није могао да се запосли због јеврејског порекла. Обилазио је разне фирме, али су му свугде затварали врата. Најзад, преко рођачке везе, запослио се као чиновник у Патентном бироу у Цириху.

Пуних седам година провео је ту радећи од јутра до сутра! И баш ту, међу гомилама хартије, у најтежим часовима живота, открио је неколико закона природе и створио теорију релативитета! Рукопис те теорије настале 1905. под именом — Специјална теорија релативности — чува се у Конгресној библиотеци у Сједињеним Америчким Државама и још пре двадесетак година процењен је на шест милиона долара!

Срећом, Ајнштајн није дуго био чиновник. Период немаштине остао је за њим

МАРИЊЕВ НАСТРАНИ ЗЕТ

МЛАДИ АЈНШТАЈН ЖЕСТОКО СЕ СУПРОТСТАВИО МАКСВЕЛОВОЈ ТЕОРИЈИ О ОСЦИЛИРАЈУЋЕМ МАГНЕТСКОМ ПОЉУ. БИЛО ЈЕ ТО КОМПЛИКОВАНО И ЗА НАЈВЕЋА НАУЧНА ИМЕНА, АЛИ НЕ И ЗА ОВОГ ШЕСНАЕСТОГОДИШЊАКА.

1909. када му је понуђено место професора Циришког универзитета. Међутим, мало је недостајало па да у време своје незапослености прихвати место професора немачког језика у Београду. Том мишљу носила се његова жена, Новосађанка Милева Марић, такође одарени математичар, која је заједно с њим студирала и чак имала боље оцене од њега.

За време кратког брака са Милевом, Ајнштајн је често преко лета долазио у Нови Сад. Отмени новосадски свет са чуђењем је посматрао младог Немца док је носећи сина на рамену шетао улицама. „То је онај шашави Марићев зет!“, подгуркивали су се и сашптавали људи.

Брак између Алберта и Милеве није дуго трајао. Наука је одвукла Ајнштај-

на на другу страну. Милева је остала сама са двоје деце и више се није удавала. Умрла је 1948. године. Њен и Ајнштајнов старији син — Ханс Алберт завршио је студије у Цириху и сада живи у САД где је угледни професор хидраулике. Млађи син имао је другу чију судбину: због нарушеног здравља, смештен је у душевну болницу.

КО ЈЕ ИЗУМЕО ФРИЖИДЕР

Све до 1932. Ајнштајн је радио као професор на неколико европских универзитета. У међувремену, 1921. добио је Нобелову награду за физику. Тада је већ био убеђени противник рата, а касније фашизма. Једанаест година касније напустио је Европу и пре-

селио се у САД где се запослио у Научном институту Универзитета у Принстону и ту остао до смрти.

Мало је познато да је он заједно са Леом Силардом — патентирао фрижидер! У Будимпешти је пронађен документ који су њих двојица послали Мађарском краљевском суду 1929. пријављујући проналазак. Њихову идеју потоњих година догинуо је и усавршио Рудолф Планк који никада и није негирао заслугу Ајнштајна и Силарда. Ипак, слава због проналазак фрижидера припала је њему.

Познати математичар и физичар штампао је за живота 607 научних радова. Сви Ајнштајнови рукописи чувају се у Институту у којем је радио до смрти и смештени су у 28 великих фиока!

М. Т.

ЧУДА
ЉУДСКИХ
РУКУ

НУКЛЕАРНИ РЕАКТОР

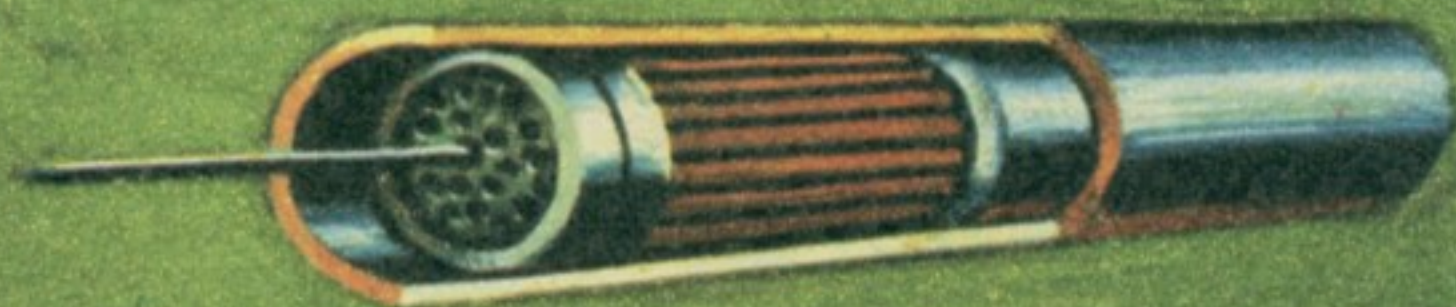

ПРЕМА АЈНШТАЈНОВОЈ ФОРМУЛИ — Зашто се, упркос толиким протестима, гради све више нуклеарних електрана у свету, када се зна колико могу да буду опасне? Одговор је једноставан. Само један грам радиоактивне материје у нуклеарном реактору, приликом процеса фисије — цепања атомског језгра и даље ланчане реакције — даје, према Ајнштајновој формули, око 20 милијарди килокалорија енергије. Да би се иста количина енергије добила из „старинског“ горива лигнита, било би потребно хиљаду вагона угља!

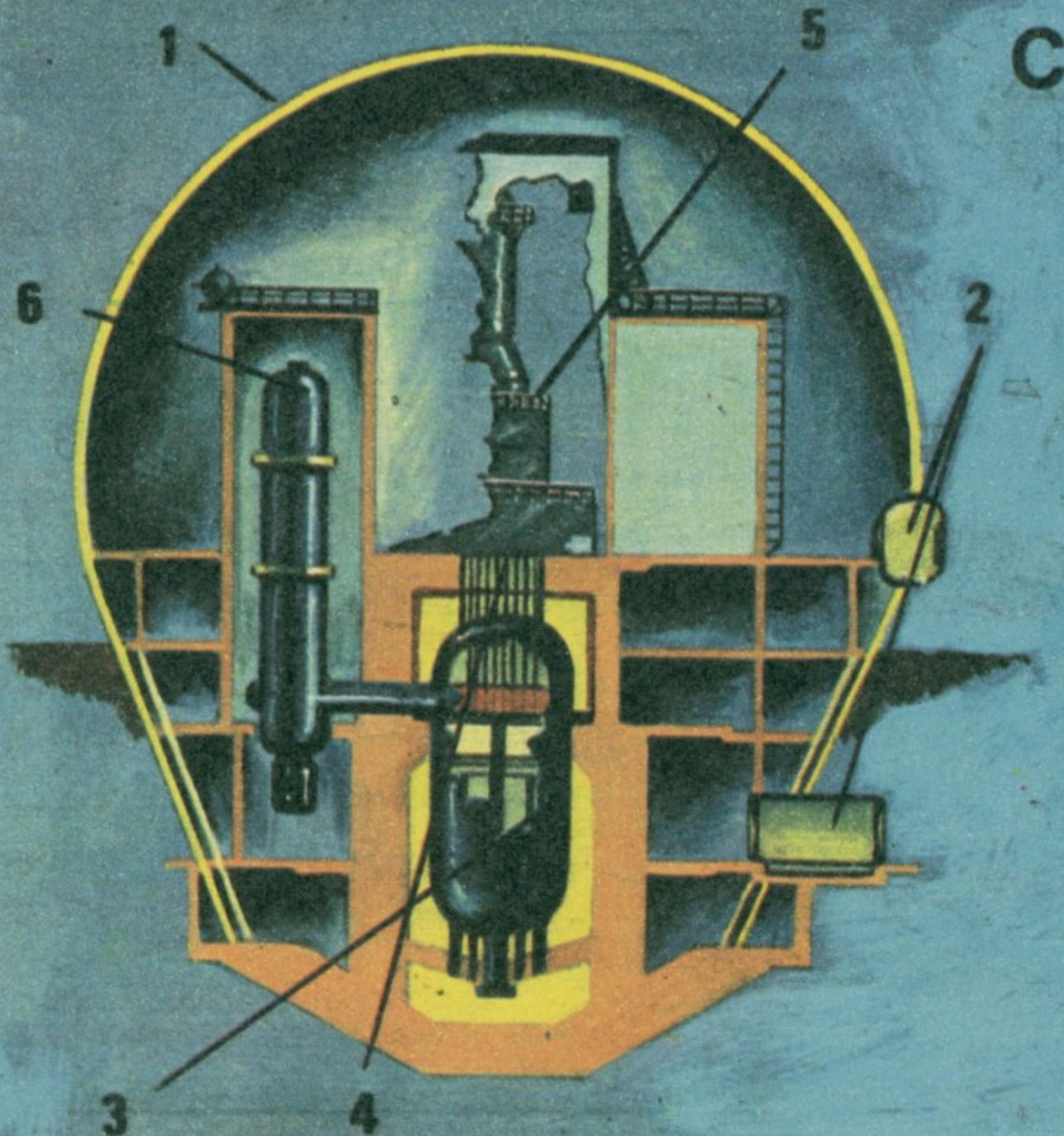
Нуклеарна енергија налази се у атомима свих елемената, али, она се може искоришћавати само из малог броја, углавном уранијума и плутонијума. Први експериментални нуклеарни реактор прорадио је децембра 1942. године у Чикагу, заслугом Енрика Фермија, италијанског нобеловца који је од 1918. године живео у САД. У нашој земљи први експериментални нуклеарни реактор изграђен је у Винчи код Београда 1956. године.

Енергија која се ослобађа у процесу фисије може да се користи у многе сврхе: за добијање електричне струје, или као нуклеарно гориво, а оно је све неопходније данашњем свету...

НА СЛИКАМА: А — Нуклеарна термоелектрана; В — Неутронски апсорбер — шипка од кадмијума; С — Распоред унутрашњости нуклеарног уређаја: 1 Купола од алуминијума; 2 Довод ваздуха; 3 Реактор, главни део постројења; 4 Неутронски апсорбер; 5 Уређај за покретање шипки; 6 Разводник топлоте.

В

КАКО РАДИ — Нуклеарни реактор се састоји од језгра, то јест природног урана или другог тешког елемента погодног за фисију, и модератора (обично или тешке воде или графита), затим рефлектора који опкољава језгро и расхладног средства. Иначе, топлота која се добија приликом фисије може да се користи било за загревање и производњу паре, било за производњу енергије у електричним централама, затим као потонско гориво бродова и слично.

Модератор је потребан да би успорио неутроне ослобођене у процесу, пошто су спори неутрони делотворнији у фисији. А контрола брзине ланчане реакције, самим тим и количине ослобођене енергије, врши се помоћу неутронских апсорбера. То су углавном шипке од кадмијума или бора и њиховим извлачењем или увлачењем у уранску масу апсорбује се више или мање неутрона, па реакција тече брже или спорије.

Реактор је још опасан штитом од тешког бетона и олова који спречава ширење опасног гама-зрачења по околини. Наравно, ово је само упрошћени приказ тако сложеног постројења као што је нуклеарни реактор.

АСОВИ СЛОМЉЕНИХ И

У трци „Супер-Корте-мајоре у Монци 1955. Морис Трентињан је имао срећу у несрећи.

У једној кривини, у којој је била барица уља, Трентињанов црвени „Ферари“ се занео, клизнуо постранице, ударио у ивичњак, полетео у ваздух и треснуо о земљу поред стазе. Возач је при удару излетео из болида, прелетео тридесетак метара кроз ваздух и пао у шипраг. Жбуње је амортизовало удар и он се два часа касније освестио у кревету. Био је сав изгребен, болеле су га кости, вратело му се у глави.

А Трентињан је те године, са „Докејом“ Фанђом, водио у борби за светски шампионат у „формули 1“. Већ следеће недеље требало је да се бори за „Белику награду Белгије“, у трци која се бодовала за светско првенство.

— Возићу у недељу у Спау, макар у гипсу! — рекао је Трентињан жени кад му је изјутра после несреће донела доручак. — Зови ми „тубиба“!

Трентињан је веровао Италијану „тубибу“, некој мешавини модерног масера и источњачког врача, јер је био празноверан као многи возачи.

Италијан је знао да нема изгледа да одврати Трентињана од луде замисли. Ставио му је руку на чело и затворених очију рекао:

— Ако послушате мој савет, моћи ћете већ сутра да кренете на пут. Треба да лежите у потпуном мраку у потпуној тишини и да ни на шта не мислите!

Трентињан је покорно послушао. Знао је да тај савет само по себи није много вредан, међутим, ако у њега буде слепо веровао... Лежао је непомично у поmrчини и најзад заспао.

ПРОВЕРИТИ СЕБЕ

Кад се пробудио осећао се здравим. Покушао је да устане из кревета, али му то није успело. Помогла му је жена. Ослоњен о њу, направио је два-три корака по соби и клонуо.

— Замрачи собу, закључај врата и пробуди ме у четири после подне! — рекао је. — После вечере крећемо за Спа!

Стежући зубе и ослањајући се на женину руку, Трентињан је увече изашао из хотела и некако се увукао у ауто. неколико се-

кунди седео је непомично, а кад су болови мало попустили, дао је гас и дохватио ручицу мењача.

Осећао је страшне болове кад год би притиснуо педалу за гас, кочницу или дохватио ручицу мењача. Сметала му је и светлост долазећих фарова.

После извесног времена одлучио је да испроба рефлексе. Угасио је светло на табли с инструментима и рекао сам себи:

— Возићеш 120 на час!

Три минута касније упалио је светло на табли.

— Осамдесет километара!

— уплашио се толике грешке у процени брзине.

— Морам покушати још једном!

Трудећи се да буде што мирнији, стегао је зубе. Један камион им је ишао у сусрет. Одлучио је да га претекне пре кривине.

— Кочи, Морисе! — викнула је жена. — Маказе!

Кочнице су зашкрипале. Умало се није сударио с аутомобилом који му је долазио у сусрет.

— Што си се уплашио! — покушао је да се насмеје. — Хтео сам само да испробам кочнице!

ПОМОЗИ, ОНЕСВЕСТИЋУ СЕ!

Кад су ушли у први град поспано је зевао и рекао:

— Спава ми се! Што да се гњавим возећи читаву ноћ? У Спау треба да стигнемо у четвртак изјутра, а данас је тек уторак.

Спавао је лоше. Нерви су му били запети као струне. Ујутро је био исцрпљен, сломљен, читаво га је тело болело. Једва се довукао до аутомобила.

У Спа су стигли увече. Пред хотелом је угледао неколико познатих лица. Успео је сам да изађе из кола и да уђе у хол. Обузела га је несвестица. Да му се при ручи није нашла фотеља пао би. Кад се мало опоравио попео се у собу и свалио у постељу.

У четвртак се пробудио добро расположен. Обријао се, обукао и кренуо према гаражи у којој се налазио „Фераријев“ штаб.

У гаражи га је дочекао испитивачки поглед Уголинија, искусног техничког шефа екипе. Широког осмеха, савлађујући бол,

Само неколико дана јошћо се избукао из несреће у којој му је изјорео аућо, Трентињан је, са парализованом ноћом, сћарћовао у следећој шрици. У још шежем сћанју возио је и Нино Фарина.

Трентињан је пришао шефу и пружио му десницу. Уголини прихвати руку. Стеже је јаче него што срдачност налаже, па је чак мало и цимну.

— Зар желите да се порвемо, Уголини? — насмеја се Француз не показујући да му се завртело у глави. — Или проверавате да нисам утвара?

Механичари опколише тркача, не верујући да је после несреће у Монци опет на ногама. Један га ра-

досно удари по рамену и Трентињан у себи преброја све звезде на небу.

— Где су моја кола? — процеди питајући се како да сакрије слабост.

Срећом, црвени болид је био близу. Трентињан се некако увуче у њега и седе баш у часу кад су у гаражу упала два новинара. Почеше да пљуште питања. Податак да ће један од фаворита за првенство света учествовати у трци свега недељу дана после те-

шког удеса био је првора-зредна сензација. Кад су исцрпили професионалну радозналост новинари замолише Трентињана да изађе из кола и стане пред фото-објективе.

— Не, сликајте ме овако, у колима! — одби возач. — Увек кад после неке незгоде уђем у гаражу проведем двадесет минута у својим колима. То одгони зле духове!

И то је био добар залог

за новинаре. Сви су тркачи сујеверни, носе разне талисмани, верују у предсказања, али за ову Трентињанову празноверицу још нико није чуо.

неколико десетина секунда слабије време од најбржег — Емануела Фанџа. После је повраћао од болова.

Међутим, Трентињан није возио сувише брзо и то га је спасло. Кад је у првој кривини хтео да промени брзину, лева нога је одбила

Док је Уголини испраћао новинаре из гараже, Трентињан зовну старог пријатеља, такође „модерног гладијатора“ Меацу, који се читаво време држао по страни, и промудра:

— Помози ми! Онесвестићу се!

— Одмах сам знао шта је с тобом! — рече Меаца и снажним рукама га придже са седишта. — Загри ми, извешћу те!

Нико није приметио да Меаца готово носи Трентињана.

ТИМ ИНВАЛИДА

— „Ферари“ ће у недељу бити „страшна“ екипа! — рече нерасположено Меаца. — Ти се једва држиш на ногама! А Нино Фарина има шипку у левој руци! И он пред Уголинијем и осталима глуми као и ти!

— Кад може да вози Нино, зашто не бих могао и ја? — охрабри сам себе Трентињан.

За њега је четрдесет осмогодишњи Нино Фарина, први послератни светски шампион и најстарији возач „формуле 1“, био узор, и као тркач и као човек. Фарина је годину дана раније, у погибелној трци „Хиљаду миља“, доживео тежак удес. Само захваљујући присебности, извредном рефлексу и великој храбрости, успео је да искочи из запаљених кола која су јурила брзином од преко 80 километара на час. Остао је жив, али са сломљеним ребрима, левом руком и ногом. Десет месеци је лежао у болници. Међутим, три месеца касније стартовао је у „Великој награди Монака“ и заузео часно четврто место. Сметали су му болови у левој руци која је остала дефектна. Фарина је тада преврнуо и небо и земљу док није нашао хирурга који је пристао да му извади парче бутне кости и накалеми је на оштећену руку. Поред тога, у руку су му уградили шипку коју је после извесног времена требало извадити. Фарина није чекао. На још незалецену руку монтирао је протезу и дошао у Спа да учествује у „Великој награди Велије“.

Тако су у тој трци за „Ферари“ возила два инвалида: Фарина и Трентињан.

На пробној трци Нино Фарина је постигао само

да се дигне с пода и притисне педалу за кочење. Успео је да прође кроз окову и застави се на ивици стазе. Левом руком је подигао непослушну ногу, поставио је на педалу и возио још цео круг.

ЈАСТУЧИЋ ЗА НОГУ

Код Фераријевог „бокса“ дочекао га је верни Меаца. Чим је приметио да Трентињан једва држи главу усправно, пришао му је, нагнуо се у кабину као да проверава нешто на полузи за мењање брзина, тако да је Француз могао да се прихвати за њега и изађе из болида. Уголини ништа није приметио.

— Слушај, пријатељу! Фарина има протезу на левој руци! — рече Трентињан Меаци кад су изашли из „бокса“. — Мени треба нешто слично за леву ногу! Само не знам шта!

Касно увече уочи трке Меаца и Трентињан су се увукли у гаражу. На под каросерије, између педала, монтирали су тврд кошњи јастучић.

— Сад нећеш морати да дижеш ногу! — рече Меаца. — Само да је помераш лево-десно! Хоћеш ли то моћи?

— Мораћу! — одлучно потврди „гладијатор“.

Сутрадан, у трећем кругу велике трке, један камичак је излетео испод точка Мајка Хоторна који је возио пред Трентињаном и разбио му заштитно стакло. Изгубљено време за промену ветробрана није могао да надокнади. Заузео је пето место.

Све до три круга пред крај трке Нино Фарина је водио огорчену борбу за прво место са будућим победником Фанџом. На несрећу, тада му је напрслада цев за довод уља и морао ј да одустане. Бледог лица и изгрижених усана, изашао је из кола придржавајући болесну руку.

Трентињан је једва дошетао до њега и рекао му:

— Био си страхан, Нино! Да је мотор издржао био би сигурно други.

— Шта други? — бесно се обрећу најстарији возач „формуле 1“ док су му од болова сузе текле низ образе. — Кроз два месеца у Ремсу покажу том аргентинском „докеју“!

Затим се онесвестио.

А. Р.

ТРАГОМ НАШЕГ НАПИСА

ТАТЈАНЕ ВИШЕ НЕМА

Драга и цењена Редакцијо!

Прочитала сам чланак „Препознајем те по младежу“ од 19.1.1979. у којем је описана необична судбина Марка, дечака са Козаре, који је као дете 1942. године био у логору у Јастребарском.

Желела бих да ми помогнете да сазнам адресу другарице Татјане Маринић која је, како сам сазнала из поменутог чланка, по задатку Партије руководила необичном борбом за спасавање деце у логору Јастребарском 1942. године. Будући да сам и ја била логораш у истом логору, стара свега 3 године, користим ову прилику да се захвалим другарици Татјани на свему што је учинила у спасавању нападнених и гладних неужне деце у логору Јастребарском.

Моја је судбина такође

врло необична. Можда ми нећете веровати, али сећам се свих догађаја од треће године живота. Било је то 1941. године у селу Крухарима, код Санског Моста. Пред мојим очима усташе су ми мајку живу запалиле, оца стрелили, а мене приклали и бацили у јаму. Успела сам да се извучем из јаме, али нисам успела да избегнем логор у Јастребарском.

Како сам се ослободила логора и шта сам све доживела — о томе бих могла написати роман. Желим да и о томе свему разговарам са другарицом Татјаном. Зато ми помогните да дођем до ње.

Унапред вам се захваљујем

Зорка Скиба,

рођ. Делић

наставница математике

ОШ „Браћа Шимић“

Мостар

Татјане више нема међу нама. Умрла је 8. фебруара 1966. године. Податке о њој дао нам је Драгоје Лукић, данас публициста и новинар, а некада и сам мали логораш у Јастребарском.

Татјана, чије је право име Јосипа Маринић, рођена је 26.2.1897. у Славонској Пожеги, у радничкој породици са много деце. Већ 1919. постаје

члан КПЈ и сарађује са Павлом Грегорићем, Августом Цесарцем, Анком Буторац, Јосипом Крашем, Николом Хечимовићем, Огњеном Прицом и Родољубом Чолаковићем.

Била је у браку с песником Антуном Бранком Шимићем који јој је посветио збирку песама.

Татајана је била учитељица у Суботици и Кутини, да би касније

прешла у Загреб, где је због револуционарне активности затварана и тешко батињана. У затвору је задобила тешке повреде кичме па је партијска организација 1932. године шаље у Аустрију на лечење. После одлази у СССР где упознаје Максима Горког, Надежду Крупску, Клару Цеткин, Филипа Филиповића... По повратку у земљу ради у Црвеном крсту, а 1939. организује прву предшколску установу у Рударима код Самобора.

Рат је затекао у Загребу, где је ухапшена 1. маја 1941. По изласку из затвора, одлази у Руде, руководи школом за васпитачице и ради илегално за НОБ. Почетком 1942. по налогу Партије, Татјана организује групу од 26 неговатељица и с њима улази у дечији логор Јастребарско и Горња Река.

Кад је Јастребарско ослобођено 26.8.1942. Татјана је са својим девојкама отишла у партизане. На ослобођеној територији организује дечју заштиту и дечје домове. После рата била је начелник за дечију заштиту у Министарству социјалне политике и један од оснивача Савета друштва за старање и бригу о деци Југославије.

В. Г. 17

БИМ И БУМ

BAVALU

стрип

Рип
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИПОВА ПРИЈАТЕЉИЦА ХАНИ ДОР-
ЖАН ПРОВОДИЛА ЈЕ ОДМОР НА ЈЕ-
ДНОМ ОД ХАВАЈСКИХ ОСТРВА, КОД
СВОГ УЗНА ПРОСПЕРА ПЛАНКИТА.
НА БРОДУ ЈЕ УПОЗНАЛА ИЗВЕШУ
ЛИЛИ ПУТНИ, СТАРИЦУ КОЈА ОБО-
ЖАВА ЛУТКЕ. ИСПОСТАВИЛО СЕ ДА
И ЛИЛИ ОДЛАЗИ У ПОСЕТУ ПРО-
СПЕРУ. ЛИЛИ ЈЕ НЕПРИЈАТЕЉСКИ
РАСПОЛОЖЕНА ПРЕМА КИРБИЈУ И
НЕ ДОЗВОЉАВА МУ ДА ПОБЕ СА
ХАНИ НА ПЛАНКИТОВО ОСТРВО
ДУГУ. ЈОШ ИСТОГ ДАНА ХАНИ ЈЕ
КРЕНУЛА У ОБИЛАЗАН ОСТРВА...

Рип
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

ТЕШКО
ЈЕ
ПОВРЕБЕН?
ЗОВИ
ЛЕНАРА,
ДИН?

ГЛУПАНА? НАПАО СИ
ПОГРЕШНУ ОСОБУ?
ТРЕБАЛО ЈЕ
ОНОГ
С НАОЧАРИМА?

ПОТРЕС МОЗГА?
МОРАРЕ ДА ОСТАНЕ У
БОЛНИЦИ? МОЖЕТЕ
КОД ЊЕГА, АЛИ
НАКРАТКО?

НЕКИ ТИП
ЈЕ
КУЦАО...
ОТВОРИО
САМ
ВРАТА, А
ОН МЕ ЈЕ
ТРЕСНУО
ПО
ГЛАВИ

ДИН,
ИЗГЛЕДА
ДА
РЕШ
ИМАТИ
ПРИЧУ
ЗА
СВОЈЕ
НОВИНЕ?

РИП ЈЕ УДАЉЕН
САМО НЕКОЛИКО
КИЛОМЕТАРА,
А ЈА НЕ МОГУ
ДА ГА
ВИДИМ?
ТЕЛЕФОНИРА-
ЋУ МУ?

ЈАКО МИ ЈЕ? МОРАРЕТЕ
ДА ДОВИЈЕТЕ ОДО-
БРЕЊЕ ОД ЛИЛИ ДА
БИСТЕ ТЕЛЕФОНИРА-
ЛИ?

Е, ОВО НЕЋУ ВИШЕ
ДА ПО-
ДНОСИМ?

ДА ЛИ ОНА УПРАВЉА
ОВОМ КУРОМ?
ЗАР НЕ МОГУ НИ ДА
ТЕЛЕФОНИРАМ?

КОГА
СИ
ХТЕЛА
ДА
ЗОВЕШ?

РИПА КИРБИЈА? ЖЕЛИМ
ДА ГА ПОЗОВЕШ КОД
НАС? НЕ ЗНАМ
ШТА ТО
ЛИЛИ
ИМА
ПРОТИВ
ЊЕГА?

РИПА
КИРБИЈА,
МОЛИМ
ВАС?

У ХОТЕЛУ ХАВАЈИ...

МЕНИ
ЈЕ
ОВДЕ
ДО-
СА-
ДНО,
ДИН?

НИСИ ТАКО СТАР
ДА НЕ БИ
УЖИВАО
У ОВОМЕ?

ТЕЛЕФОНТ
ЗОВЕ ВАС
ХАНИ
ДОРЖАН СА
ДУГЕ?

ХЕЈ?
КАКО
ЈЕ
ОДМАХ
ЖИВНОУ?

САМО
ТРЕ-
НУТАН,
КИ-
РБИТ

ЈАКО МИ ЈЕ?
ХАНИ ЈЕ
УМОРНА
И ОТИШЛА
ЈЕ НА
СПАВАЊЕ?
ЗОВИТЕ
ЈЕ
УЈУТРО?

СУТРАДАН ПОСЛЕ ПОДНЕ...

ЈОШ ЈАШЕ? ОД
ЈУТРОС
ДО
САД? НЕ
МОГУЋЕ?

ДИН, КАКО МО-
ГУ ДА РА-
ЗГОВАРАМ СА
ОСОВОМ
КОЈОЈ НЕ
ДАЈУ
ДА ДОЂЕ ДО
ТЕЛЕФОНА?

ИЗ
ПОЛИЦИЈЕ?
ШЕО
ЈЕ
МОЈ
ДОБАР
ПРИ-
ЈА-
ТЕЉ?

РИИ
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

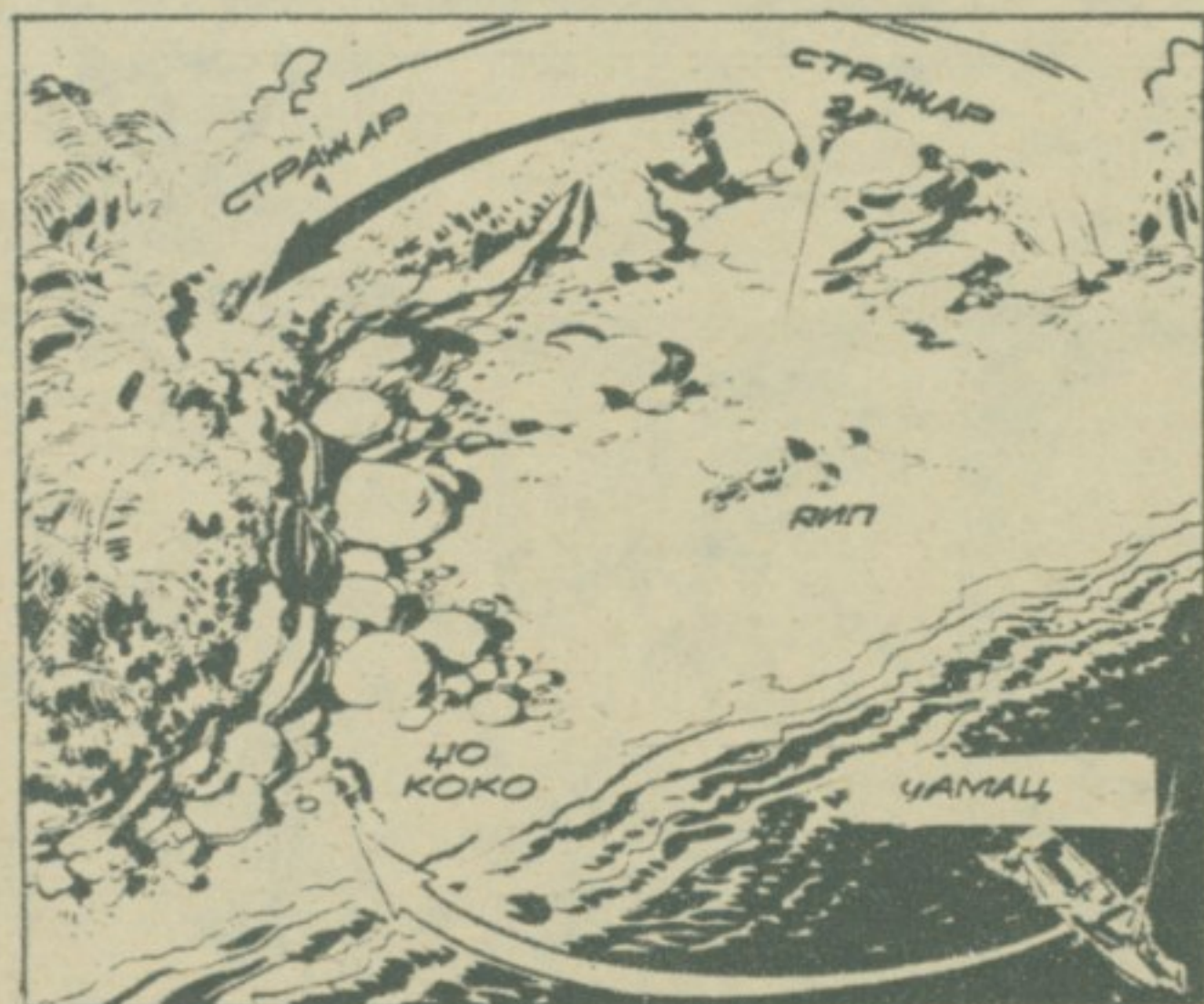
РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Риџ
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Рий
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Риј
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

КО
КАКО
СИ
ДОСПЕО
ОВАМО
?

ЗА
САМ
НАО
МА-
ЧНАТ

ИМАМ ЈЕДАН ПОСАО
ЗА НАСТ БОЈИШ ЛИ
СЕ ПЕРИНА,
НАОРУЖАНИХ
НАУБОЈА,
СТАРЕ
ДАМЕ И
ЛУТА-
КАТ

ЗНАТЕ
ОДГОВОР?
О ЧЕМУ
СЕ
РАДИ?

ТРЕБА ДА ПРЕТРАНИМО
МЕСТО КОЈЕ СЕ ЗО-
ВЕ КУРА ЛУТАКА? ВИ-
ДИМО СЕ СУТРА У
ПОНОЋ

КАКО ОВАЈ
ВАЗДУХ
ОПИЈАТ
СТАЛНО МИ
СЕ
СПАВАТ

ПА
И
ВРЕМЕ
ЈЕ
ЗА КРЕВЕТ?

ТЕ НОРИ, САМО ЈЕ
ХАНИ СПАВАЛА...

ТО ЋЕ БИТИ ТВОЈ
ПОСЛЕДЊИ
ПУТ? ЗАР ТИ
НИЈЕ ДОВО-
ДНО НОВ-
ЦАРИ ДА ХО-
РЕШ, НЕ МОЖЕШ
ДА ГА ПОТРО-
ШИШ?

МИСЛИШ?
МЕНИ
НИКАД
НИЈЕ
ДО-
СТА ПА-
РА?

У ПОНОЋ...

ПА,
ДА,
КРЕ-
НЕ-
МО?

ОТКРИО
САМ
ЈЕДАН
ПУТ?

ОВДЕ СЕ
РАЧВА?
ШТА
ДА
РАДИМО?

ТИ ПОБИ ЛЕВОМ
СТАЗОМ, ЈА ЋУ БЕС-
НОМ? АКО СЕ НЕ
СПРЕТНЕМО, ВИ-
ДИМО СЕ ОПЕТ СУ-
ТРА У ИСТО ВРЕ-
МЕ И НА ИСТОМ
МЕСТУ?

СВЕТЛОСТ?
МОРА ДА ЈЕ
КУРА
ЛУТАКА?

СТРАЖАР?
ШТА
ЧУВА?
ЛУТКЕ?
НЕВЕ-
РОВАТНО?

МОРА ДА ПОСТОЈИ
ЈОШ НЕКИ УЛАЗ?
ОВУДА НЕ
МОГУ
ДА
УБЕМ?

ОПЕТ НЕКА СВЕТЛОСТ?
ПРОЗОР СА РЕШЕ-
ТКАМА?

ДА ГВИРНЕМ?

Риј
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Рип
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Рий
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

РИИ
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Рий
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Рий
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Copyright 1947, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Рип
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

Рип
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

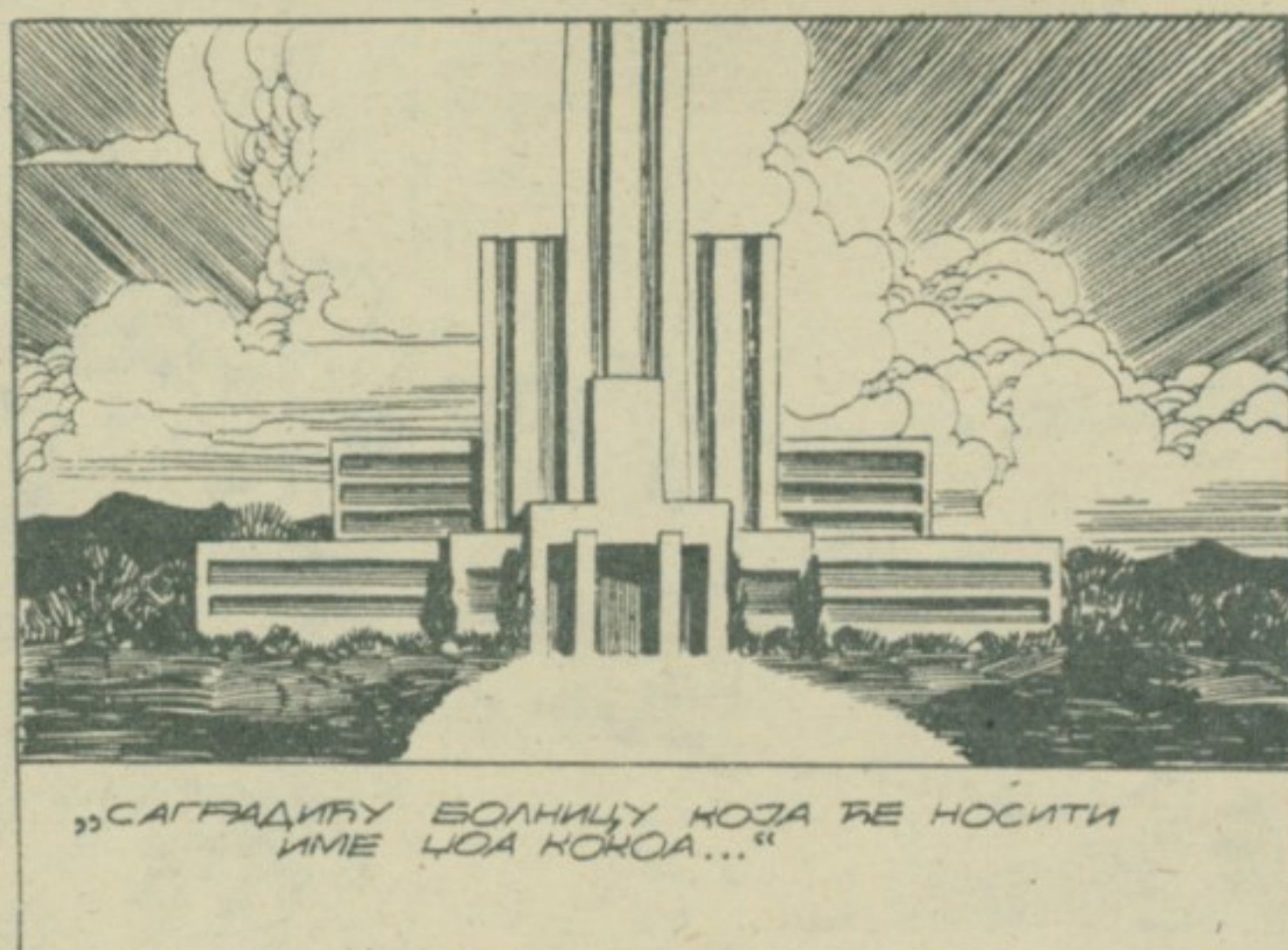
РИИ
Курби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РИИ
Кирби:

СТАРИЦА И ЛУТКЕ

РНЕ ГНЕ

AL SMITH

НЕ БОЈ СЕ, ГИЛЕ?
ИМАШ ДОБАР
ПАДОБРАН?

ЗАМИСЛИ ДА МО-
РАМ ДА ИСКО-
ЧИМ, А ОН
СЕ НЕ
ОТВОРИ?

ШКОЛА
ЛЕТЕЊА

СПРЕМАМ СИ?
ИДИ И ПОТРАЖИ
ИНСТРУКТОРА?

ШКОЛА
ЛЕТЕЊА

ХОРЕМО ЛИ
ГОРЕ,
МОМАК?

СВАКАКО?

Trade Mark Registered
A McNaught Syndicate Feature

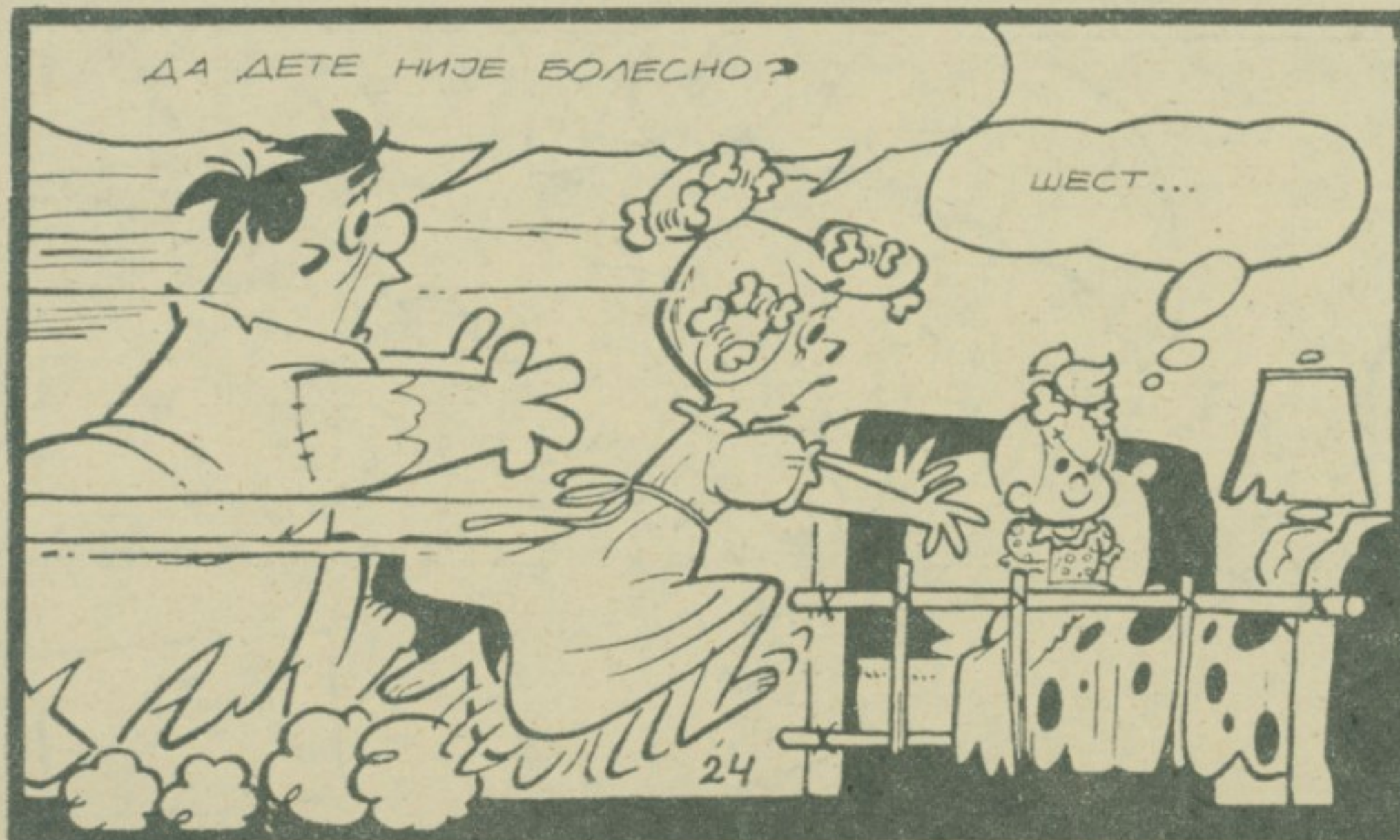
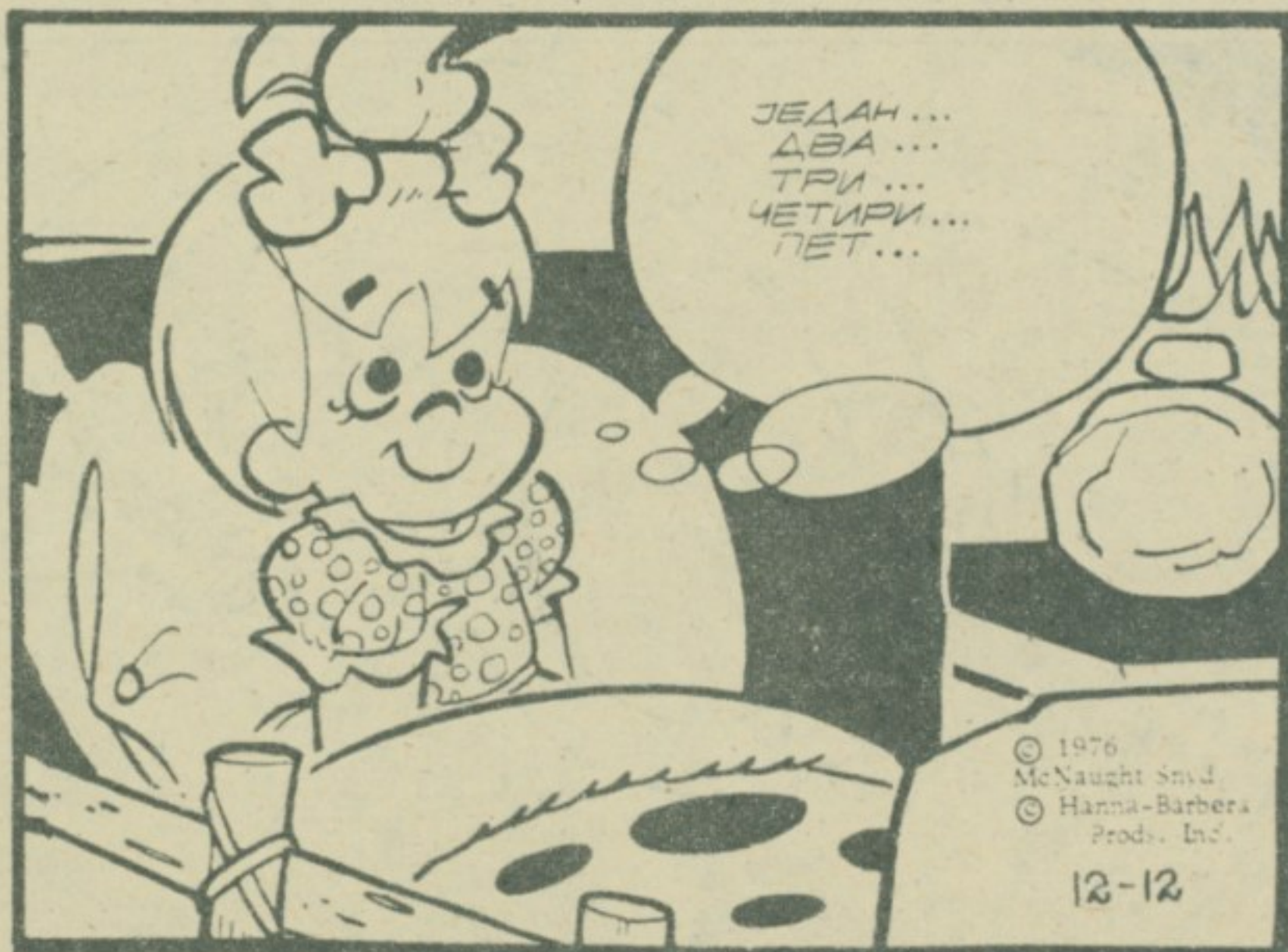
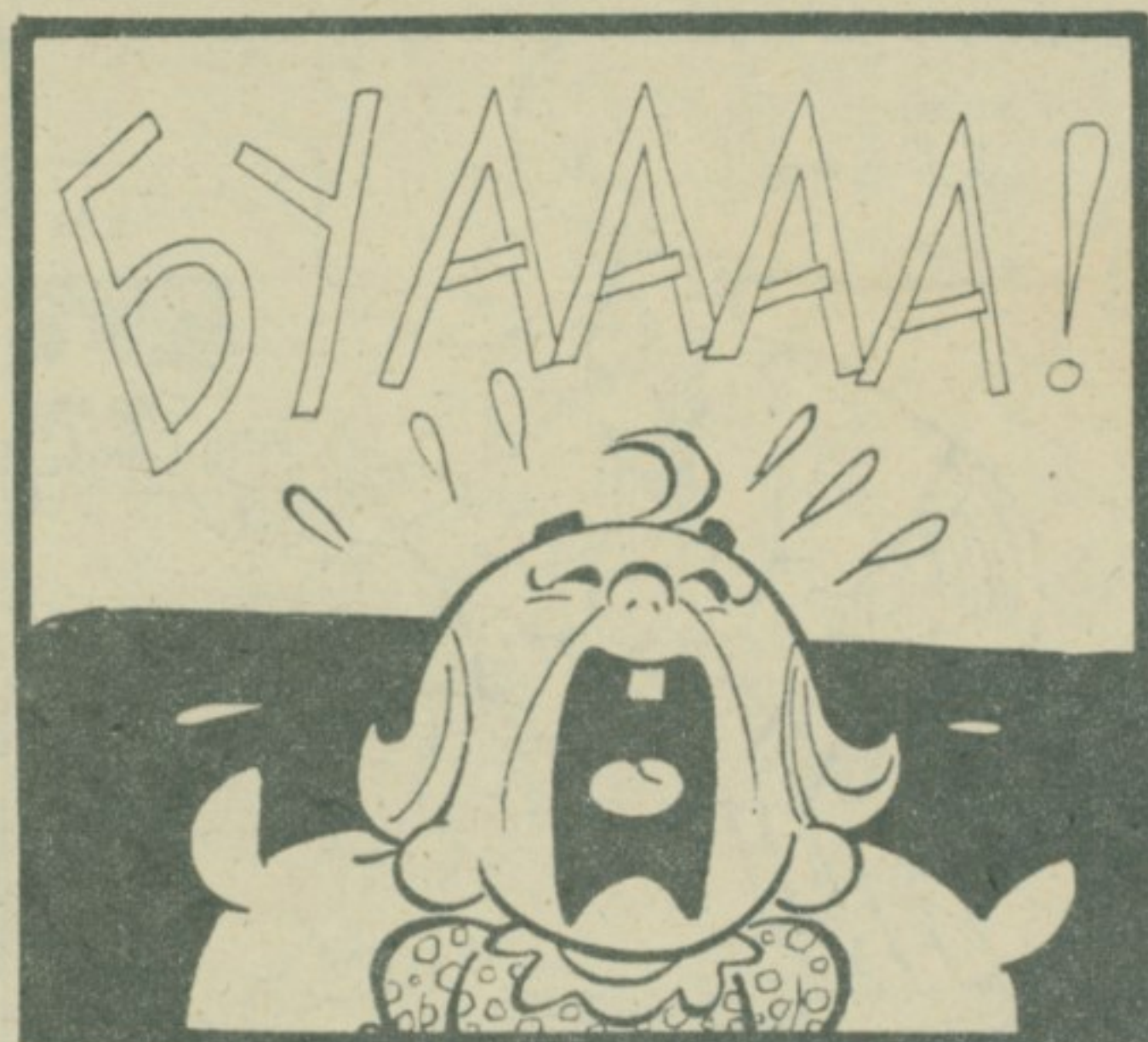
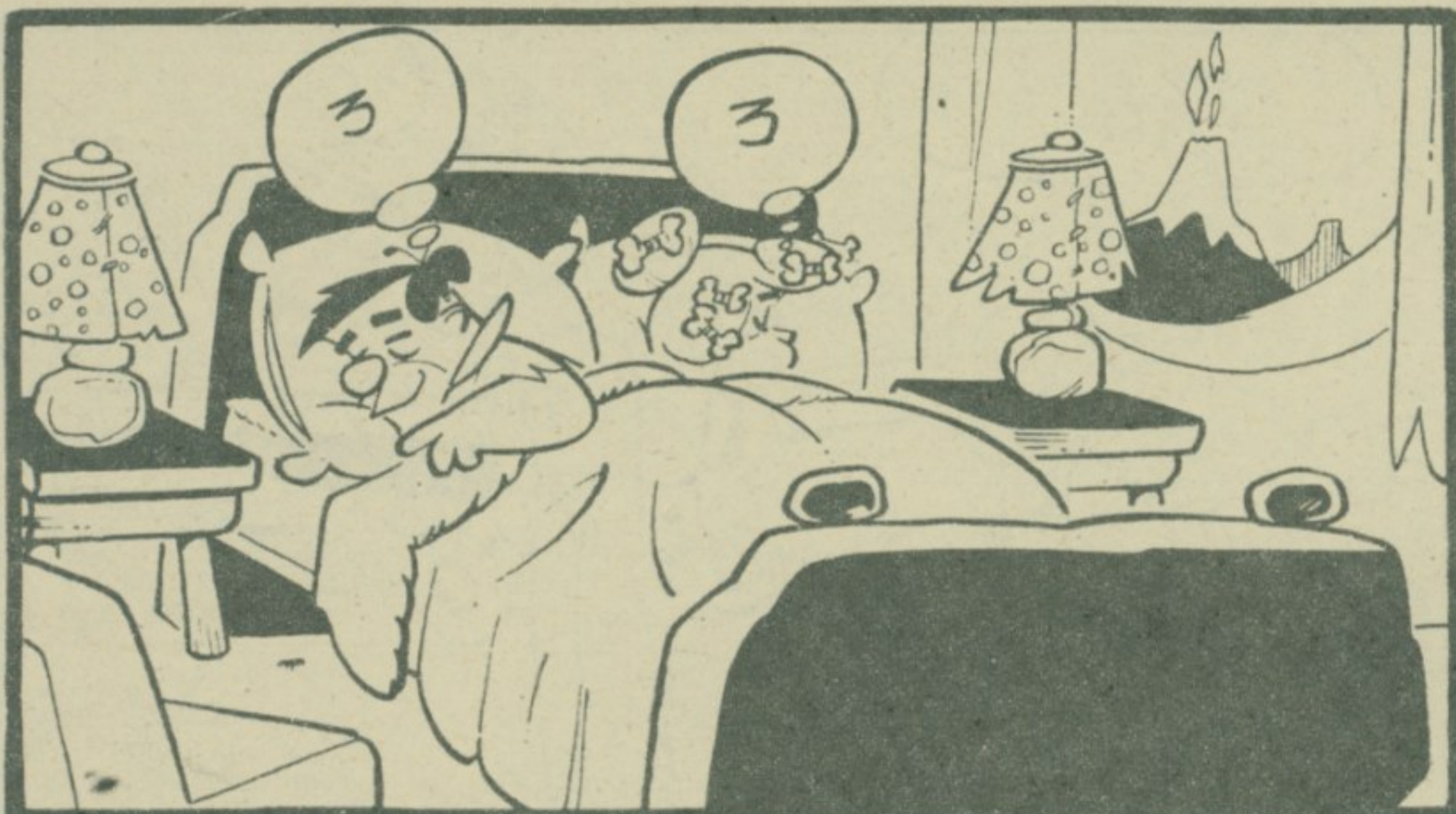
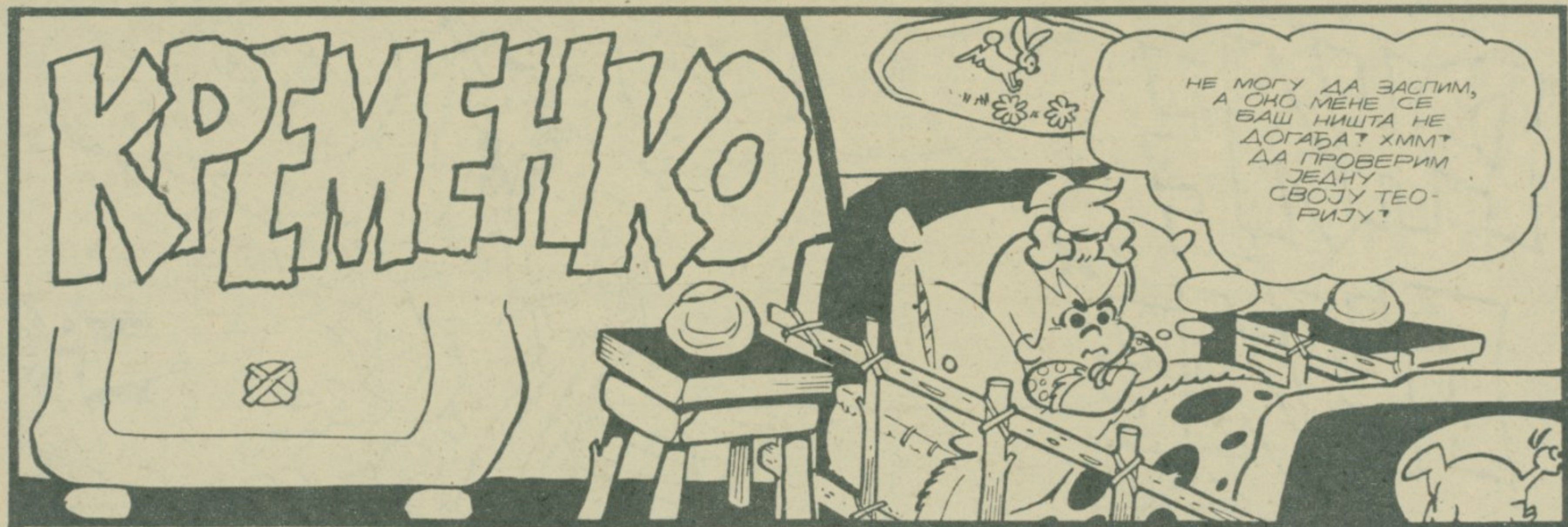
Copyright © 1976
Edita S. de Beaumont
All World Rights Reserved

РРР!

ИНСТРУКТОРЕ,
ШТА ТРЕБА
ДА РАДИМ
ДА БИСМО
СЕ
СПУСТИЛИ
?

ЗАР НИСТЕ ВИ
ИНСТРУКТОР?

НЕ ГАЗИ
ТРАВУ
КАЗНА 50,00

КАРАВАН ПРОКЉЕТИХ

У ПРОЛЕЋЕ 1846. ГОДИНЕ ЈЕДНА ГРУПА ПИОНИРА КРЕНУЛА ЈЕ ИЗ ИЛИНОИСА У КАЛИФОРНИЈУ. ПРЕЖИВЕЛИ СУ ПРОШЛИ КРОЗ НАЈВЕЋИ УЖАС.

Браћа Џекоб и Џорџ Донер били су имућни фармери у Спрингфилду, метрополи цивилизованог Илиноиса на истоку, а њихов пријатељ Џемс Рид био је индустријалац коме се осмењивала завидна политичка каријера. Живели су спокојно док их магнетском снагом није привукао непознати, далеки Запад. Продали су све што су имали и 16. априла 1846. године кренули „дугиним трагом“ на пут дугачак око 3800 километара, кроз дивљу земљу према рајској Калифорнији. Џекоб Донер са женом Елизабетом и седморо деце. Брат му Џорџ са женом Темсен и четири кћери и Рид са женом Маргаретом и четворо деце.

Породицама Донер и Рид требало је више од месец дана да у колима под арњевима стигну до Индепенденсе, на западној обали Мисурија, где је престала цивилизација. Ту им се придружило још неколико породица које су браћу Донер признале за водиче. Од тог часа пионирска експедиција бројала је 87 чланова.

ПРВА ЖРТВА

Првих дана јула караван је, преваљујући просечно по 24 километра на дан, стигао у Форт Лараму у

Вајомингу. Експедиција је срећно прешла трећину пута, али јој је за то било потребно много више времена него што су смели пионери предвиђали. Браћа Донер су се први пут озбиљно забринула.

— Ако се и даље будемо овако кретали, до Калифорније нам треба шест недеља више него што смо рачунали! — рече Џекоб Донер. — А пред нама је најтежи део пута: Стеновите планине! Тамо би, због закашњења, и снег могао да нас ухвати.

— Знам шта мислиш и слажем се с тобом! — Џорџ потапша брата по плећима. — Џим Бриџер је провео један караван крајим путем. Скретућемо с пута за Орегон и скратити пут за 400 километара!

— Баш тако мислим! — рече Џекоб.

Браћа Донер нису слутила да су том одлуком извадила улазницу за пакао.

Двадесет седмог јула експедиција Донер стигла је до Форт Бриџера, у пустоши изгубљеног војног утврђења на Црној Речи које је добило име по легендарном истраживачу Стеновитих планина. Ту је скренула с колико-толико познатог пута за Орегон и упутила се стазом кроз планину која је постајала све стрмија и све више дивља. Ноћи су захладнале. Једног јутра Џемс Рид је у кофи с водом спазио

ледену скраму. Био је тек почетак августа.

Шеснаестог августа караван је стигао у подножје Васач планина у данашњем Утаку. Девет дана касније ту је од туберкулозе умро младић Љук Халорен. Сахранили су га у тле у којем је било више соли него земље. Караван је ушао у долину Великог сланог језера.

ПОЧЕО ЈЕ СНЕГ

Прелаз преко велике слане пустиње био је пут мука и искушења. Волови су из пустиње изишли немоћни и мршави попут костура па су пионери морали да се зауставе на првом травнатом терену да би се животиње мало опоравиле.

Десетог септембра угинули су први волови, а под арњевима у колима куњало је десетак болесника. Браћа Донер су послала два коњаника, Чарлија Стентона и Била Мак Качена, у 800 километара удаљени Форт Сутер, у Калифорнији, по помоћ. Караван је тада преваљивао по 8 километара на дан. Тридесетог септембра некако се довукао до Хумболдове реке. Увече су почеле да падају прве пахуљице снега.

Пионери су из дана у дан постајали све ра-

здражљивији. Последњег дана септембра Џемс Рид се посвађао с Билом Снјдером, потегао је ловачки нож и убио га. Снјдери пријатељи хтели су да обезбедивши индустријалца, али је Волтер Херон, још сталожен и логичан, рекао:

— Нећемо га обесити на ко је заслужио смрт! Ко зна да ли су Мак Качен и Стентон стигли до Форт Сутера. Нека Рид узјаше коња и пође по помоћ у Калифорнију. Ако стигне тамо жив, што је мало вероватно, испуниће се.

Џемс Рид је изјахао из логора, а два часа касније Херон је рекао:

— Идем за Ридом. Сам се неће пробити. Удвоје ћемо, можда, успети!

СПАСИОЦИ СТИЖУ

Првог новембра караван је ушао у планински теснац висок 2400 метара који се данас зове Донеров кланац. Четвртог новембра, 16 километара дубоко у кланцу, караван је освануо под снежним покривачем дебелим више од пола метра. Снег је падао непрекидно седам дана и седам ноћи. Прекрио је кола, а волови више нису могли да допру до траве под белим покривачем. Пионери су посекали нешто ниских стабала, склепали колибе и прекрили их воловским кожама. Храна је била на измаку. Људи су почели да кољу волове који су скапавали од глади. Ускоро није било ниједног.

Убица Џемс Рид и остала три пионира који су одјихали из каравана по помоћ, пешке су се, бледи, испијени, крвавих руку од пуза-

ња преко снега и леда, као чудом неким, довели до Форт Сутера. Уз пут су свачетворица поубијали коња да не би помрли од глади. У то време САД су ратовале против Мексика, па су житељи Форт Сутера имали пречих брига него да пођу у помоћ експедицији Донер.

Тек у фебруару следеће године чета спасилаца, под вођством Џемса Рида и Била Мак Качена, пробила се до логора разбацаних колибица које су се претвориле у игло. Дочекао их је ужас.

Прво су угледали у браду зараслог човека који је нешто носио на рамену. Кад их је угледао, човек је бацио терет и почео да бежи. Мак Качен га је стигао и оборио у снег. Човек је био пионир Жан Батист Трубод. Терет је био напала оглодана људска нога.

Пред једном колибом пронашли су остатке Џекоба Донера: тело без главе, ногу, срца и цигерике. У колиби су три најмлађа Џекобова детета јела напала пржено очово месо. До њих је, са сулудим сјајем у очима, чучала Елизабета Донер.

— Да, то је Џекоб! — прошапутала је. — Умро је! Шта сам могла, морала сам да спасавам децу!

О СТРАХОТАМА СЕ ЋУТИ

Свуда иста слика. Преживели су само они који су се хранили онима који су поумирали од глади. Једино је Луис Кезеберг убијао да би се прехранио. Убио је жену и двоје деце Џорџа Донера.

Џемс Рид је затекао живу жену Маргарету и четворо деце. Други спасилац Мак Качен није имао ту срећу. Породица му је умрла у току јануара.

Преживели чланови експедиције Донер стигли су у Форт Сутер почетком априла 1847. године. Раселили су се на разне стране и ћутали о страхотама Донеровог кланца. Џемс Рид није одговарао за убиство Џона Снјдера, ни Луис Кезеберг за убиство мајке Темсен Донер и њене деце.

Ова трагедија није била ни једина, ни најмасовнија у бурној историји освајања Далеког запада, али је била најстрашнија. О њој је написано неколико књига, по њој је снимљен и један филм, неколико географских имена подсећа на њу: Донеров кланац, Донеров врх, Донерово језеро и Донерова река.

А. Р.

Становници Фолкстона у Кенту, у Енглеској, били су већ помало отупели на звук сирена и немачка бомбарловања, па се тако нико од хиљаду и двеста људи који су се те ноћи затекли у биоскопској сали није претерано узбудио када се преко звучника чуло упозорење:

— Даме и господа, догодила се незгода. Нема разлога за панику, али ћу морати да вас замолим да што пре испразните салу.

Гледаоци су незадовољно гунђали, али су ипак урадили оно што се од њих тражило. Нико од њих није знао да се у малој сали са пројектором одиграва драма — горело је хиљаде метара филмске траке, претећи да читаву зграду за неколико минута претвори у прах и пепео...

ПРАВИЛО ЈЕДАН

Фред Хол је тада имао шеснаест година. Радио је као помоћник кинооператора — његово задужење било је да премотава траке на ролне.

Те летње вечери 1944. године, тако му се бар касније чинило, имао је неко неодређено осећање да ће се нешто догодити.

Иако није био дуго на том послу, добро је знао правила предострожности. Прво и основно од њих било је да ни под којим околностима не изговори реч „ватра“. У препуним биоскопима она је могла да делује само на један начин — да изозове панику. Уместо речи „ватра“, тако је гласило правило, требало је рећи — песак.

Када се Фреду први пут учинило да осећа неки чудан мирис, погледао је у свог шефа Стена Џонсона. Међутим, овај је био окупиран послом. Чак ни када се први стубић дима извио из собе у којој се налазило спремиште филмова, изгледало је да старији човек ништа не примећује.

Од запрепаштења, дечак још није успео ни да га упозори, а, уместо стубића, у просторију са пројекторима покуљали су таласи дима. Ово је Стена Џонсона натерало да без размишљања ступи у акцију:

— Песак! — узвикнуо је, иако су у том тренутку могли да га чују само Фред и Лен Пете, његов други помоћник. Затим је подигао слушалицу и обавестио надзорника.

И док је публика мирно напуштала салу, у малој собици изнад њихових глава троје људи борило се са ватром која је у

НИКАД НЕ РЕЦИ-ВАТРА

САМО БЕЗ ПАНИКЕ...

ПРОТИВПОЖАРНО СТЕПЕНИШТЕ БИЛО ЈЕ УДАЉЕНО СВЕГА ДВА МЕТРА. АЛИ ЗА СТЕНА ЏОНСОНА И ФРЕДА ХОЛА ТО РАСТОЈАЊЕ СЕ ПРЕТВОРИЛО У ЈЕЗИВУ ИГРУ ИЗМЕЂУ ЖИВОТА И СМРТИ.

сваком тренутку могла да се прошири на читаву зграду.

Искуснији Стен је без речи показао Фреду на зид. Разумели су се. Заједнички су почели да са њега скидају азбестни покривач. За то време Лен Петс је већ успео да ослободи апарат за гашење пожара — слаби млаз хемикалија није могао да угаси ватру.

Држећи азбестни покривач пред собом кас неку врсту штита, Стен и Фред су кренули ка малој собици са филмовима. Врелина пламена и дим нагризали су им очи, али су ипак успели да пребаце покривач преко неколико ролни. Пламен је на тренутак замро, али је већ следећег, на другом крају спремишта, уз прасак, увис покуљао нови

пламени стуб. Потрчали су ка сигурнијој соби за пројекцију.

У том тренутку, иза њихових леђа, једна од полица са филмовима распала се и претворила у кишу варница.

Лен Петс је схватио да је битка са пламеном изгубљена. Неколико тренутака раније, он је, тетурајући се ослепљен од дима, успео да се докопа

противпожарних степеница.

Изгледало је да су Стен и Фред закаснили и да из ватрене клопке у којој су се нашли нема излаза...

ОДЛУКА

Од степеница које су водиле до сигурности њих двојицу је делило мање од два метра ходника, али се ватра већ пренела и на тај део зграде. У спремишту се налазило више од 18 хиљада метара целулоидне траке. Један део филмова био је на ролнама, неке траке спремиљене у специјалне контејнере који су, наводно, били отпорни на ватру.

Сада су и ролне и контејнери, један по један, уз експлозију, одлазили у ваздух.

Ужаснути, Стен и Фред су гледали у пакао пред собом. Иако би ватра на тренутак замрла, одмах затим, уз праву ерупцију пламених језичака и звукова, експлодирала би нова ролна. За време једног од тих пауза Стен је донео одлуку:

— Хајде, Фред! Морамо да се пробацимо. Заједно!

Залетео се право у ватру, окренувши се само једном да види да ли га мали Фред прати. Иако је дечак видео како се човеку пред њим запалила коса, знао је да је једини спас на тој страни. Појурио је за њим. Обојица су се помогли степеница баш у тренутку када се ходник иза њих, захваћен још једном експлозијом, испунио пламеном.

Успели су да преваре смрт за један секунд.

М. И.

И МРАВИ ИМАЈУ ЛЕКАРЕ

Оно „вредан“ као мрав знамо како је настало. Како би требало да гласи пословица која би рекла нешто о једној тек откривеној способности радних опнокрилаца, тешко је рећи.

Ради се о томе да је руски научник Мариковски недавно открио да добро организовано мравље друштво у својим редовима „школује“ чак и хирурге — он је, наиме, присуствовао једној мрављој операцији. Готово да би се могло рећи правој. Све је било ту: и пацијент и лекари (њих тројица).

До овог открића Мариковски је дошао случајно — баш је намештао инструменте за бележење звукова које производе инсекти када му је поглед привукла нека чудна активност у једном мравињаку који се налазио недалеко од њега.

Прво је један мрав у пратњи (нежно) доведен до чистине у близини мравињака. Затим се екипа „хирурга“ дала на посао — грицкали су и вукли три микроскопске величине који се, неким несретним случајем, зарии у тело њиховог сабрата, све док га, на крају, нису извадили.

EUROCREM[®]

ДРАГОЦЕНЕ СНАГЕ ПРИРОДЕ, САДРЖАНЕ У УКУСНОМ ПРОИЗВОДУ

МАМА ЈЕ
ИЗАБРАЛА ЗА ВАС
EUROCREM,
ЈЕР EUROCREM,
СА ХЛЕБОМ,
ОБЕЗБЕЂУЈЕ,
ВЕЋ ГОДИНАМА,
СВАКИ ДАН,
ЗДРАВУ ИСХРАНУ

ПРИЈАТЕЉИ, ПАЖЊА! НИЈЕ ДОВОЉНО ДА ЛИЧИ НА EUROCREM
ДА БИ БИО EUROCREM!

Драги „Забавнице“! Желео бих да знам ко је био Франкенштајн и нада је нивео. Бранислав Николић, Мијатова 16, Стајичево

БУРАН ЖИВОТ ФРАНКЕНШТАЈНОВЕ »МАМЕ«

МОНСТРУМ

СА ЖЕНЕВСКОГ ЈЕЗЕРА

НАЈПОЗНАТИЈЕ ДЕЛО СТРАВЕ И УЖАСА НАПИСАЛА ЈЕ ЛЕПА И ЗАЉУБЉЕНА ДВАДЕСЕТГОДИШЊА ЕНГЛЕСКИЊА МЕРИ ВОЛСТОУНКРАФТ ГОДВИН... ЗА ВРЕМЕ МЕДЕНОГ МЕСЕЦА

А у писању нема правила и да књижевна дела понекад настају на сасвим неочекиван начин, показује и „Франкенштајн“. Тај роман страве и ужаса, један од најзивијих такве врсте, резултат је — такмичења. А да ствар буде чудноватија, написала га је жена... супруга чувеног романтичарског песника Шелија, Мери. И то са свега двадесет година!

„Франкенштајн“ је настао у малом месту Сешпону на обали Женевског језера. Ту је проводило лето 1816. године једно енглеско друштво: двадесет петогодишњи Перси Биш Шели, три године старији Џорџ Гордон Бајрон, затим већ споменута Мери Волстоункрафт Годвин и њена блиска пријатељица Клер Клермон која је била кћерка Мерино маћехе. Друштву се прикључивао и Бајронов лекар доктор Полидори.

Како су се скупили у Швајцарској — посебна је прича.

ЉУБАВ И БЕНСТВО

Шели, кога многи сматрају највећим енглеским песником, имао је изузетно буран живот. Био је осетљив и осетљив, али, исто тако, немирног и самосталног духа. Због атеизма је био избачен са универзитета у Оксфорду, а његова напредна схватања довела су га у сукоб и с оцем, тако да је једно време био готово без прихода.

Када му је било само 19 година, Шели се оженио Харијетом Вестбрук, лепом, две године млађом девојком. Са њом је живео, како-тако, до маја 1814. године, када је срео Мери Волстоункрафт Годвин и — заљубио се на први поглед. Са Харијетом је већ имао дете, али, Шелију то није сметало да, као у причи, остави све и једне јулске ноћи помогне Мери да побегне од куће. Отишли су у Швајцарску. Са њима је пошла и Клер Клермон... Родитељи Мери и Клер остали су прилично запрепаштени.

Мери је, додуше, поред љубави имала и други јак разлог да напусти породично огњиште. Њен отац Вилем Годвин, пишец и књијар, био је човек напредних схватања и благ родитељ. Али, Мерино мајка, позната књижевница и борац за женска права, умрла је одмах после порођаја оставивши Годвину, поред бебе Мери, и своју старију кћер Фани. Годвин

је обожавао своју супругу и никада се није опоравио од туге за њом, али се брзо поново оженио удовицом Клермон. Сматрао је да неко мора да замењује мајку Мери и Фани.

Маћеха је, међутим, била веома окрутна са девојчицама. Тако је лепа и паметна Мери искористила прву прилику да оде... Помогла су јој уверења њеног оца и Шелија — који су били дугогодишњи пријатељи пре него што су се срели Мери и Шели — да брак треба да буде искључиво веза двоје људи који се воле и да формалности око његовог склапања нису потребне за срећу...

После неколико месеци Мери, Шели и Клер вратили су се у Лондон. Мери и Шели основали су сопствени дом, али су са Харијетом одржавали добре односе, нарочито Шели који је наредне године постао отац двојице деце: једног је родила Харијет, другог Мери.

Маја 1816. године Шели је са Мери и малим Вилемом отпутовао у Швајцарску. Са њима је опет пошла Клер Клермон — овога пута зато што је знала да се на обали Женевског језера налази Бајрон...

ЧОВЕК ИЗ ГРОВОВА

Једнога дана неком из друштва пало је на памет да свако покуша да напише причу или роман, али на тему натприродних сила. И, за дивно чудо, највише успеха имали су не Бајрон или Шели — који, уосталом, тог лета ништа и није написао — него доктор Полидори са причом „Вампир“ и Мери Годвин са својим првим романом „Франкенштајн“.

Да ли се Мери инспирисала својим „Франкенштајновским“ детињством у којем је остала гладна мајчине љубави, или јој је идеја за роман „синула“ у швајцарским планинама неког облачног дана, није

сасвим јасно. У сваком случају, њена бујна машта створила је роман чији је назив до данас остао синоним за страхоте.

У њему је реч о студенту медицине који покушава да начини људско биће од делова тела различитих мртваца, украдених ноћу са гробља. Када је у томе успео, младић је ишао још даље у страшном експерименту: напојио је тело чудовишта електричном струјом и тако га оживео!

Али, „дело“ сада више није било под контролом свог творца. Чудовиште је, показало се, имало и праве људске особине, па тако и потребу за љубављу. Али, кад год би се указало на улицама града у којем је Франкенштајн живео, људи би, обузети паником, вриштећи почињали да беже. Докторе невоље тек почињу када чудовиште успева да побегне из

његове лабораторије и настоји да му се освети. Доктор непрестано мора да бежи, да би на крају романа скончао негде на Арктику, а чудовиште које га је и до тамо пратило, ишчежава у леду и магли.

Био је то заиста успео роман. Судбина је, међутим, припремила за Мери Годвин објекте који ће од ње начинити нехотичног кривца за страшне догађаје, као што у њеном роману то сналази њенот јунака.

СТИЖЕ СМРТ

Мери и Шели су се вратили у Лондон септембра 1816. године. Октобра се Мерино сестра по мајци Фани — убила, због неузвраћене а давнашње љубави према Шелију. Новембра је и Харијет учинила исто!

Ови догађаји обележили су и Мери и Шелија до

краја живота, а за Мери ће нове страхоте тек да уследе. После објављивања „Франкенштајна“ 1818. године, Шели је имао тешко запаљење плућа, тако да је умало умро. Желео је да оду у Италију, па се тако цела породица — увећана за двоје деце, Вилема и Клару — упутила на југ. Са њима је путовала опет Клер Клермон са малом Алегром, кћерком Бајрона који је већ одраније боравио у Венецији не желећи ни да чује за Клер.

Лутали су од једног до другог италијанског града. Родио се и мали Перси Флоренс Шели. Али, смрти су се поново надвиле над Мерином и Шелијеву судбину: 1819. године умрло је двоје старије деце. А једног олујног јулског дана 1822. године, Шели је са јактом страдао у заливу код Ла Специје; имао је тек двадесет девет година. Исте године умрла је и мала Алегра, а две године после ње и Бајрон.

Мери Годвин Шели вратила се са јединим сином у Лондон. До краја живота остала је верна успомени на своју једину љубав — Шелија. Поред других књижевних дела која је написала после „Франкенштајна“, она је припремила издање целокупних Шелијевих песама са драгоценим биографским белешкама — које је остало најбољи и најпоузданији извор података о животу чувеног песника, луталице и несрећника.

М. Крстуловић

1979 — Међународна
година детета

КАКО РАСТУ МАЛИ ЈЕМЕНЦИ

ШКОЛСКО

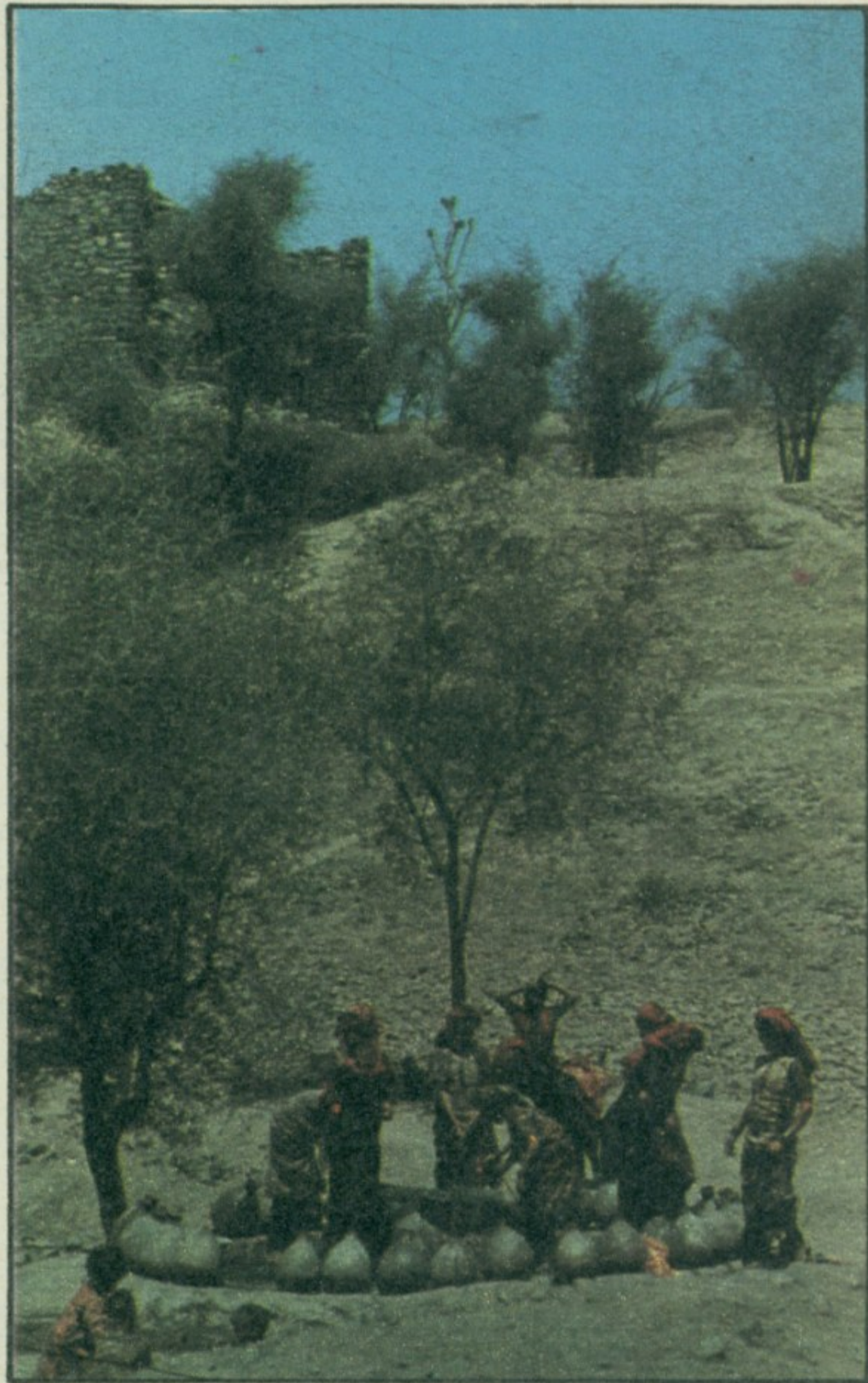
ДВЕ ХИЉАДИТЕ ГОДИНЕ 120 МИЛИОНА БЕБА, КОЛИКО ЋЕ ИХ СЕ ОВЕ ГОДИНЕ РОДИТИ ШИРОМ СВЕТА, НАПУНИЋЕ ДВАДЕСЕТ И ЈЕДНУ ГОДИНУ. ДЕТЕ РОЂЕНО У СЕВЕРНОМ ЈЕМЕНУ, ТАКО ПРЕДСКАЗУЈУ СТАТИСТИКЕ, ИМАЋЕ, У ПРОСЕКУ, ПРЕД СОБОМ ЈОШ СВЕГА ШЕСНАЕСТ ГОДИНА ЖИВОТА.

ARABIA FELIX — Према споразуму који је ова земља склопила марта 1979. са суседним Јужним Јеменом, престоница Сана, постаће главни град уједињене Јеменске Народне Републике. Дете које се овде роди нема много од тога што се на овом подручју у давна времена налазила моћна држава легендарне краљице од Сабе и што је његова земља, због плодности и благе климе, названа Arabia Felix — Срећна Арабија. Не зна ни то да са 720 динара, колико износи просечни годишњи доходак по глави становника, расте у условима који његову земљу сврставају у ред најсиромашнијих у свету.

ЖЕДНИ ТУПОВИ — До воде мора много да се пешиачи. Девочице у почетку само прате маме, али чим мало поодрасту, и оне стављају ћупове на главе и крећу ка удаљеном извору. Он је, нзки пут, 6 до 8 километара далеко, а то растојање мора да се пређе бар два пута дневно. Драгоцену течност у овом топлим подручју лако постаје и опасни савезник болести чије су жртве најчешће најнеотпорнији — они најмлађи. Сиртност деце достиже 46%, а велики део тих зараза проузрокује загађена вода.

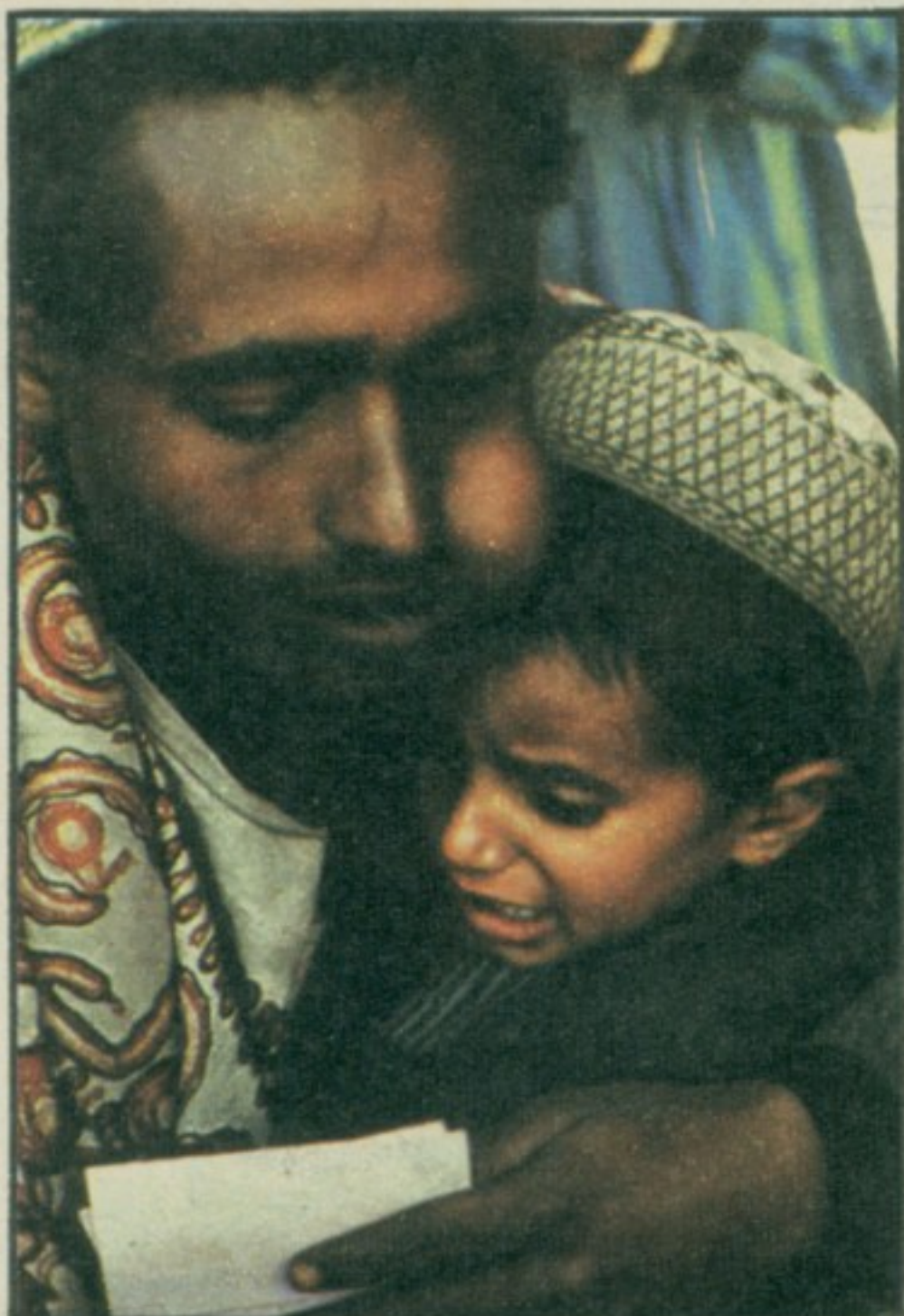

ЈЕДАН ОД ДЕСЕТОРО — Ови дечаки за сада спадају у срећну мажину. Од 6,5 милиона становника тек један од десеторо зна да чита. Доскора су овде биле свега четири средње, ниједна виша школа, данас се са традиционалног, углавном верског система образовања, прешло на модерно школство које предвиђа обавезно шестогодишње основно, четворогодишње ниже и трогодишње средње образовање. Неки од ових дечака, моћи ће да се упише на универзитет у Сани са којег су 1976. године изишле прве генерација студената са факултетском дипломом.

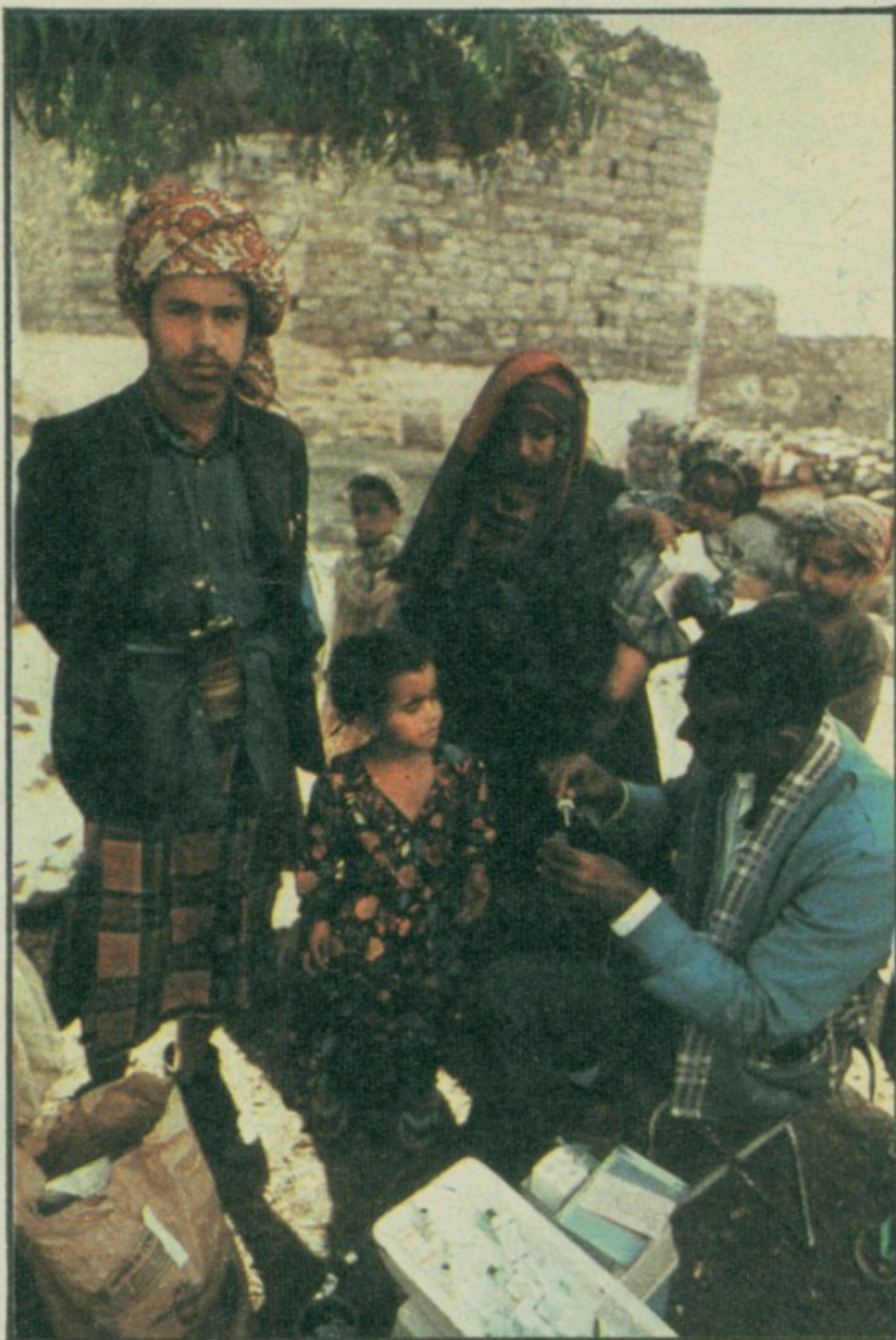
ЗВОНО И ЗА ДЕВОЈЧИЦЕ

ТАТИНА ОПАСНА ЖВАКА — Дечачић кога отац држи да би га вакцинисали, уз сузе очекује убод игле. Он и не зна колико је опаснија биљка коју тата држи у устима. Влада ове земље упорно се бори да искорени навику жвакања ката — биљке чији изданци производе дејство слично дроги.

ДЕЧАЦИ ПОСЕБНО — По традицији против које влада почиње да се бори, школско звоно звони углавном за дечаке. Закон, међутим, сада предвиђа обавезно основно образовање и за ову девојчицу. Уколико крене у школу, пар у клупи сигурно јој неће бити дечак, јер су мушке и женске школе одвојене. Иако све већи број њених вршњакиња иде у школу, биће потребно још доста времена да се измени садашње стање у коме од 38 хиљада ученика, колико их Јемен тренутно има, више од 90% чине дечаци.

РАНАЦ И ЗВУЧНИК

— До неких села у планинској унутрашњости земље здравствене екипе стижу тек после три до четири дана пешачења. У ранцима стижу лекови и — звучници преко којих ће становници села сазнати за вакцинацију. Ова девојчица биће заштићена од болести као што су туберкулоза, мале богиње, тетанус и тифусна грозница које су њени родитељи преживели само захваљујући срећи. За сада је сигурна, али уколико јој затреба помоћ лекара, до њега неће стићи тако лако — у Јемену има 122 лекара. Дакле, један на 135 хиљада људи! Колики број дечијих живота зависи од тог једног лекара!

МЛЕКО УМЕСТО ПРОСА — У неким школама у Јемену uveden је и млечни оброк за баке. За већину њихових вршњака просо је основни састојак исхране, а месо гозба коју родитељи не могу да им приуште чешће од једанпут недељно. Јемен ће у 21. век закорачити са готово шест милиона малишана. Елада ове земље улаже напоре да им обезбеди детињство у којем чиста вода, школе и болнице неће бити само привилегија малобројних.

ХИТ-СТРАНА

БИЈЕЛО ДУГМЕ

Више од двадесет хиљада Београђана присуствовало је концертима састава БИЈЕЛО ДУГМЕ који се, после једноипогодишње паузе, поново налази на сцени. У току је велика југословенска турнеја, велика не само за састав који се после дуге паузе враћа одушевљеној публици, већ и за многобројне посетиоце.

Када се говори о овом сарајевском саставу обично се помињу њихови рекорди у продаји плоча или броју посетилаца. Ипак, оно што су постигли у Београду вероватно ће остати непревазиђени рекорд који ће се годинама памтити. Пет вечери заредом, београдска хала Пионир била је испуњена до последњег места. Публика, која их иначе изузетно прима, одушевљавала се старим и добро знаним хитовима, али је исто тако изванредно примила и потпуно нов музички материјал са последњег ЛП-ија „Битанга и принцеза“ који је на најбољем путу да по броју продатих плоча достигне претходна рекордна издања. Горан, Жељко и другови, на овим концертима у Београду, понудили су публици аранжмански много богатију музику, у чему су им помагали и чланови великог симфонијског оркестра и репрезентативног хора КУД „Бранко Крсмановић“.

Говорећи о петодневном наступу БИЈЕЛОГ ДУГМЕТА у нашем главном граду, не можемо а да не поменемо и један, вредан пажње, гест чланова састава. Сазнавши за трагедију која је задесила становнике Црногорског приморја, група је одлучила да се одрекне целокупног прихода са концерта у корист пострадалих од земљотреса.

ИПАК, ПОЖЕЛИМ НЕКО ПИСМО

Текст и музика: Горан Бреговић

Изводи: Бијело дугме

Нисам те, изгледа, волио

Све је по старом, ал; нисам више твој
И није ми важно с ким

Слушаш ову пјесму и
плачеш ли.

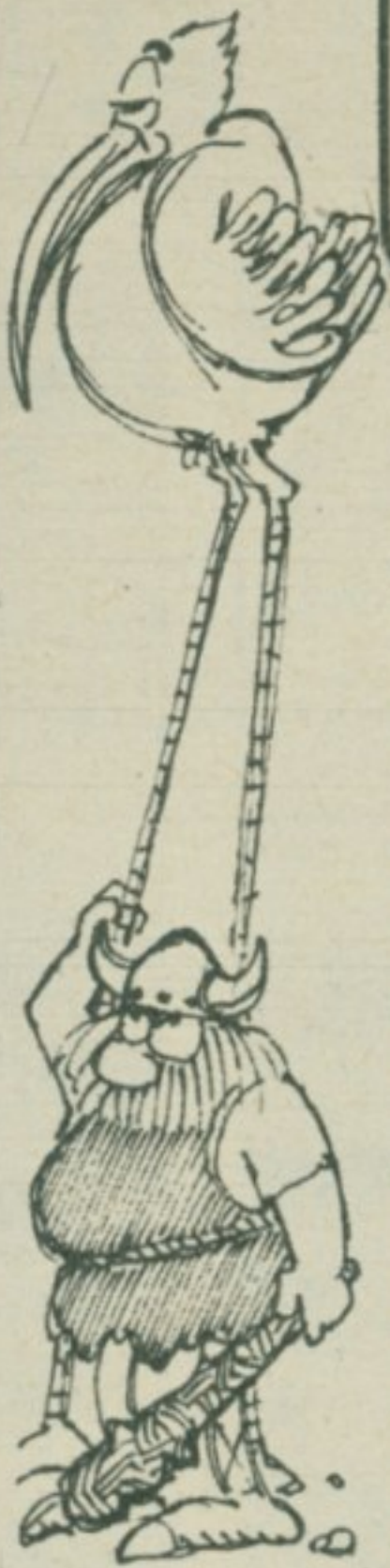
Ипак, пожелим неко писмо
Ипак, мада заједно нисмо

Пиши, пиши онако два-три реда
Пиши, знам да је гушва и да нећеш стићи

Пиши, опиши мјеста гдје нас двоје скупа
Никада нећемо ићи.

Ти си задњи романтик на овоме свијету
Што се споро креће и чека крај.

Мало си само промијенила глумце
Ал' исти је комад, исти заплет и крај.

ДРУГИ НАЧИН

Група ДРУГИ НАЧИН тек је почела да ради пуном паром, после дуге паузе, када је дошло до нових измена у саставу — бубњар Мирослав Буданко заменио је Бранка Богуновића, а гитариста Роберт Кркач Бориса Турнину. У оваквом саставу група је снимила нов сингл са композицијама „Балада о осмијеху“ и „Обећај ми прољеће“. ДРУГИ НАЧИН је и овде окренут проблемима младих, али даје и критички осврт на њихове поступке.

„И наш други ЛП, на коме већ увелико радимо и који треба да се појави на јесен, такође говори о свакидашњим проблемима и има унутарњу нит која носи глобалну поруку о кризи комуницирања“, рекао нам

је вођа састава Бранко Пожгајц.

Група је тренутно у фази интензивног наступања — одржава концерте по Словенији, Славонији и Војводини, а снима и за телевизију, за емисије Поп-експрес, Викенд-програм и Недељно поподне.

Адреса: ДРУГИ НАЧИН, Беломанастирска 6, 41040 Загреб

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем нови троструки албум „Emerson, Lake and Palmer“ и ЛП „Give Us a Wink“ (SWEET). У обзир долази и замена.

Иво Брајко, Ведњанска 6, 41000 Загреб

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ ...

ВЕСТИ ИЗ СПЛИТА

Прије годину дана ученици Основне школе „Бермано Сеђановић“, из Сплита, основали су ВИС СУНЦЕ. Редовно учествују у школ-

ским програмима, као што су: другарске вечери, рецитали, вечери поезије и сл. Свирају композиције страних и домаћих група, али имају и властитих пјесама које је омладина одмах прихватила. Састав је учествовао и на приредбама мјесне заједнице, а добио је похвале омладинске организације, наставника и управе школе. Многи му предсказују лијепу будућност.

Чланови састава су: ДИАНА БАРИЋ (вокал), САНДРА МИМИЦА (вокал), САНДА ФРАНИЋ (вокал), ВЕСНА ПОЦРУЈИЋ (вокал и инструменти с клавијатури), МАРИН КРСТУЛОВИЋ (бубњеви), СЕНИША ЈАКОВЉЕВИЋ (ритам-гитара) и ЖЕЉКО ЕРЦЕГ (соло и ритам-гитара).

Вилма Димић, Иванићева 12, Сплит (хonorар 100 дин)

ЏЕМ (ЈАМ)

Група ЏЕМ у последње време изузетно је активна. Недавно им се у продаји појавио нови сингл „Чудан град“ (Strange Town) и готово преко ноћи нашао се на свим листама популарности.

Састав је почетком маја кренуо на велику европску турнеју на којој свира само у мањим салама и клубовима желећи да оствари што ближе контакт с публиком. Изабрали су дворане у којима нема седишта јер желе да омогуће посетиоцима да играју.

Пре ове турнеје састав је на другој страни океана покушао да освоји највеће светско музичко тржиште. Боравак у Америци искори-

шћен је за промовисање треће плоче „All Mod Cons“. Џем је успео да се представи америчкој публици у најбољој светлости.

МАЈА ЛОНЧАРИЋ

И ме МАЈЕ ЛОНЧАРИЋ у забавној музици још не значи много. Ова млада Загрепчанка тек је недавно издала своју прву сингл-плочу, мада се већ неколико година бави музиком. Наступајући на концертима у земљи и иностранству, Маја је стекла потребно искуство тако да о њој ипак не можемо говорити као о почетнику. Поред успешне тромесечне турнеје по Совјетском Савезу, Маја је ове зиме гостовала и у Швајцарској где су је у Женеви запазили продуценти куће „Полидор“ и понудили уговор за снимање плоче. Због обавеза у нашој земљи и већ уговореног снимања за РТВ Љубљану, Маја је била принуђена да одложи за јесен сарадњу са овом ремираним кућом. За сада је задовољна оним што је код нас снимала, а то су две нумере: „Само један плес“ Арсена Дедића и композицију Јурета Робешника „Волим једног дивљака“. На телевизији је имала неколико запажених наступа. Занимљиво је по-

менути и то да Маја, поред музике, има још једну велику љубав — филм. До сада је снимала осам дугометражних филмова и управо ради девети са познатим редитељем Миком Милошевићем. Сваки слободни тренутак ова млада певачица користи за музичко усавршавање. Маја одлично свира гитару, чак се на појединим концертима и сама прати.

Адреса: Маја Лончарић, Ремете 74, 41000 Загреб

ВИНГС — WINGS —

Пол Маккартни и његова група ВИНГС у последње време све је активнија. И поред неповољних критика за албум „Лондон“ („London Town“), недавно су издали нов сингл на коме се налазе две Полове композиције — „Лаку ноћ за вечерас“ („Good Night Tonight“) и „Не реци то“ („Don't Say It“). Судећи по досадашњој продаји, сингл ће постићи изванредан успех. Поред нове плоче, публика у Енглеској имала је прилику да види телевизијску емисију о овој групи. Њен наслов је „Крила изнад света“ („Wings Over the World“) и приказује групу на турнеји по Америци. За 75 минута, колико емисија траје, група изводи петнаест својих највећих хитова.

Изгледа, међутим, да Пол жели да се

са саставом огледа и на филму. Сценарио за један дугометражни филм већ је написан по плочи „Група у журбави“ („Band on the Run“), сигурно најбољем албуму ВИНГСА. Сценариста је Вил Расел (Will Russell), познат као аутор мјузикла „John, Paul, George, Ringo and Bert“, који је постигао огроман успех на Бродвеју. Филм ће говорити о саставу који безуспешно покушава да се ослободи терета славе.

За сада се још не зна када ће и где започети снимање филма, али изгледа да од овог пројекта Пол Маккартни много очекује. Сада, када управо долази до праве поплаве музичких филмова, несумњиво је да би једно остварење у коме би играли ВИНГСИ привукло велику пажњу.

TOP-ALISTE

МАЈ 1979.

ДОМАЋА

1. ИПАК, ПОЖЕЛИМ НЕКО ПИСМО — Бијело дугме

2. СУПЕРФИНАЛЕ — Златни прсти

3. НА БАЛКАНУ — Смак

4. ШТО ЈЕ ЉУБАВ — Габи Новак

5. ЗАШТО СИ С ЊОМ — Горди

6. РОК-ЕН-РОЛ ЗА КУЋНИ САВЕТ — Рибља чорба

7. СВЕМУ ДОЂЕ КРАЈ — Генерација 5

8. ДЛАКАВО ЧУДО — Сунцокрет

9. ЗАШТО — Оливер Драгојевић

10. ИДЕНТИТЕТ — YU

СТРАНА

1. KNOCK ON WOOD — Amii Stewart

2. GOODNIGHT TONIGHT — Wings

3. I WILL SURVIVE — Gloria Gaynor

4. SHAKE YOUR BODY — Jacksons

5. HERE COMES THE NIGHT — Beach Boys

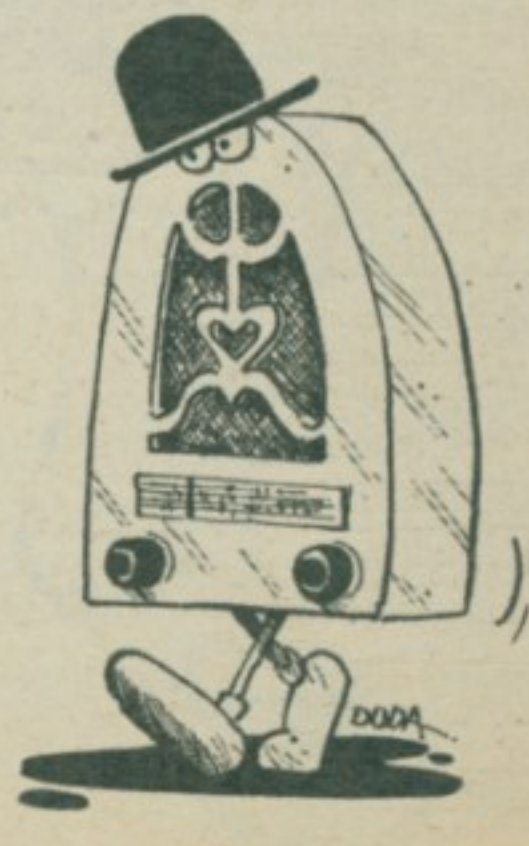
6. THE RUNNER — Theree Degrees

7. I WANT YOUR LOVE — Chic

8. MUSIC BOX DANCER — Frank Mills

9. SULTANS OF SWINGS — Dire Staits

10. LUCKY NUMBER — Lene Lovich

МОДЕРАН
ШЕШИР УЗ КОСТИМ

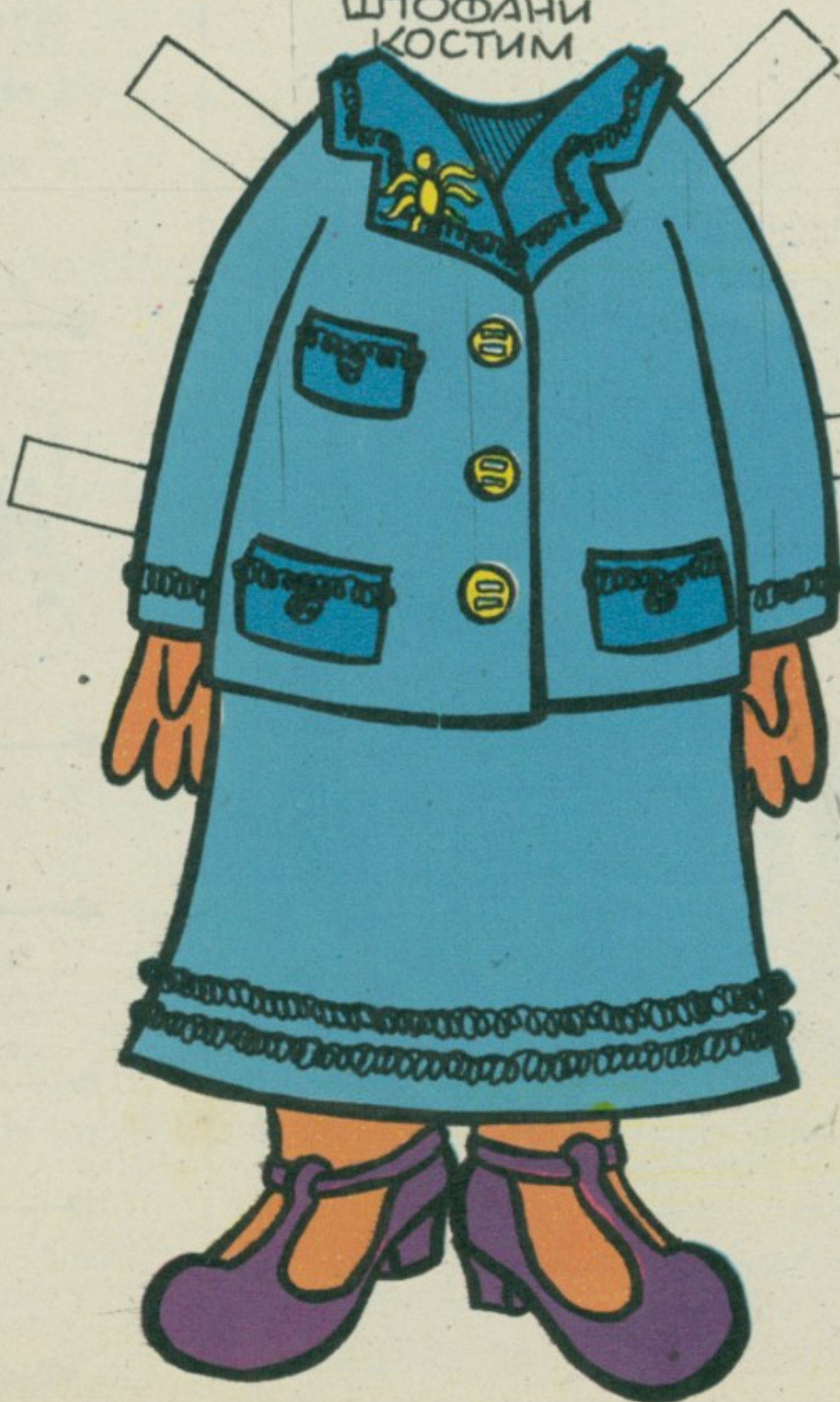
ВУНЕНА ЈАКНА
СА ПЛИСИРАНОМ
СУКЊОМ

ПУШИЦИН КУШАК
ФЛАНЕЛСКА
КУКНА
ХАЉИНА

ШТОФАНИ
КОСТИМ

ЛЕТЊА
ХАЉИНА

ЖЕНА — ТОРЕАДОР

Ухом једног од два бика које је убила 17-годишња тореадорка Марибел Атензар је недавно награђена, као традиционалним великим признањем за тореадоре у мадридској ацени Лас Вентас. Крхка девојка, висока свега 1,55 метара, која по мишљењу стручњака има све неопходне особине матадора, одушевљено је изнета на раменима љубитеља кориде.

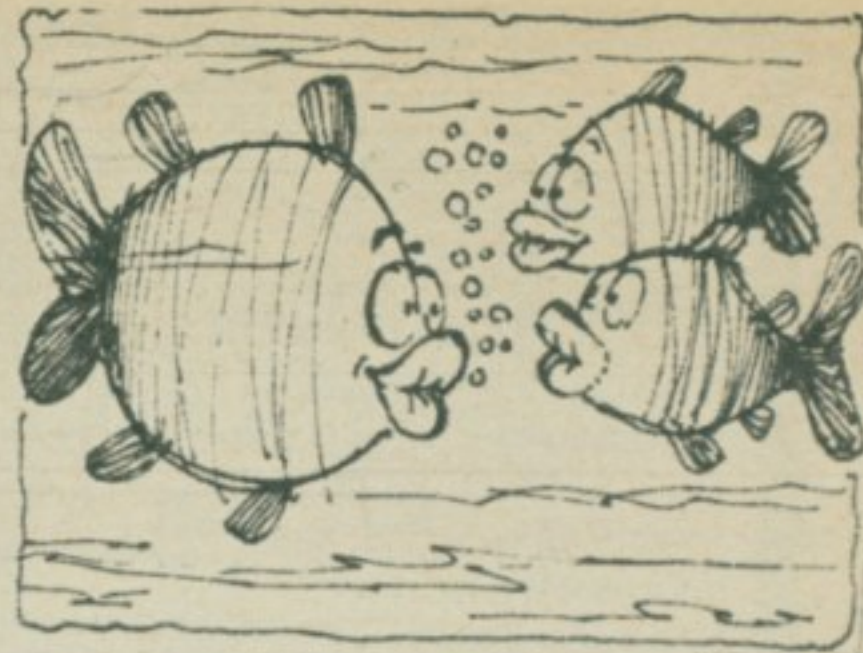
Марибел Атензар је прва жена која се после тридесетак година усудила да пред зналачким и критичким очима публике реномиране мадридске арене стави на пробу своју одважност и умеће.

Борба са биковима била је за жену табу од 1936. до 1974. године. Сада се, међутим, већ десетак Шпањолки посвећује том опасном позиву и вредно увежбава. Марибел Атензар је у протеклој сезони учествовала већ у 25 борби.

ЧУДОТВОРНА РИБА

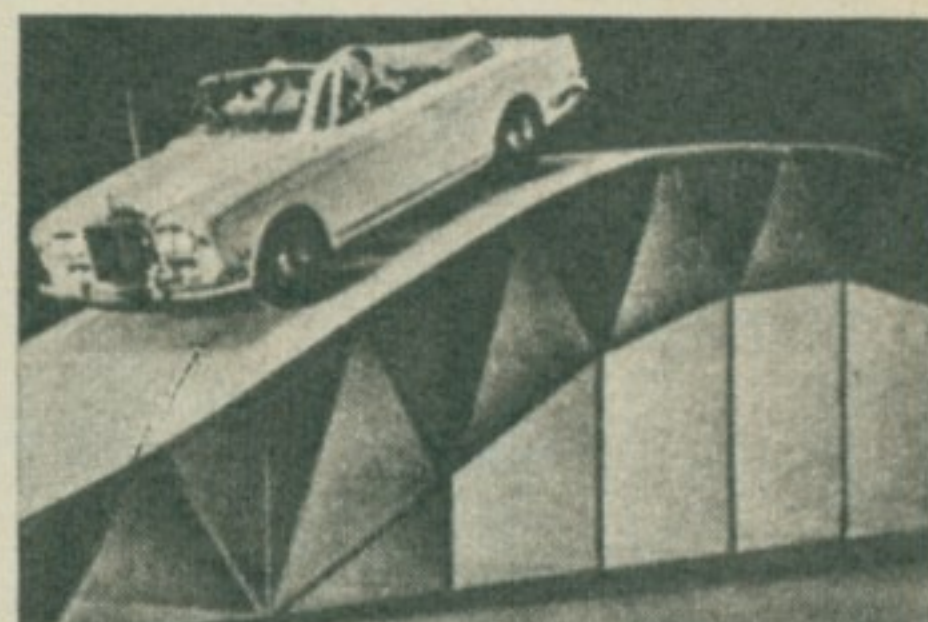
У водама реке Амур појавила се необична риба — прво потомство хибрида двеју врста лососа.

Пре више од три године ове чудне рибице запливале су у океан. Хибрид је брзо узрастао у крупну рибу, укуснију од оних од којих је настао, а у инкубаторима се стварају нове количине икре. Млади хибриди одлазе у Охотско море и Тихи океан.

МОСТ ОД ХАРТИЈЕ

Једна америчка фирма за производњу хартије одлучила је да докаже како је и хартија довољно чврст конструкциони материјал: у рекламне сврхе изградила је мост од хартије који је издржао прелаз аутомобила „ролс-ројс“, тешког 2,5 тоне. Појединачни елементи овог необичног моста били су израђени из више слојева слепоеног таласастог картона. О њиховој чврстоћи може се судити и по томе, што је „лист“ хартије од које је израђен, размер од 30 са 30 сантиметара, преса-вијен и постављен поребарце, издржавао оптерећење до 420 килограма.

ТАЈНЕ ИСИК-КУЛЕ

Сваког пролећа на Исик-Кулу, планинском језеру у Киргијској ССР, бесни ветар који доноси много неприлика посадама бродова, али и тријатна изненађења археолозима.

Велики таласи на пешчану обалу често избацују разне предмете древне цивилизације који сведоче о високом ступњу развоја занатства и културе у средњоазијским насељима од 6. до 15. века.

На великој територији на којој се простире Исик-Кула некада су били градови. То потврђују налази археолога. Недавно су људи-жабе дубоко под водом нашли целе квартове древног града који су нестали услед снажног померања тла. Касније се у удубинама образавало горско „око“ — са, ашње језеро Исик-Кула.

МИНИ ФОРМУЛЕ МАКСИ УСПЕХ!

30 ДИН.

Комплет 50

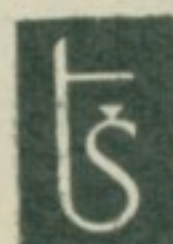
30 ДИН.

ДИН.

Драги читаоци

На нашој слици видите популарне књижице МИНИ ФОРМУЛЕ у природној величини.

- МИНИ ФОРМУЛЕ садрже све формуле из математике, физике и хемије.
- МИНИ ФОРМУЛЕ су универзални приручници за основце, средњошколце и студенте.
- МИНИ ФОРМУЛЕ можете наручити дописницом или писмом. Послаћемо одмах. Платићете када примите. Наша адреса је:

Биро за публицистику — МИНИ ФОРМУЛЕ
71000 САРАЈЕВО ул. Валтера Перића бр. 3/III

НАРОДИ И НОШЊЕ КРОЗ ВЕКОВЕ

ПЕРИОД ОД 1635. ДО 1650.

У почетку 17. века Француска доживљава корените промене у начину одевања. Примат који је до тада припадао Шпанији преузима Француска која га намеће осталим народима Европе. Изворне ношње појединих народа уступају место француским модним креацијама, које су више биле модни хирови. Већ око 1635. француски стил се формирао одвајајући се од шпанског својом раскоши, испуњавајући фигуру и дајући јој линију холандских мајстора. Између 1625. и 1635. једном оштром наредбом учињен је покушај да се престане са ношењем и производњом сребрног и златног одела, окићеног чипкама и украшеног драгим камењем. Одећа за оба пола, мање или више екстравагантна, била је начињена од велвета, свиле или сатена произведеног у Француској. Чипке и траке биле су обележје новог стила који је око 1660. подигао велику галаму.

Владавина Луја XIII представљала је раздобље најраскошнијег одевања у Француској. Високе личности земље издавале су посебне едикте којима су забрањивале увоз материјала из других земаља, намећући тако њихову израду у домовини. На тај начин, Шпанија, Холандија, Фландрија и Италија остају без најцењенијег купца тих творевина. Од 1643—1670. одела се модернизују.

Veselić B.
IV-79

ФРАНЦУСКА У 17. ВЕКУ

Мушка одећа састојала се од грудњака постављеног танким слојем вате, наглашен је у струку и са крајевима који су од појаса ишли косо. Рукави су испупчени или глатки, украшени малим прорезима или прорезом дуж шава, а ширити, дугмад и гајтани красили су га спреда. Горњи капут је истог кроја као грудњак. Сличан је и капут дугачких пешева, готово до колена, а представља зимско одело. Врло је важна и крагна зупчастих ивица, везена као чипка, а тако се украшавају и рукави. Панталоне су у горњем делу широке и допире до колена. Украшене су дугмадима, ширитима и бисером. Носе се краће и дубље чизме и ципеле са широким розетом као украсом. Чарапе су јарких боја, обично од првене свиле. Уз све ово ишао је и мач на широком кожном појасу и огртач пребачен преко рамена.

Женска ношња састојала се од кошуље, корзета, неколико сукања и првог одела које се звало „жип“. У доба Луја XIII једна од лудости женске моде било је задизање сукње са стране, популарно још у средњем веку, а у моду улази и муф. Међутим, била је то мода грађанки, док су жене из народа и даље биле привржене капуту, „жипону“, плисираној сукњи и кедељи. За разлику од грађанки које су носиле обућу са високом потпетицом, њихова кожна обућа имала је ниску потпетицу.

ПЕРИОД ОД 1680. ДО 1700.

Тога дана су се близнакиње опет споречкале с мамом око вечерњег повратка кући. Девојчице је већ чекало друштво, а мама никако да помери казаљку допуштења на десну страну. Није помогло ни навијање Бориса и два Милана. Мама се заинатила: до девет и квит! И тако су близнакиње, с Борисом и два Милана, љутите отишле на Плато, где се друштво тринаестогодишњака већ искупило.

Сваке вечери преко лета они се ту искупљају, ту доводе и своје госте и сви заједно другују, седе, певају, играју, уз гитаре и музику коју сами стварају, пригрљени чаролијом приморског сумрака који овде, под ровињским небом, сву ноћ не престаје. Јер, после сунчевог смираја ту овлада плавичаста тама проткана раскошним сјајем звезда. Као пратња њиховој песми, жагору и свирци, чује се ритмично плускање морских таласа о подножје брежуљка на чијем се темену уздиже црква Св. Фуме и простире тај вољени Плато.

Брија више!

Чим су близнакиње изишле из куће, мами је било жао што није попустила. А можда би и попустила да оне нису увек дизале толику грају око тога кад треба да се врате кући. Па, још и Борис и оба Милана. И да је мама имала мало више стрпљења да све то слуша... Овако, сад, мама има једну бригу више: Јадранка је у Пули, на такмичењу, тата вечерас вози бродом неке шашаве туристе у ноћну шетњу морем, а ове две мале одоше из куће готово плачући.

Мама је желела да се помири с близнакињама и, пошто није било више никаквог посла у кући, спреми се да и она мало изиђе. Пожелела је да прошета по Плато-

МАЈСТОР ЧЕШЉА

у, а затим да продужи на аутобуску станицу и сачека аутобус из Пуле.

Близнакиње су биле још љуте и нису хтеле да се прикључе осталом друштву. Седеле су на каменој огради, издвојене, с Борисом и два Милана. Кад су угледале маму, потрчале су јој у сусрет цакајући као свракице:

— Јадранку пушташ свуда...

— Она може да остане колико хоће...

— Ти нас уопште не разумеш...

— Ти нас и не волиш, само Јадранку... — испаливале су близнакиње своје рафале.

— Доста, доста, децо, шта вам је?! Не мешајте Јадранку с овим, она је девојка, запослена, не можете ви исто... — бранила се мама од близнакиња, мислећи истовремено о најстаријој кћерки: како ли ће проћи на том њеном такмичењу? А онда рече помири-во:

— Свађалице једне, а ја дошла да вам кажем: слажем се. Останите колико и сви други, ето, и нека вас неко допрати до куће...

— Увек нас допрате...

— Е, мама, баш изводиш... — наставиле су близнакиње сад кобајати да се дуре.

Није метеор!

Два Милана су сишла с ограде кад су видела маму, а Борис је остао да седи клатећи ногама. Одједном и он скочи с ограде уз повик:

— Гледајте: метеор! Метеор!

Тај узвик подиже све главе, а мама прелете небо погледом и заустави га на неком чудном предмету који се из небеских дубина примицао Ровињу.

— То није метеор — рече мама. — Метеор би за собом остављао усијани пламени траг, а не две бледе дуге. Децо, ово није метеор!

— А шта је онда?

Сад су већ и остали видели необични диск на небу. Јер, мада је веома високо изнад њих, јасно се видело да је то неки циновски диск. На Платоу настаде граја:

— Гледајте, лебди изнад нас!

НЕКИ ЧУДАН ПРЕДМЕТ ИЗРОНИО ЈЕ ИЗ НЕБЕСКИХ ДУБИНА И ПРИМИЦАО СЕ РОВИЊУ

ФАНТАСТИЧНА

ПРИЧА

Душица Лукић

— Сад се шета! Мили изнад нас! — Осматра! Јао, бежимо!

Одједном, необична летелица из места јурну и надлете град два пута па поново застаде над Платом и одатле, као бачен камен, нестаде негде далеко, негде иза Пуле, као да паде у море.

На Платоу завлада мук, за кратко, јер као талас племе граја се разли поново на све стране. Сви су препричавали шта је ко видео.

— Шта мислиш, мама, да ли је и Јадранка ово видела?

— Чућемо кад се Јадранка врати кући — рече мама и настави шетњу. А близнакиње, Борис и два Милана, ослобођени стрепње да ће их друштво исмејавати што морају да се врате кући као какве бебе, радосно упливаше у општи метеж дечурлије на врху ровињског брега.

Шта сад!

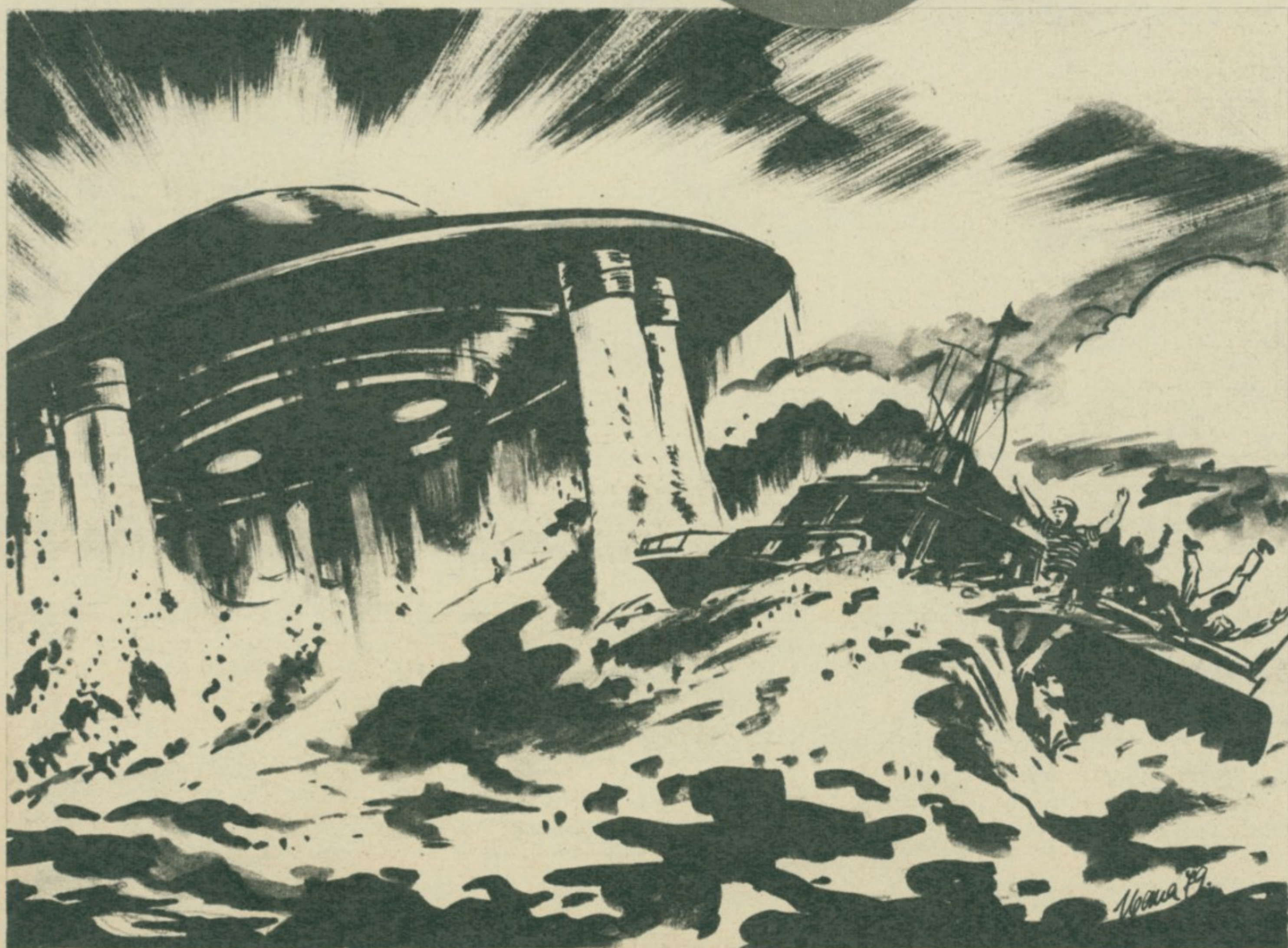
Јадранка није видела летелицу. Ровињски фризер одабрали су њу да их представља на Међународном такмичењу младих мајстора које се одржава сваке друге године у оближњој Пули.

На уздигнутој рампи, пред препуном баштом људи, у блештавом низу огледала, манекени су задивљено гледали како им на главама израстају облици чудесних фризура. По општем мишљењу, које су брижљиво проверавали новинари из целог света, Јадранка је била најзанимљивија. Њене руке су хитро и спретно пратиле јасну замисао фризура. Тиха музика је пратила рад фризерских мајстора и стишавала жамор и коментаре публике.

Јадранка је осећала да је сви гледају. А поглед једне необично елегантне жене из првог реда осећала је као додир. Била је задовољна. Одједном, њена манекенка пребледе, принесе руку устима и прошапутала:

— Зло ми је... зло ми је...

Ужаснута, Јадранка је гледала како њену манекенку односе с подијума и једва је стигла да помисли: шта ћу сад — кад зачу позив жирија да се из публике јави доброволац-манекенка. Људи се ускомешаше, почеше да се згледају

као: хајде, ко ће, али пре свих устаде она елегантна жена из првог реда и хитро се испе на подијум. Јадранка је погледа и разочарано помисли: сребрнаста коса, лака и лепршава као свила. Ох, па од овог нећу ништа направити. Та боја не одговара фризури коју сам замислила. Пропала сам, боље да одмах одустанем!

Добровољка, међутим, приђе хитро и рече неким страначким нагласком:

— Немојте одустајати, настави-те, стојим вам на располагању.

Сад Јадранка више није имала куд и прихвати се посла. Никако није успевала да смисли фигуру за овакву косу. Жена је охрабри:

— Смислите за моју косу нешто по свом укусу. Зар не верујете у своју вештину која се, колико сам могла да видим, граничи са уметношћу?

— Већ је видим! — обрадова се Јадранка. — Имам је! — ускликну полутласно и брже-боље отпоче у пола такмичења све изнова. Кришом је бацала погледе на суседна огледала да види има ли још какве наде да стигне остале такмичаре. Али, ако их баш и не стигне, није важно. Треба устрајати, то је спорски...

Прва наирада

Чудна коса незнанке показала се захвалном. Као да се сама, под утицајем Јадранкине жеље, увијала и градила фризуру, а Јадранкине руке су само летеле око ње. Игра рукама мале фризерке је постајала све заводљивија. Публика је аплаудирала Јадранкиној вештини.

На крају, како је и очекивано, жири је одабрао једногласно Јадранкину фризуру као најлепшу и, уз опште одобравање, доделио јој велику награду „Међународни мајстор чешља“. А Јадранка, скромна ровињска девојка, још не верујући сопственим ушима, држала је поглед прикован за врх својих ципела. Бојала се да дигне очи да не угледа: није истина, ти ниси победила, то није могуће! Сви су гледали у њу, аплаудирали јој, а она упорно држала оборен поглед. Зар је онда неко овде могао видети нешто шта се дешава на небу?

Чим је Јадранка стигла кући, окупили су се пријатељи, рођаци, суседи. Вест о њеној победи брзо се пронела. Ровињ је мали градић — педљем да га премериш. Салетали су је питањима, а она, ваљда још уморна и збуњена од свега, једва је одговарала. Срећа да су близнакиње биле још под снажним утиском летећег тањира, па нису престајале да причају о томе.

— Ајте ви, мале, иш — добаца неко од суседа — још мало па ће бити да сте виделе како нам ту-

ристи долазе из космоса летећим тањирима. Ајте, немојте више лагати...

— Ма јесте... — и запеле би све изнова до у детаље.

Тако Јадранкину ћутљивост готово да нико није ни запазио. Нико, осим маме.

А кад су се у касне сате гости разишли и кад су близнакиње отишле на спавање, Јадранка тихо рече:

— Мама, ја ону фризуру нисам ни дотакла рукама. Било је довољно да помислим шта ћу урадити, само да кренем руком, а фризура се већ вајала сама од себе. Према мојим жељама. Онако како сам је замисљала. Као да сам је самим својим мислима стварала.

Мајка је ћутећи гледала. То девојку охрабри и она настави:

— Нисам стигла ни да се уплашим. А на крају ми је странкиња задовољно рекла: „Ставите доста лака, ја се вечерас враћам. Мораћу да пливам до свога брода, а хоћу да понесем вашу фризуру као сувенир“. После је нестала тако да новинари нису успели да сазнају чак ни њено име. Једноставно је називају: Јадранкина фризура...

То Јадранкино поверавање маме прекину полутласно поздрављање пред њиховом кућом.

— Чекај, чини ми се да чујем тату! Или смо ми окаснеле или је он поранио...

Очева љрича

Пожуриле су тати у сусрет с радосним вестима.

— Чуо сам, већ доле на риви — рече он као да се ради о нечем сасвим обичном, свакодневном, а при том је сам тако необично изгледао. Поврх свега био је мокар као да су га тек из мора извукли.

— Нешто се десило — прошапута мама Јадранки.

— А ја, ја тек живу главу што извукох! Једва смо се спасли но-нас... — говорио је док су га прихватале и свлачиле с њега мокру кошуљу.

— Па шта се збило? — питала је мама.

— Браг зна шта! Вродили смо мирно. Туристи су певали, свирали, јели и пили. Море мирно...

— А ти, јеси ли нешто по... јео?

— Ма ја, шта ја, морао сам нешто... и појести и попити, али није због тога. Већ ни сам не знам како, одједном, не знам ни откуд, подиже се висок талас и прескочи нам бродић. Шта да говорим каква је паника настала!

Мама и Јадранка су му помагале и припремале нешто за јело. А тата је настављао да прича:

— ...Али, нисам допустио да ме страх победи и предузео сам одмах шта треба. А море, како се нагло расрдило тако се и смирило. Као бачва воде из које истргнеш хлађену боцу... А на пучини ципеловска чигра заигра па се промет и вину се из морских у небеске ну у нешто као преврнути тањир дубине. Тамо се претвори у мали сјај за који бих рекао да је звезда кад се не би мицала као да сврдла небо. Повадили смо туристе из мора и, ето, вратили смо се...

Мама и Јадранка су га ћутке слушале, а њему се то учини сумњивим, па одмахну руком:

— Ма шта вам ја то причам, још ћете рећи да сам се напио винчине па ми нећете дати ни чашу да наздравим овом нашим „Међународном мајстору чешља“.

укрштене речи

ИСПИТИ

Испити су у јену. Једни завршавају средњу школу, други морају да обнове градиво из једног или два предмета. Неч, опет, покушавају (испитом) да се упишу на фанултет, старији завршавају студије, испитом танође. У нашој укрштеници треба уписати четири врсте школских испита и решење ће бити много једноставније.

АУТОР: ВЕ-МАК	ДВОЦИ- ФРЕН БРОЈ	ПРЕМАД	1	ПРИТОКА ДРИНЕ	УЗВИК	2	ДОНЈИ ДЕО НОГЕ (МН.)	РАЗБИ- ЈАТИ НА ДЕЛОВЕ	РЕКА У БУРМИ
3									
МЕХАНИ- ЗАМ ЗА ПРЕНОШЕ- ЊЕ ОБР- ТАЈА									
РУСКО МУШКО ИМЕ					МУШКО ИМЕ				
ПТИЦА ТРИАЧИ- ЦА				РАЗБА- РУШЕН					
ПЕРМСКА ПЕРИО- ДА		ПОДИЈУМ			СУМПОР				
		ЗНАК РИЈЕКЕ							
				СИЛА- ДИШТЕ ДРВА	ИСКЛИЈА- ЉО ЖИТО				
УДРУЖЕ- ЊА РАДИНИКА					Ж. ИМЕ ОД МИРА				
„ТОНА“		УКРЕТНИ ИРСКЕ					ВЕШТАЧ- КИ ПРОКОП		ЛИЧНА ЗАМЕ- НИЦА
ПРИЛИКА	ЕГИПТА- СКИ СВЕ- ТИ БИК		„ВОЛТ- АМПЕР“			„КЕЛВИН“		ЕКСПЛО- ЗИВНО ТЕЛО	
			ЕП			ДРАГАМ ВУЈКО- ВИК			
					ФИГУРА У ШАХУ				
					ПЕВАЧКИ ГЛАС				
4									ПРВАК
ЦИО КОЈЕМ ТЕЖИМО						ИМЕ КАРЕ- ЊИНЕ			
ЦЕЛО- КУПАН				ПОРЕМЕ- ЊАТ НА ВОДИ, ВАИ					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Б. пасторала, аперкат, к. наскочити, срт, р. нем, ИТИНЕРАР ом, ало, ав, настојати, нар, И(ван) К(рилов), еп, Насер, е, распустан, алкар, вид, ЧАРТЕР, д. антипасат.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живојин Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Долић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централе 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез. Цена једног примерка 8 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88.00 динара
6 месеци	176.00 динара
1 година	352.00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176.00 динара
6 месеци	352.00 динара
1 година	704.00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Fr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП“ „Политика“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054. са обавезном назнаком претплата на „Политикин забавник“

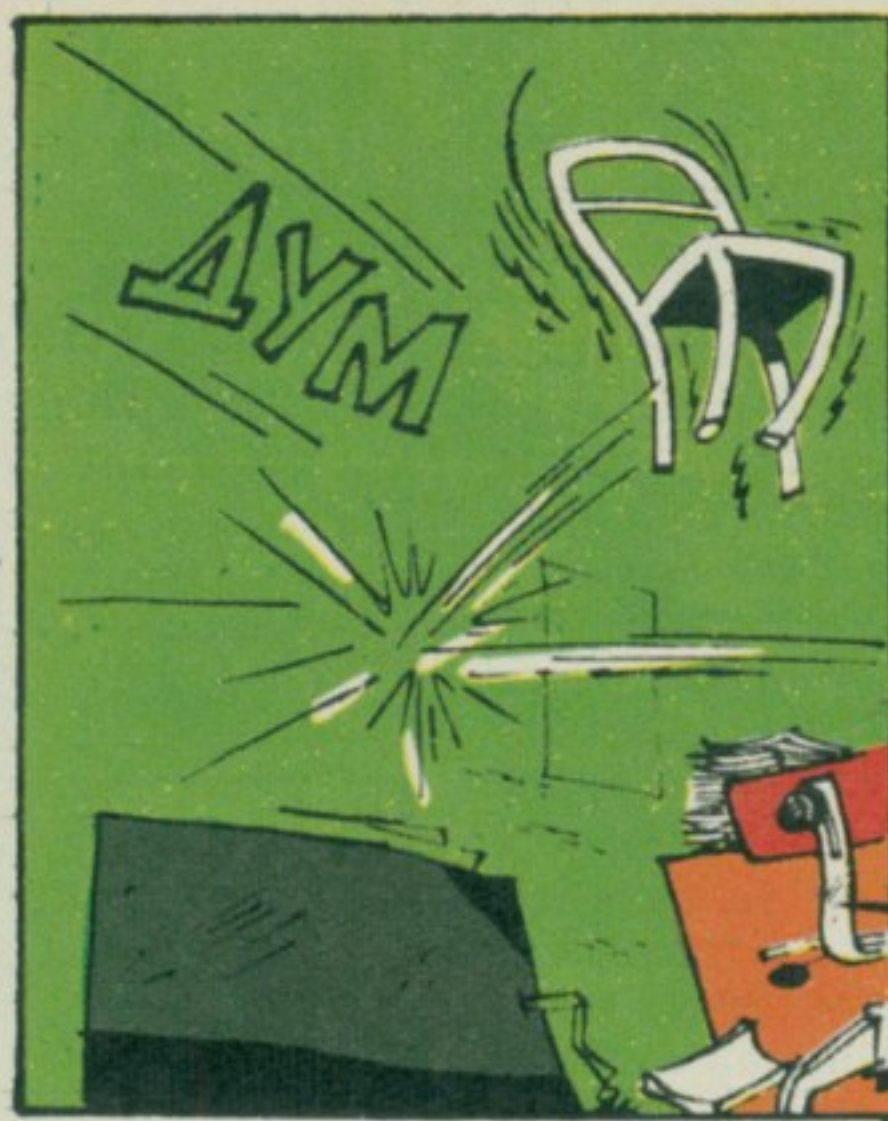
ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Кад се тројица уједине
могу да понесу терет
шесторице

(Шпанска пословица)

ПРИПРАВНИК МЕЛА

Играјте се Сладијте се

Ког **РЕЗ**-а је
увек нешто ново!

Ако бољим РЕЗ домбоне
и ако се радо играш РЕЗ
фигурама, пошаљи нам
5 амота РЕЗ домбона, а
ми ћемо ти послати лепо
РЕЗ чланску картицу.

Као пријатељ РЕЗ-а
користићеш све погодности,
које ћемо ти нудити из

месеца у месец.

Читај сваког мјесца на
обом месту о новостима
за пријатеље **РЕЗ**-а

Наша адреса је:
РЕЗ ПРИЈАТЕЉ
61111 Љубљана и.и.с

Вуком попуни штампаним словима, изречи и обавезно наведи на домашицу.

Презиме и име (обавезно штампаним словима)

Улица и кућни број

Место

Поштански бр.

датум рођења

HP Kolinska
Ljubljana

ПОЛИТИЧНИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ОСМО ЧУДО

Жељела бих да сазнам више о Ајфеловој кули.

Стела Елер Ва,
Загреб

Симбол Париза била је највећа грађевина на свету од 1889. када је завршена, до 1929. када је у Њујорку подигнут Емпајер Стејт Билдинг. У разним енциклопедијама наводе се различити подаци о висини „осмог светског чуда“. Тако, на пример, „Просветина енциклопедија“ наводи податак — 320, Енциклопедија ЈЛЗ — 300, док Енциклопедија Британика тврди да је кула, заједно са телевизијском антенном висока 321,85 метара. Највећа разлика у висини куле у

A — —	N — —
B — — —	O — — —
C — — —	P — — —
D — — —	Q — — —
E — —	R — — —
F — — —	S — — —
G — — —	T — — —
H — — —	U — — —
I — —	V — — —
J — — —	W — — —
K — — —	X — — —
L — — —	Y — — —
M — — —	Z — — —
1 — — — —	6 — — — —
2 — — — —	7 — — — —
3 — — — —	8 — — — —
4 — — — —	9 — — — —
5 — — — —	0 — — — —

МОРЗЕОВА АЗБУКА

Да ли постоји азбука која се зове Морзеова, а пише се знацима повлаке и круга?

Миодраг Сјеклоћа,
Његошева 6
Бања Ковиљача

Морзеова азбука се састоји од краћих и дужих сигнала (представљају се тачкама и цртицама). Дугим сигналом одговарају три кратка. Иначе, ову азбуку, која се користи за слање вести преко радија, надземним и подземним каналима, створио је Американац Самјуел Морзе (1791—1872).

ОКУПАЦИЈА БОСНЕ

Прошле године навршило се сто година од уласка аустроугарске војске у Босну и Херцеговину. Молим вас да ми нешто укратко напишете о тим историјским догађајима?

Фатима Гавранкапетановић,
Једилери 7/1,
Сарајево

летњем и зимском периоду, када се метал, услед хладноће, скупља, износи 12 cm.

Француски инжењер Александар Гистав Ајфел саградио је торањ од гвожђа поводом Светске изложбе у Паризу 1889. Кула је добила име по Ајфелу који је био један од пионира истраживања на подручју примењене аеродинамике.

Приликом градње куле, Ајфел је употребио нов начин темељења у облику витке пирамиде са 4 решеткаста носача и висином од 3 метра. Носачи спајају 3 платформе на висини од 57, 115 и 276 м. Површина испод торња износи 15376 m² а тежина метала употребљеног за градњу 900 тона. Ајфелова кула служи као метеоролошка опсерваторија, радио-станција и један је од најпознатијих туристичких објеката на свету. Поглед с торња досеже око 140 km.

Тежак и обесправљен положај становништва Босне и Херцеговине довео је до бројних побуна против турске власти, нарочито у 19. веку. Долази до босанско-херцеговачког устанка 1875-78. који је услед слабости Турске искористила Аустрија да оствари своје претензије на Босну. Берлинским конгресом 1878. добија мандат на 30 година над Босном и Херцеговином да би наводно увела ред и мир, али наилази на жилав отпор становништва (Хаџи-Љојин устанак). После тога управу над Босном и Херцеговином преузима тзв. земаљска влада којој је на челу генерал, а од 1883. уведен је грађански систем управе. Министарство финансија Аустро-Угарске у Бечу је заједничко и за Босну и Херцеговину. На челу му је Бенијамин Калај (1883—1908). Српска и Муслиманска народна организација сарађују и пружају отпор аустроугарским властима. Друштва „Просвјета“ и „Гајрет“ помажу борби на просветном пољу. Октобра 1908. Аустро-Угарска врши анексију Босне и Херцеговине, после које настаје дуга и тешка анексиона криза.

ЉУДОЖДЕРСТВО

Интересује ме шта значи реч „канибализам“ коју сам случајно чуо?
Слађан Мочевећ,
Сарајево

„Канибализам“ је реч шпанског порекла, а значи људождерство, антропофагија, употреба људског меса у исхрани човека. Раније је било распрострањено међу поједи-

ним племенима, нарочито у Африци, Новој Гвинеји и другде. У вези са верско-магијским обредима, ова појава је била распрострањена највише у прашумама и дунглама тропских крајева. У новије време овај обичај је искорењен.

ТРАЖИМО ПОЗДРАВ И ХИМНУ

Недавно смо, при одреду извиђача „Иван Горан Ковачић“, основали вод „Јастреб“, међутим, још не знамо који би поздрав и химна одговарали нашем воду. Зато, овим путем, молимо читаоце Забавника да нам помогну да дођемо до одговарајућег поздрава и химне. С извиђачким поздравом чланови вода „Јастреб“, Сарајево

Милутин Лукић, 31310 Чајетина, село Шљивовица — 14 година, бави се спортом, сакупља поштанске марике

Ђована Брадетић, 52210 Роџић, Београдска бб — 14 година, воли музику, сакупља значке и грамофонске плоче

Карин Кукурин, Белићи 18, 51215 Кастав — 14 година, жељела бих да се дописујем са младима из целе наше земље.

Весна Манчић, Светомира Петрашковића 83, 12224 Добра — 12 година, назијач „Партизана“, сакупља салвете и значке.

Звонко Петровски, Антон Попов 133а, 91000 Скопље — 16 година, жели да се дописује са вршњацима.

Јасна Перанић, Средњомшколски центар „Анте и Дечан Зорица“, 57210 Биоград н/м — 17 година, жели да се дописује са младима широм Југославије. Скупља марке и значке.

Санда Гусеј, Пријелаз Фране Паранића 11, 51000 Ријека — 13 година, жели да се дописује са младима из наше земље, бави се кошарком, воли диско музику и групу Пинк Флојд.

Соња Маневска, Улица Јордана Стојанова 10, 92210 Пробиштип — воли забавну музику и спорт, скупља значке. Жели да се дописује са младима широм наше земље.

Глорија Ђорић, Кресе Ракића 1, 58350 Метковић — 14 година, скупља марке, воли спорт и забавну музику.

Боро Петров, насеље „Баби“ 232, 92000 Штип — навија за „Црвену звезду“, воли спорт и забавну музику.

